

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

20
динара

БРОЈ

1528

10. 4. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

Ripley

Веровати или не!

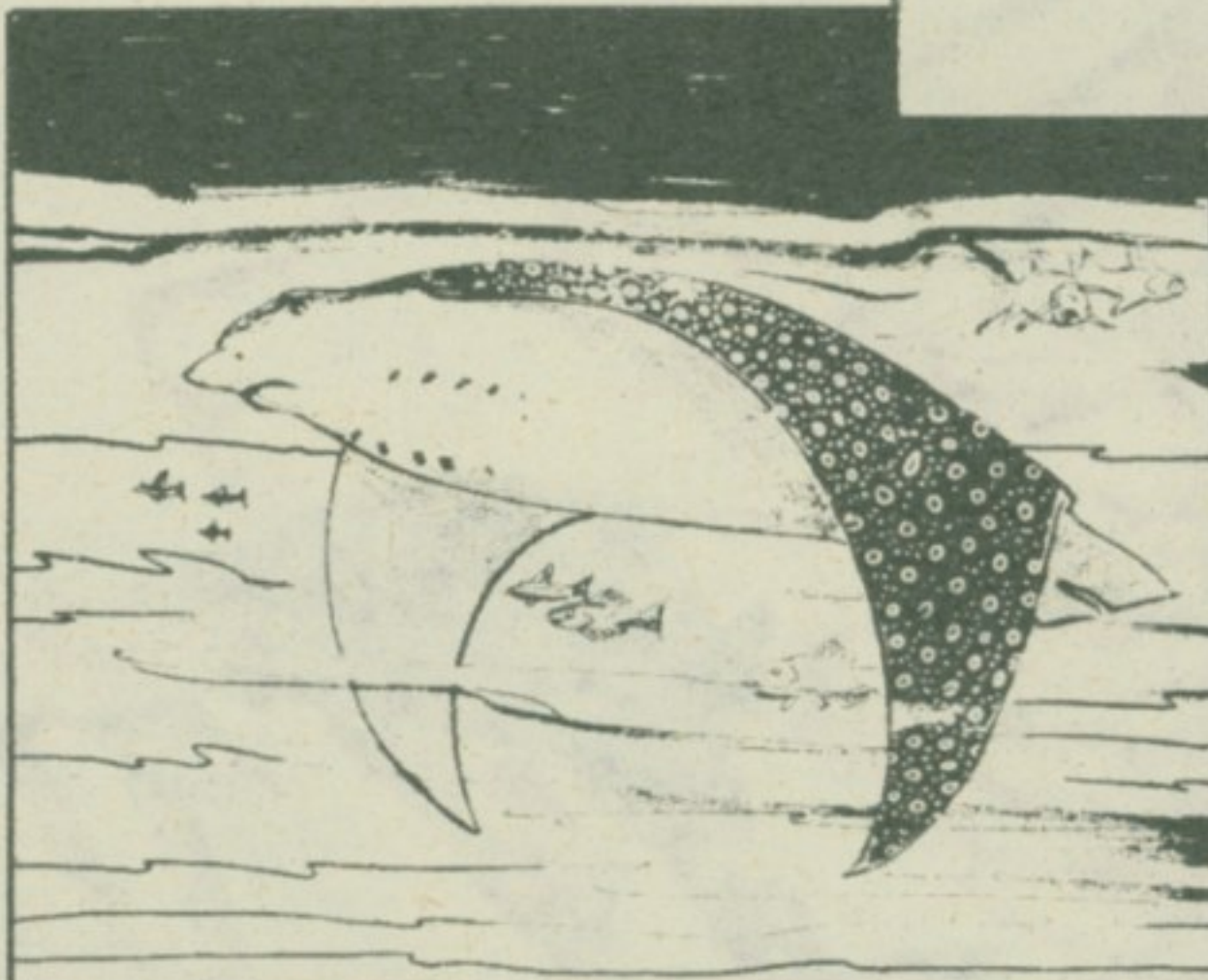
ЗОУМАОУ

ЈЕ ПОЧЕТКОМ
ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА БИО
ПОГЛАВИЦА
АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА
ДАСАС.
КАДА БИ КРЕНУО У
ОБИЛАЗАК ЗЕМЉЕ,
ЈАХАО ЈЕ НА
ДРВЕНОМ КОЉУ
КОГА СУ ВУКЛИ
ЊЕГОВИ
ПОДЛАНЦИ.

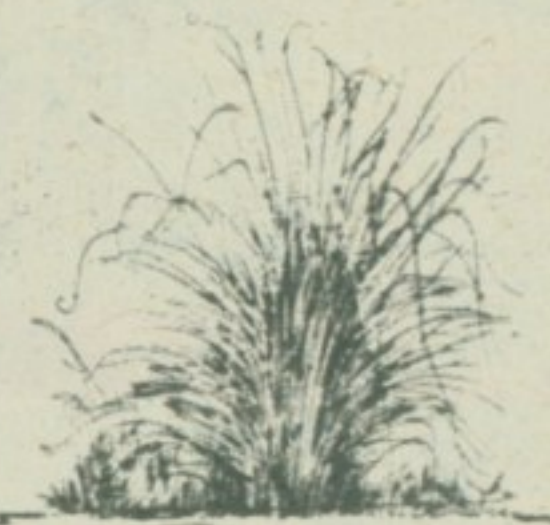
Молјер

(1622-1673)
ФРАНЦУСКИ КОМЕДИОГРАФ И
ГЛУМАЦ, УМРО ЈЕ ЈЕДАН ЧАС
НАКОН НАСТУПА У СВОЈОМ КОМПАДУ
„УОБРАЖЕНИ
БОЛЕСНИК“.

РАЖА ЛЕОПАРД

ИЗ КАРИПСКОГ
ПОДРУЧЈА ДУГАЧКА
ЈЕ ПРЕКО ТРИ МЕТРА,
А ИМА МАСУ ОД ОКО
300 КИЛОГРАМА.
ЛЕЂА СУ ЈОЈ
ТАЧКАСТА ДОК ЈОЈ
ЈЕ ДОЊА СТРАНА
ТЕЛА ПОТПУНО
БЕЛА.

ТРАВА

ОБУХВАТА
25%
ВЕГЕТАЦИЈЕ
НА ЗЕМЉИ
И ИМА ЈЕ
ОКО 7000
ВРСТА.

ПУТАНИЦА

ИЛИ
КУКАВИЦА ПОЛЕТУША
ЈЕ ТАКО ХИТРА
ДА МОЖЕ ДА
УХВАТИ
ЗМИЈУ
ЗВЕЧАРИКУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● један део рукописа „Сатири-
кон“, чувеног списа Римљани-
на Тита Петронија Арбитра (I
век пре н. е.) пронађен је 1966.
године у Трогиру.

● неки амерички баштовани
тврде да у периоду од априла
до јула углавном цвета цвеће
беле боје, од јула до августа
жуте, а црвене у септембру и
октобру.

● универзитетској библиотеци
у Форт Хејсу (САД) пре извес-
ног времена враћена је књига
која је позајмљена пре 36 годи-
на. Књига је стигла поштом и
уз њу је било прилижено пис-
мо у коме се некадашња сту-
денткиња извињава што књигу
није вратила на време и чак
нуди да плати казну која би из-
носила 1413 долара (око 27.000 ди-
нара).

● пре неколико месеци на све-
ту је било четири и по мили-
јарде стансовника, како тврди
један вашингтонски институт за
демографске студије. Сваког
минута на свет дођу 172 бебе, од
носно 250 хиљада на дан или
око деvedесет милисна годиш-
ње.

● према тврђењу француског
осигуравајућег друштва, најви-
ше саобраћајних несрећа у овој
земљи догађа се у 11 часова пре
подне. Сматра се да је зато
крив обилан доручак и због то-
га се препоручује возачима да
пређу на лакшу храну.

● у неким областима Индије
на дан венчања свог сина до-
маћин пред кућу ставља тур-
бан, одело и пар нових ципела.
Они стоје на располагању из-
ненадном госту који зажели да
присуствује церемонији.

● у телу термита налази се мно-
штво протозоа (једноћелијских
животиња) а њих опет наста-
њују бактерије које су у стању
да разложе целулозу па зато
термити могу да се хране дрве-
том.

● према подацима које је по-
слао један сателит, Земљина
магнетна сила стално слаби та-
ко да ће се кроз неколико хи-
љада година магнетни полови
променити, па ће игла на ком-
пасу показивати правац југ-се-
вер, а не север-југ као данас.

● сматра су да највећу колек-
цију упаљача на свету има
банкар Бил Томас из Охаја
(САД) која броји 2037 примера-
ка.

● човек будућности носиће
пластично одело попут оног ко-
је употребљавају људи-жабе.
тврди њујоршки модне креатор
Вилијем Бекер. Ово одело ау-
томатски ће се загревавати, а
трајаће само недељу дана.

SC УПОЗНАЈТЕ САВА ЦЕНТАР

ЦЕЛА КУЋА ПРОЗОР

КАД СЕ ЧОВЕК НАЂЕ УНУТРА, ПОМИСЛИ ДА ЈЕ У СВЕМИРСКОМ ЦЕНТРУ И ДА ЛАКО МОЖЕ ДА СЕ ОТИСНЕ У ВАСИОНУ! — КА-ЗАО ЈЕ ЈЕДАН СТРАНИ МИНИСТАР ОДУ-ШЕВЉЕН ОНИМ ШТО ЈЕ ВИДЕО.

То што сте постигли тавно је чудо. Дванаест година сам у Светској банци али досад нисам видео ништа слично нити радио под повољни-јим условима — рекао је за Сава Центар Роберт Макнамара, директор Свет-ске банке.

Пјотр Алексев, главни у-редник совјетског листа „Известија“, једног од најтраженијих на свету, забележио је: „Сава Цен-тар је здање века!“

Сава Центар је очарао и једног тајанственог посети-оца кога није лако задо-вољити — бившег непобе-ђеног светског првака у шаху Бобија Фишера који се ту нашао незванично.

ГРАД У ГРАДУ

А тај наш Сава Центар није ни замишљен, ни направљен да конкурише светским чудима већ да буде велики међународни пословни центар, да отвори врата конгресном туризму на највишем нивоу и пружи гостопримство врхун-ским уметничким манифе-стацијама и забавама. За четири године колико је стар постао је познат ши-ром света.

Изгледа да су сами Бе-ограђани последњи постали свесни шта је њихов град добио на левој обали Саве. Тек су концерти Иве По-горелића, који су децембра прошле године двапут дупке напунили концертну

дворану са 4000 седишта, Сава Центар заиста при-ближили становницима главног града.

Тада се одједном испо-ставило да се до овог „гра-да у граду“ стигне зачас, да је удаљен од центра Бе-ограда свега два километ-ра или око пет минута во-жње аутобусом, да у њему може да се проведе при-јатно време и у разгледа-њу изложби, шетњи по хо-ловима и фоајеима, цуња-њу по књижарама и рад-њицама, седењу у рестора-ну, за пултом снеч-бара и-ли, једноставно, у некој од безброј удобних фотеља у одмарању, читању, учењу, হাসкању с пријатељима, пијуцкању кафе, чаја или сока из аутомата којих и-ма на сваком кораку.

Од девет ујутро до чети-ри по подне нико вас неће истерати из Сава Центра без обзира да ли сте до-шли у разгледање, провод или на љубавни састанак. Ако вас при том заболи срце, ту је амбуланта са кардиографом, а и осигу-равајући завод; ако, слу-чајно, почне да вас тишти зуб, стрелица ће вам пока-зати где могу да вам пру-же помоћ. Уколико сте без пара, не мари, не морате ништа да потрошите, а они који имају чекове лако ће их променити на шалтери-ма банке. Пошта и теле-фонска централа са 500 директних линија омогући-ће вам да, ако желите, за-тили час ступите у везу са свим крајевима света.

Кад би постојала нека југословенска верзија Ги-

нисове књиге рекорда, Са-ва Центар би у њој заузео истакнуто место. Конгресно-концертна дворана, по-пуларна Плава сала, нај-већа је дворана у Југо-славији — има површину од 3220 квадратних метара, 3725 седишта, бински про-стор широк 32, дубок 26, а висок 30 метара. Ова бина два и по пута је већа од сцене Народног позоришта у Београду и једна је од највећих на свету.

16 ХИЉАДА СИЈАЛИЦА

Сава Центар има још 15 сала са преко 2000 седи-шта. Од њих је највећа са-ла број 1 или Кебсова дво-рана са површином од 1270 квадратних метара, 987 се-дишта, 200 микрофона и 990 пари слушалица за си-мультано превожње на шест језика. На нивоу Плаве дворане налази се Амфитеатарска сала повр-шине 566 квадратних мета-ра, са 361 седиштем, 114 ми-крофона и 381 паром слу-шалица.

Сава Центар има преко 200 канцеларија, 35 ми-нистарских кабинета са те-расама и погледом на Саву, ресторан са 450 места и кухињу у којој може да се припреми 4000 obroка дневно, 7 снеч-барова са око 700 места, 1000 фотеља у ложама холова и фоајеа које краси 3.000 квадратних метара зеленила и цвећа.

На другој галерији Пос-ловне зграде налази се пресс-центар одакле нови-нари прате све скупове и извештавају редакције. На располагању су им боксови и канцеларије са 204 се-дишта и столова, аутомат-ска телефонско-телеприн-терска централа са 100 ди-ректних линија, 36 те-

Сава Центар је велики комплекс који заузима 105.000 квадратних метара. Три објекта — Пословна зграда, Конгресно-концертна дворана и хотел Ин-терконтинентал — повезана су стакленим пролазима званим пасареле. Свечани улази су из улице Ми-лентија Поповића и са Савског неја.

лекс-линија са уређајем за слање и примање теле-фо-тоса, Плава дворана има и два комплетна телевизиј-ска студија за директне преносе.

Клима-уређаји обезбеђу-ју свуда исту температуру и у току једног часа „о-браде“ 1.510.450 кубних ме-тара ваздуха. По ободу зграде постављени су сен-зори који мере температу-ру, влажност, ветар, сунце, и све податке шаљу у компјутер, најсавременији процесни рачунар, који управља, контролише и подешава рад свих инста-лација. Он телекомандама укључује и искључује уре-ђаје, алармом пријављује кварове и телекамерама показује шта се догађа на сваком квадратном санти-метру целог објекта.

Рачунар једино не уме да замењује прегореле си-јалице, па тај посао оба-вљају радници. Како сија-лица само у холовима има око 16.000, они се, чим стигну до краја, враћају на почетак. Сви службеници Сава Центра у међусобној су вези с пејџинг системом — то су кутијице које ста-ју у цеп и звучним и све-тлосним сигналом јављају да службеника траже. Он се тада јавља централни ко-ја му доставља поруку.

И ОТАЦ И КУМ

Сава Центар је саграђен у рекордном року: камен темељац Пословне зграде постављен је 20. јуна 1976,

а последњи објекат хотел Интерконтинентал примио је прве госте почетком септембра 1979. године.

Пословну зграду отворио је председник Тито 14. ма-ја 1977, а већ следећег ме-сеца у њој је одржана Конференција о европској безбедности и сарадњи ко-ја је овом објекту оставила за успомену незванично и-ме КЕВС. Конгресно-кон-цертна дворана подигнута је за свега десет месеци и отворена 20. јуна 1978. XI конгресом СКЈ. И њен пр-ви званични посетилац био је Тито.

Од тада је Сава Центар домаћин многих конгреса, симпозијума, седница, са-ветовања, концерата, позо-ришних, балетских и филмских представа и за-бава за децу.

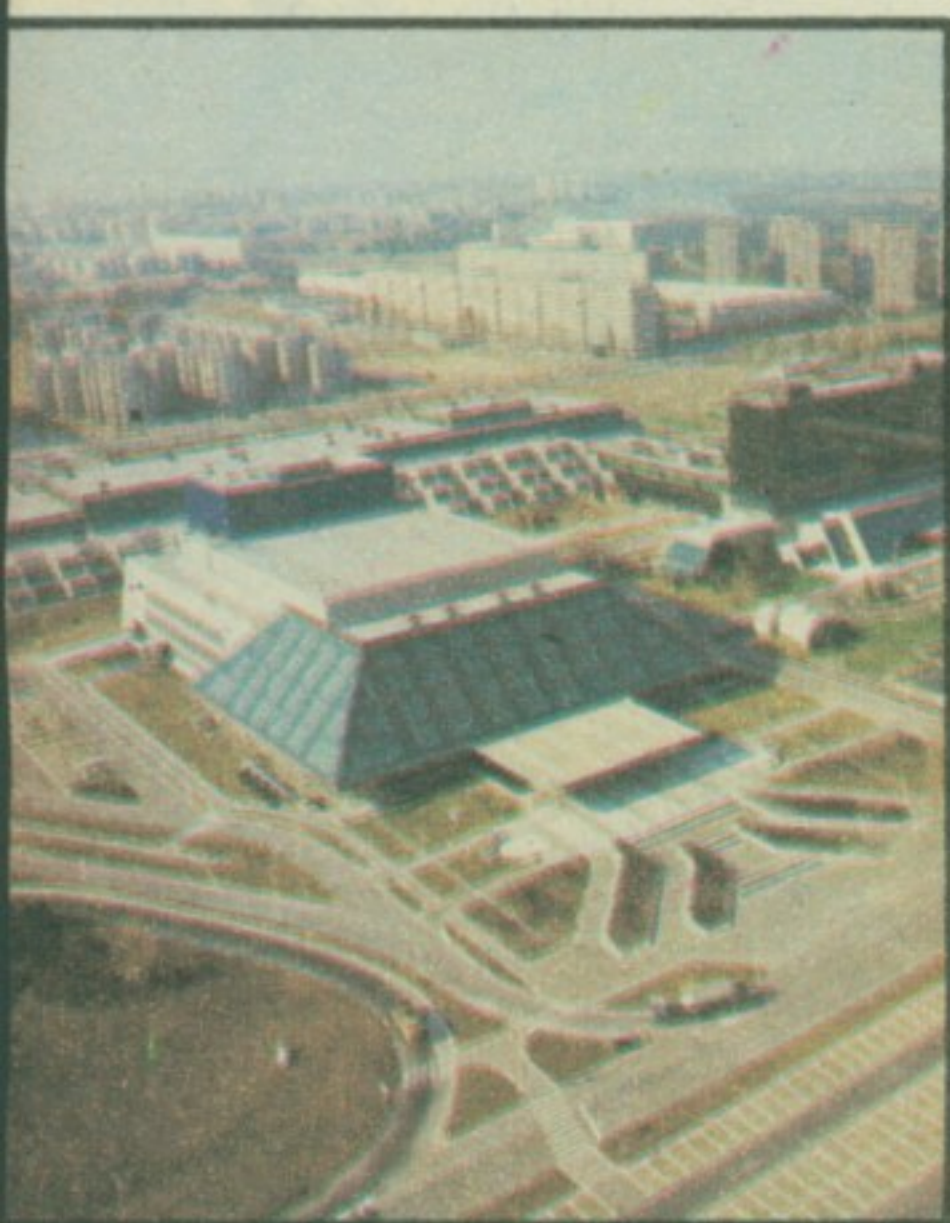
Аутор пројекта и главни и одговорни пројектант инжењер архитектуре Сто-јан Максимовић добио је за Сава Центар Октобарску награду Београда и на-граду за архитектуру листа „Борба“. Максимовић није само отац већ и кум Сава Центра — он му је наденуо име.

Бојана Дожић

Сава Центар може да се разгледа уз пратњу водича и отворен је за групне посете вадним даном од 8 до 18, су-ботом од 9 до 15, а не-дељом од 10 до 15 ча-сова.

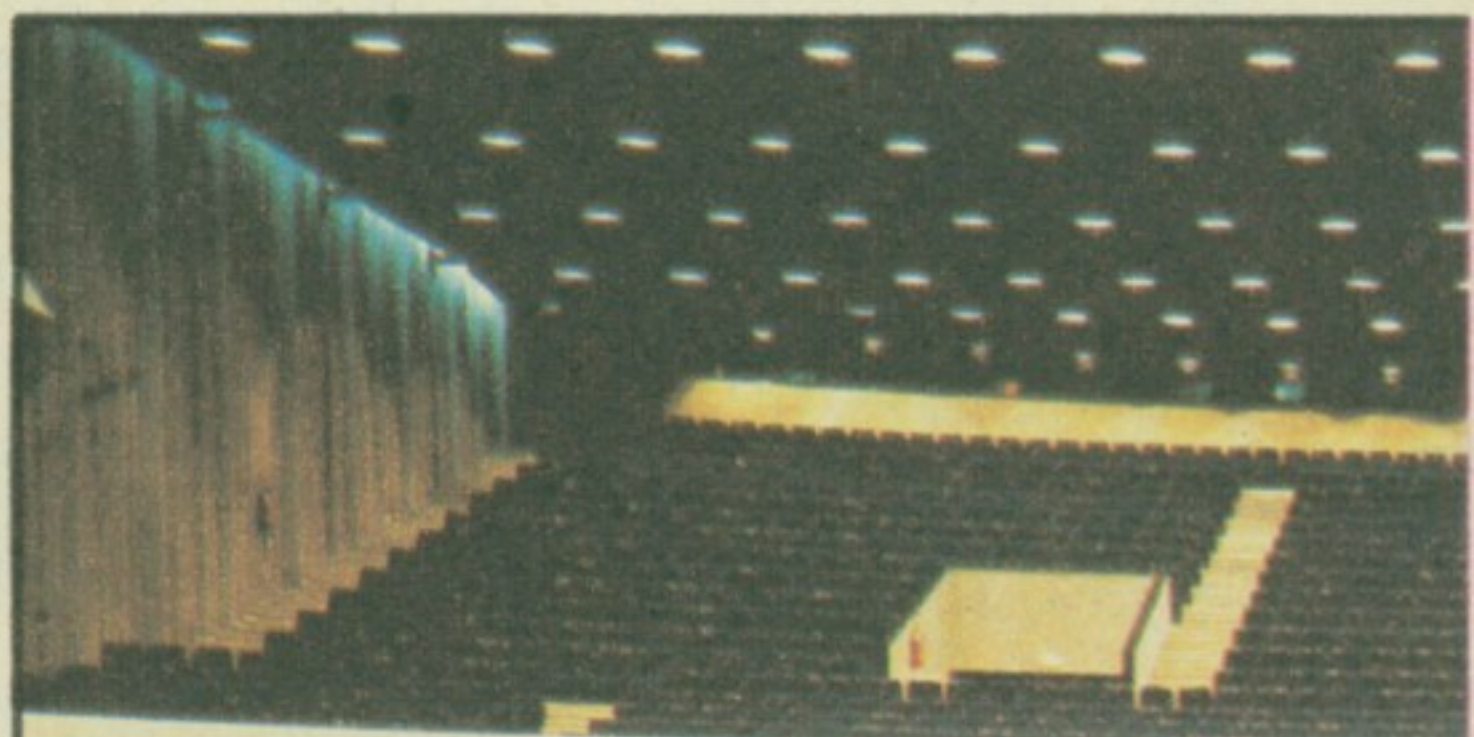
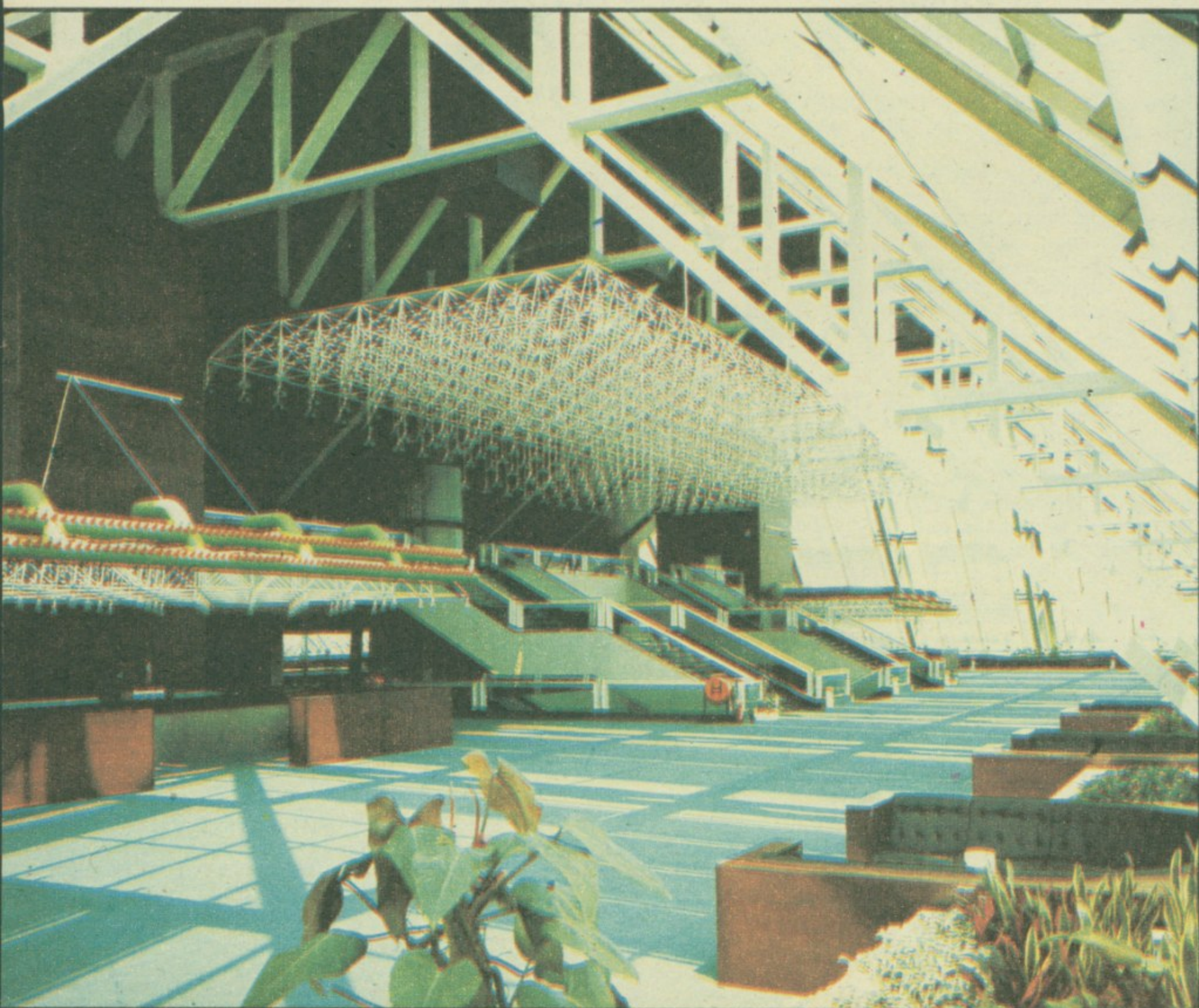

УПОЗНАЈТЕ САВА ЦЕНТАР

Кроз огроман хол у приземљу Пословне зграде тече потон, истина не планински. Ово је, нажу, просторија са највише украсног-зеленила у Европи.

У феоајеу Конгресно-концертне дворане виси један од лустера — роштиља ноји носи на хиљаде сијалица. Конструкција је спуштена да би се добило добро осветљење и у приземљу и на галерији.

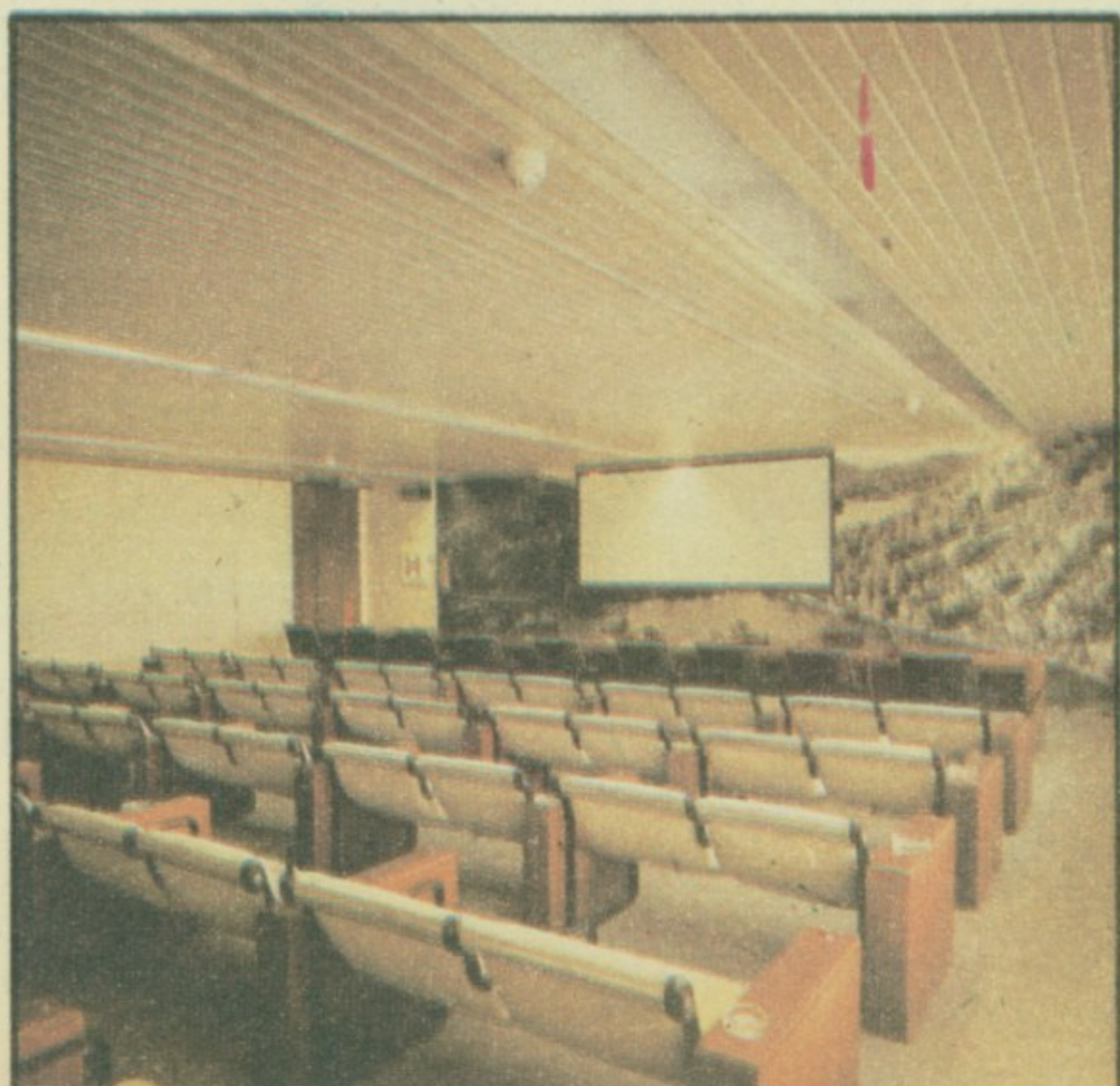
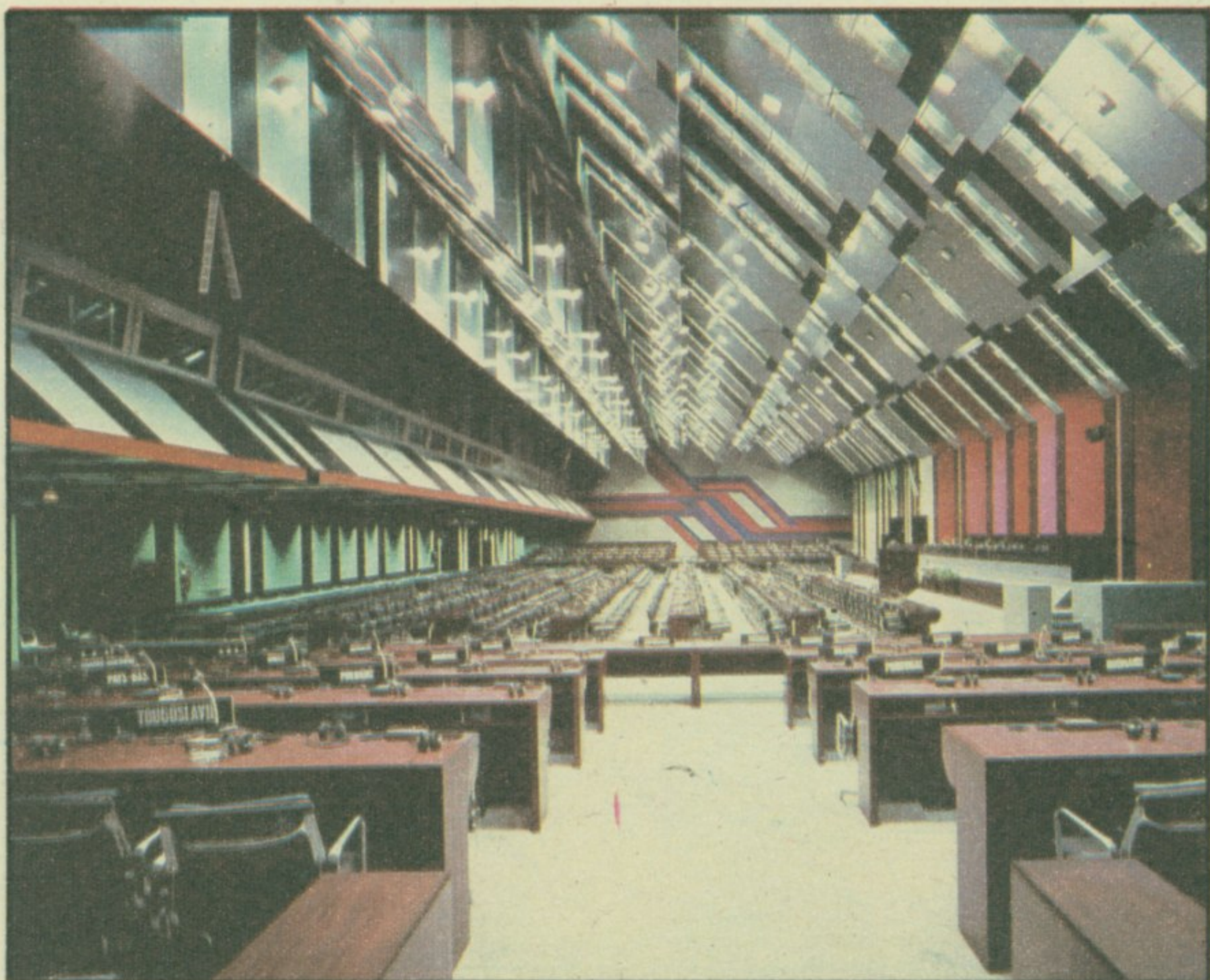
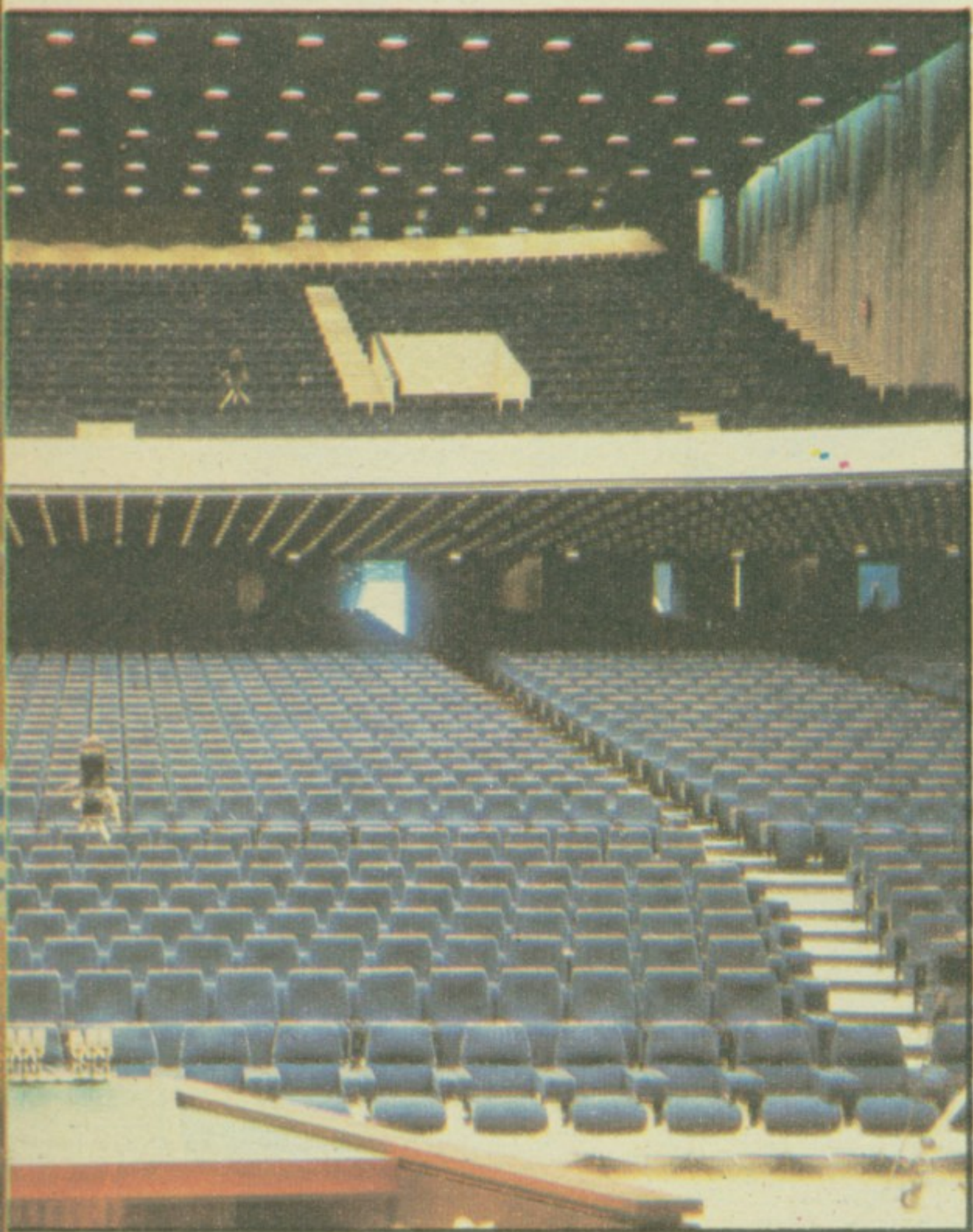

Плава дворана, једна од највећих у свету, мења димензије, облик и акустику спуштањем и подизањем плафона, па се у њој успешно одржавају и велики конгреси и интимни концерти. И бина, системом завеса, мења величину: може да буде огромна, мала, али и да нестане нада дворана служи нао биоскоп.

Сплет цви живих боја је строго функционалан украс: то је систем за грејање и хлађење који не дозвољава да се стаклени зидови замагле или заледе, обезбеђује најпријатнију температуру у свакој просторији, греје подове...

Желећи да сачува амбијент околине архитекта је направио Конгресно-концертну палату у облику брода од станла, бетона и челина, у ствари „станлену башту“ из које видиш пуца на све стране. Станло је рефлектујуће и одбија до 60 процената сунчевих зрака. Његова плавозелена боја мења нијансе зависно од спољне светлости.

Преграде типа „хармоне“ Кебсову дворану зачас претварају у три мање сале.

Ова мала сала са 80 седишта зове се репни биоскоп Сава Центра. У њему се одржавају и седнице, а нада се уклоне фотеле, пријери и контели.

ТРАГОМ СЕРИЈЕ »СТВАРАЊЕ ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ« ★★★★★★★★★★★★★★★★★★

ГОРЕЛО ЈЕ УСРЕ

Немци су стигли на време да камером од 8 милиметара сниме како букте два њихова аутомобила, паркирана пред хотелом у самом центру Марибора. Међутим, нису били и довољно брзи да похватају „кривце“... Тај филм — снимљен 29. априла 1941. године — видећемо вечерас, у четвртој епизоди која носи наслов „Пороб-

Адолфа Хитлера Марибору. три дана пре тога...

Хитлеру се дођага Словенија

Фирер се у граду на Драви створио изненада, како је и имао обичај кад је путовао. Ни најближим сарадницима није говорио о својим намерама и често је

по неким историчарима (Франц Филипич тако пише у књизи „Похорски батаљон“) ту изговорио оне познате речи: „Учините ми ову земљу Немачком!“

Други сматрају да је Хитлер то рекао још много пре доласка у Марибор али, датум и није важан... Нацистички вођа и његова пратња одвезли су се, затим, у дворца Мариборски

Наредних дана градови и села променили су имена — Марибор је постао Марбург — такође улице и тргови, замењене су табле на јавним зградама, почеле су да излазе новине „Марбургер цајтунг“ (Марбургски дневник).

Већ 17. априла град на Драви посетио је први нацистички главешина вођа СС јединица Хајнрих Хим-

манко, комуниста, с ставио летак који је позивао на отпор. По граду су га растурили скојевци. Тако су комунисти почели, а колико су они јаки у Марибору Немци нису ни наслуђивали: и поред исељавања, хапшења и одвођења у логоре, у том граду је тог ратног пролећа радило чак 13 партијских ћелија са 60 чланова! Секретар Покрајинског комитета КПС за Северну Словенију био је Славко Шландер-Алеш, секретар Окружног комитета Марибора Вернер Бре-зник. Када је легендарни Алеш јула 1941. пао Немцима у руке, на место покрајинског секретара дошао је Леон Новак, затим Блаж Рек, па вођа устанка у том крају Милош Зиданшек, а када је он морао поћи у партизане јер је Гестапо сазнао за њега, функцију је преузео Сергеј Крајгер.

Тачно чланство мариборског Покрајинског комитета ни до данас није утврђено — у тако дубокој илегалу су морали да раде. Али се зато зна да су усред Марибора комунисти умножавали летке на девет шапирографских машина!

Са канџицама бензина...

У најдубљој илегалу мариборски комунисти смислили су и план како да после посете Хитлера њиховом граду покажу да ова земља никада неће постати немачка. Тако су дошли на идеју да запале два аутомобила са регистрацијом Граца, паркирана испред хотела у Волкмерјевем преходу.

Хитлер се 26. априла 1941. изненада појавио у Марибору. Словенија му се толико допала да је наредио исељавање њених становника наоко би се у њој населили Немци!

љени, а непокорени“. Пронађен је пре двадесетак година у Марибору, међу старудијом на једном тавану!

Од комуниста који су извели ову јединствено смелу акцију данас је жив још само Ајдин Верник. Немци су одмах 29. априла спровели једну од највећих рација у којој су похапсили око 60 омладинаца, међу њима и Верника, одвели их у Мељску касарну и настојали да нађу извршиоце.

Није чудо што је Гестапо овако реаговао: то није била „обична“ диверзија: њихови су аутомобили горели у знак протеста на посету

мењао одлуке у последњи час...

Био је 26. април, тринаести дан окупације Словеније. Хитлер се довезао са огромном пратњом. Дочекао га је шеф цивилне управе Штајерске доктор Зигфрид Иберајтер, тридесетогодишњи гаулајтер, фанатичан нациста. Провозали су се Марибором, мало прошетали и пешке, што су Немци и културбундовци овековечили фото-апаратима.

Хитлер се, кажу, зауставио на рушевинама главног мариборског моста који је југословенска војска минирала у априлском рату. Осврнуо се на све стране и

град где је Хитлер примио представнике културбунда и разговарао са њима. Отишао је изненада, како је и дошао.

У граду је 60 комуниста

Већ од првих дана окупације Немци су почели да чине све како би овај део Словеније који је директно припојен Трећем Рајху (остала два приграбили су Мађари и Италијани) понемчили. Почео је незапамћени терор. Тек што се гаулајтер Иберајтер 14. априла уселио у Марибор, са СС и СА одредима, одржао је велики збор на главном градском тргу и преко звучника разгласио да је фирер лично њему поверио сву извршну власт над Доњом Штајерском.

лер. Он је дао директиве за исељавање Словенаца из Словеније!

Почела су масовна хапшења и протеривања. Куће и имовина су плењени и дељени припадницима „аријевске расе“. Хиљаде, па десетине и најзад стотине хиљада људи протерано је из Словеније већ до јесени 1941. године! Највећи део иселио се у Србију.

Само, Немци нису успели да схвате како то да њихове акције не само да нису водиле њиховом циљу, него им је народ на сваком кораку пркосио! Није било дана а да у Марибору не остане леци који су Словенце позивали да се одупру, а немачке војнике да се придруже борби против фашизма!

Тако је већ првог дана немачке окупације мариборски инжењер Јоже Хер-

Д ГРАДА

Мариборски илегалци радили су у тако дубокој тајности да ни до данас није утврђено ко је све учествовао у једној од најчувенијих диверзија 1941. године.

У рано јутро 29. априла група комуниста и скојеваца који су стигли из разних крајева града распоредила се на уговорена места око хотела: једни су чували стражу док су други обављали посао. Међу онима који су пазили да се неко не укаже био је и Ајдин Верник, као и Душан Финжгар, касније партизански курир.

Са кантицама бензина у рукама дошли су на место Аугуст Греис, Бојан Илих и Љубо Таркуш. Све се одвијало брзо и по плану. На улици још нико: јер је било довољно рано, али ипак већ видно. Младићи су хитро пришли возилима, полили их, креснули и — нестали. Распршили су се на разне стране, нестали брзо и нечујно како су се и створили у Волкмерјевем преходу!

Велика ђрвоала

Из хотела су истрчали Немци и неки културбундовци, камера је била ту... После је филм остао као сведочанство о херојству

једних и издаји других: по свој прилици акцију је снимио један од домаћих издајника!

Одмах је спроведена рација, највећа до тада. У Мељској касарни Немци су тукли и мучили омладинце на најсвирепији начин. Али, нико ништа није одао. Поводом диверзије усред тако добро чуваног Марибора немачки шеф полиције у том „дрском“ граду из којег су већ хиљаде људи исељене, само је могао да каже: „Словеначки омладинци опет су дигли главу!“

Међутим, с јесени је дошло до велике провале и ухваћен је Бојан Илих, а затим и Душан Финжгар и то на јавки, обављајући курирски задатак. Обојицу су Немци измучили и стрељали.

Аугуст Греис успео је да се пребаци у партизане. Пао је у првим борбама, 4. новембра 1941. као митраљезац Штајерског батаљона, а Љубо Таркуш је, радећи и даље као илегалца у Марибору, пао у руке гестаповцима крајем 1941.

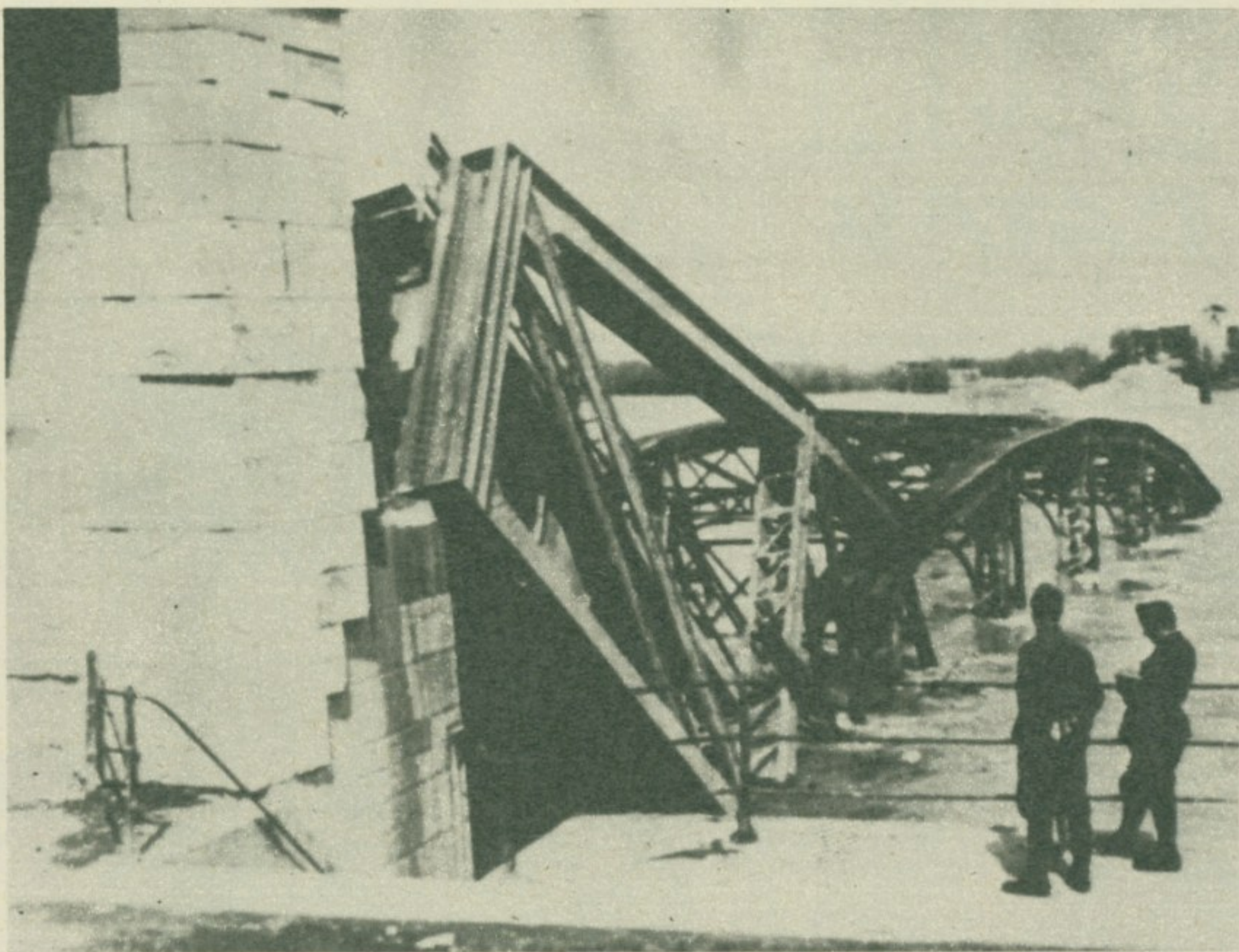
Југославија је напитулирала априла 1941. али Партија се није мирила са тим! Комунисти и скојевци изводили су диверзије у свим крајевима наше земље.

Стрељан је 6. јануара следеће године...

Комунисти Марибора и целе Словеније су у то време увелико радили на нечем још много крупнијем него што је паљење окупаторских аутомобила. Управо на дан Хитлерове посете Марибору у Љубљани је

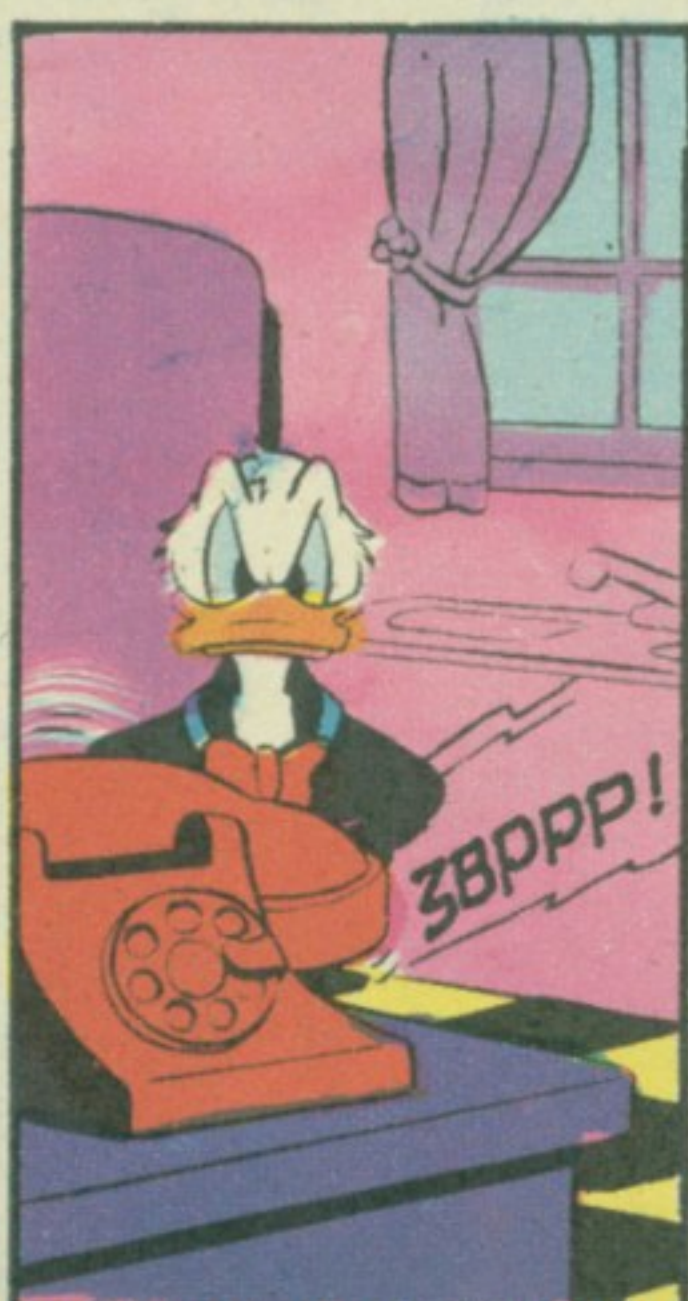
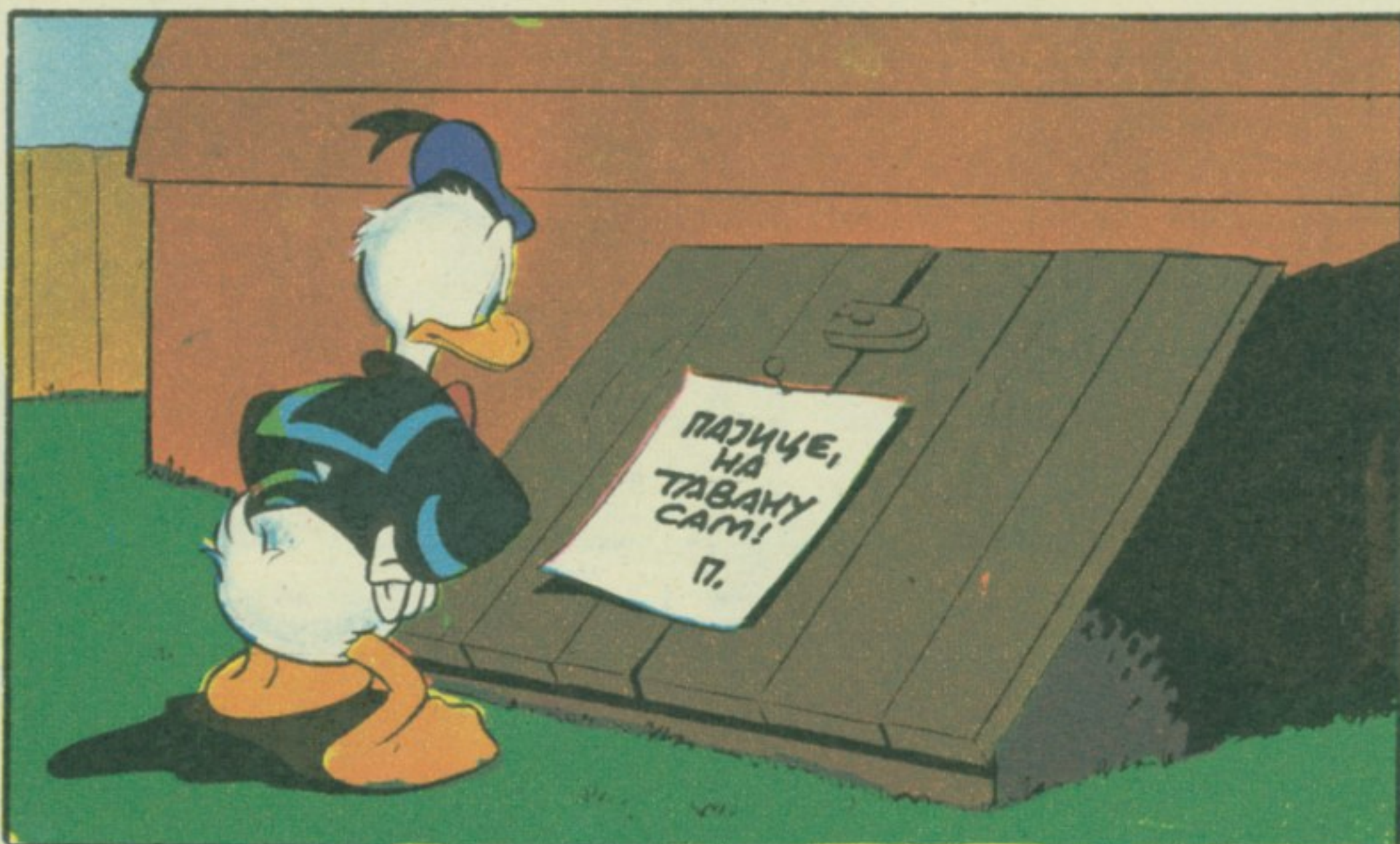
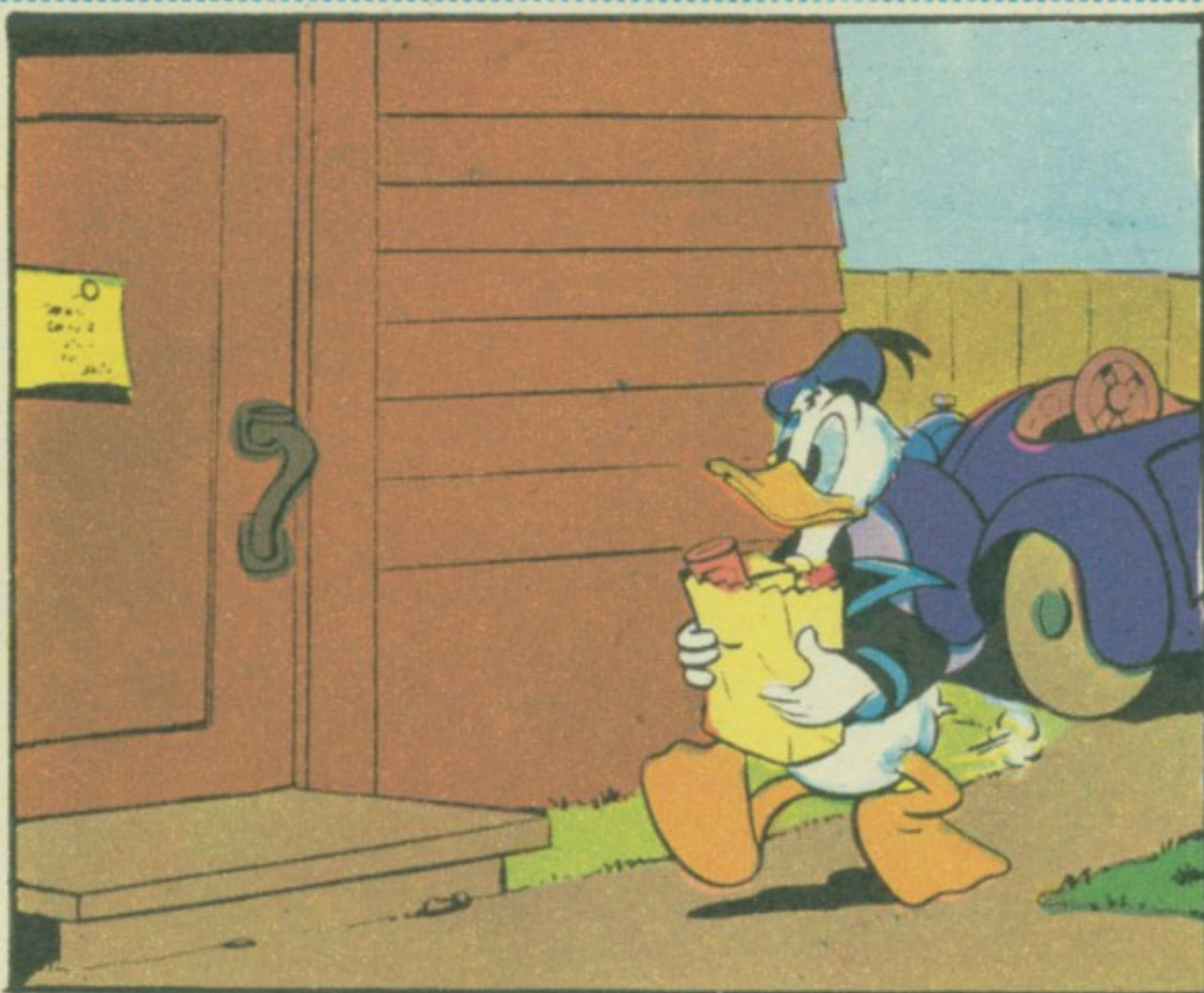
почео састанак који ће се наставити и следећег дана, 27. априла: у Видмаровој вили састали су се Борис Кидрич, Алеш Беблер, Борис Зихерл, Јосип Видмар, па Фердо Козак, Франце Штурм, Јосип Рус и Тоне Фајфар. Био је то оснивачки састанак Освободилне фронте.

М. К.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ПОБЕДА ПОБЕЂЕНОГ

НЕОБИЧНА ТУРНЕЈА

Једанаест младића хитало је ван града на договорену фудбалску утакмицу. На све стране — рушевине. Повремено су пролазили камиони са војницима и ратним материјалом. У појединим квартовима владала је гужва. Највећа је била у луци закрченој потопљеним бродовима.

Неочекивано, у једној уској улици младићи су наишли на тучу која није била редак приказ тих дана. Тројица припитих Италијана немилосрдно су млатила неког британског војника. Намерници су прискочили да помогну несрећном војнику, али им је он уместо захвалности упутио поглед пућ незадовољства и прогунђао:

— Шта се ви мешате?!
— Где ти њега! — зачу-
дише се момци.

ВОЈНИКОВА ОСВЕТА

Нападаци су утекли, војник је довео униформу у ред и обрисао крв која му је текла из носа, а младићи су отишли на утакмицу. Одирали су је и предвече се вратили у град у вилу која им је стављена на располагање и где су проводили дане. Тучу су заборавили. Они јесу, али британски војник — није! Киван што је добио батине, пожалио се својој команди али, ко зна зашто, не на Италијане него на спасиоце! Шта је „напаковао“ никад се није сазнало, тек младићи који су му помогли убрзо су пресељени из удобне виле у малини град Гравину, а одатле у Монополи у бараке!

Читаоцу није тешко да се досети да је реч о италијанском граду Барију и фудбалској екипи „Хајдука“ која се као представник Народноослободилачке војске и Партизанских одреда Југославије обрела у војничкој униформи у том граду 3. јуна 1944. године. Тим је стигао брзодом „Бакер“ на своју најтежу, али и најлепшу турнеју. Јер, био је рат, а база Бари личила је на кошницу. Град и околина врвели су од савезничких, углавном британских војника. Ту се налазила Мисија НОВ-а, збрињавани су наши рањеници и становништво, прикупљани бивши југословенски интернирци и добровољци, одатле су кретали транспорти са материјалом за Вис...

Тим „Хајдука“ требало је да игра фудбалске утакмице са савезничким војницима. Ваљало је бар на тренутак створити при-

јатну атмосферу и подсетити их на лепе дане мира. Енглеска је сматрана колевком фудбала и зато је он за њене људе био најпривлачнији. Наше војне власти у Барију и екипа „Хајдука“ нису у томе видели само забаву. Напротив, за играче и сваког Југословена који се нашао у граду и околини, „Хајдукове“ утакмице биле су јединствена прилика да се представи нова Југославија.

ТЕМА ДАНА

За око три месеца боравка у Италији „Хајдук“ се, по сећању играча Миљенка Батинића, надметао 21 пут.

ДОН СУ СТАДИОНОМ ОДЈЕКИВАЛИ ЗВУЦИ ХИМНЕ „ХЕЈ, СЛОВЕНИ“, А НА ЈАРБОЛУ СЕ ВИЈОРИЛА ТРОБОЈКА СА ПЕТОКРАКОМ ЗВЕЗДОМ, СВИ БРИТАНСКИ ОФИЦИРИ И ВОЈНИЦИ, ЧАК И ОНИ КОЈИ СУ ПОДРЖАВАЛИ КРАЉА ПЕТРА И ДРАЖУ МИХАИЛОВИЋА, СТАЈАЛИ СУ У СТАВУ МИРНО.

покретни могли да прате такмичење лежећи. Неки су плакали од радости.

Пре сваке утакмице интонирана је химна „Хеј-Словени“. Упорни „Хајдуковци“ нису одустајали од тога. Ипак, дешавало се да део Британаца који су подржавали владу у избе-

химна... Истина, ти Британци су били у мањини и више необавештени о томе ко је ко у Југославији, али за играче „Хајдука“ то није имало значаја.

А онда је дошао 23. октобар 1944. године.

Тог дана „Хајдук“ се сусрео са тимом Репрезен-

Бурно поздрављене на стадион у Барију излазе екипе Хајдука НОВЈ и Репрезентације британске војске.

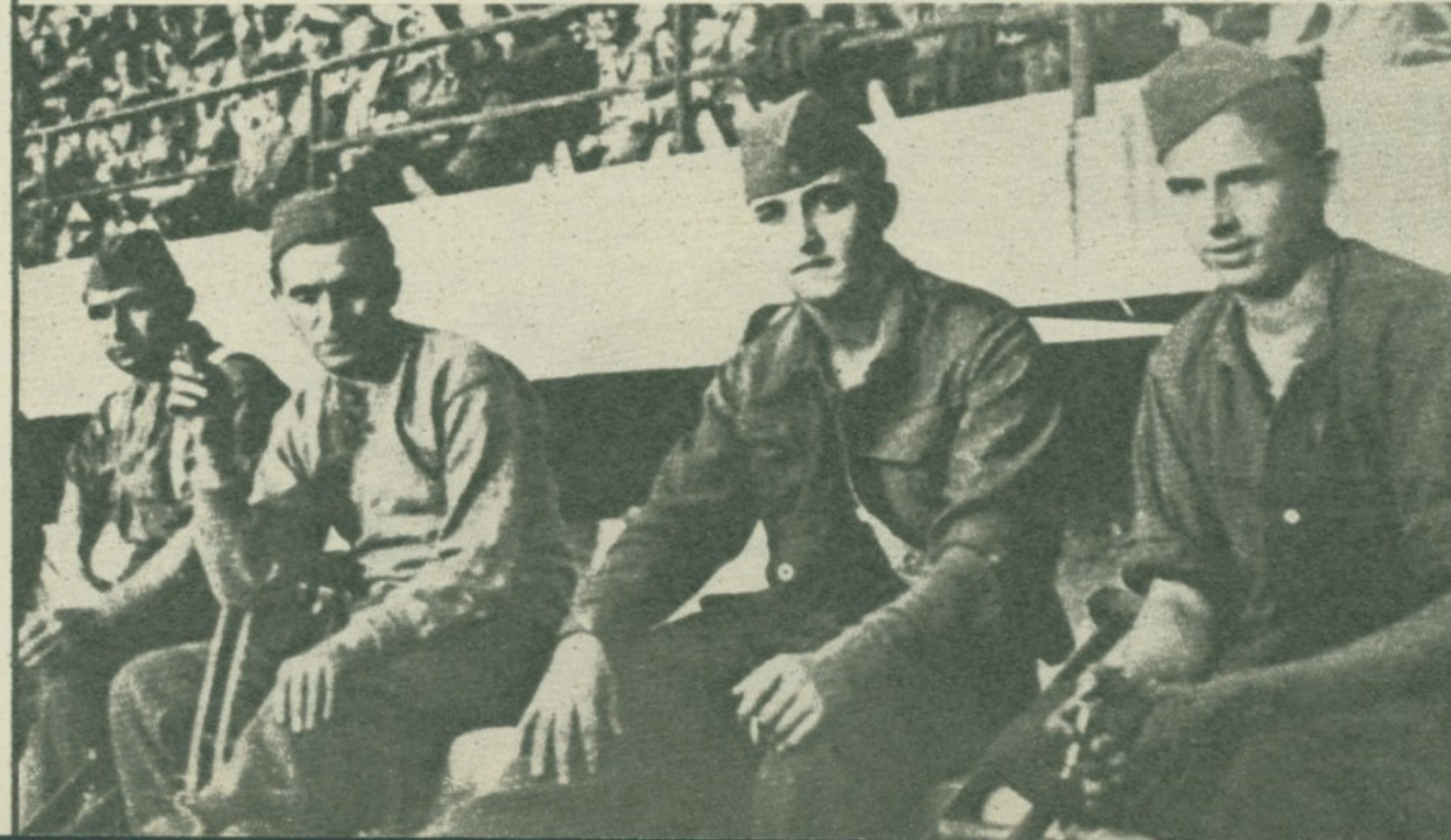

Деветнаест утакмица је добио и свуда био у средишту пажње. За наше рањенике у Груму утакмицу је одиграо поред самих шатора у којима су лежали. Тако су и они тешко

глиштву подметне стару химну „Боже правде“. Момци у белим мајицама жустро су протестовали. Није им сметало што им је онај војник „наместио“ премештање у бараке, али

тације британске војске. Енглези су утакмицу сматрали изузетно важном и малтене једино званичном на „Хајдуковој“ турнеји, па је она читаву недељу дана раније постала тема

Партизани рањеници добили су посебно место на стадиону у Барију.

дана у савезничким логорима у околини. Бивши капитен енглеске репрезентације Стенли Кулис добио је задатак од команде да састави екипу од најбољих играча. Имао је одрешене руке и право да тражи (и добије) све што пожели. Кулис је схватио да се ради о престижу и из разних јединица прикупио цвет играча који су се тог тренутка затекли у униформи. Тако су се у тиму нашли момци из прволигашких екипа, безмало енглеска државна репрезентација!

НЕМА ОДУСТАЈАЊА

На дупке пуном градском стадиону у Барију окупало се четрдесетак хиљада гледалаца у униформи. Цивилима је био забрањен улаз. Утакмица је почела око четири по подне. Али, догодила се непријатност. Тог преподнева играче „Хајдука“ изненада је спопала малаксалост. Шта би могло бити, питали су се. Неко се сетио да су их комарци нападали у ројевима када су зановили напољу по повратку са утакмице у Фермију. Маларија!

Зар сада, пред саму утакмицу која за све наше рањенике, борце и саме играче толико значи? Шта да се чини? На стотине камиона већ је довозило војнике из оближњих логора.

Нема одустајања па макар помрли на терену од маларије, одлучили су играчи „Хајдука“ и вођство екипе. Обукли су дресове и навукли копчаке.

Неочекивано, искрсла је нова невоља: Енглези се правдају да немају заставу нове Југославије — тробојку са петокраком звездом.

Играчи „Хајдука“ били су одлучни: или ће наша застава да се вијори на јарболу за време утакмице, или од играња нема ништа. Енглези су покушали са убеђивањем. Нико није хтео да их слуша.

— Без заставе и химне не играмо! — остали су упорни „Хајдуковци“.

Застава је нађена и „Хајдук“ је истрчао на терен. Поносно, један иза другог ступали су Јозо Матошић, Миљенко Батинић, Петар Брклјача, Љубомир Кокеза, Славко Луштица, Душан Бјелановић, Бранко Бакотић, Иво Алујевић, Ервин Катнић, Фране Матошић и Иво Радовниковић.

Обе екипе постројиле су се на средини терена. Зачули су се звуци химне нове Југославије „Хеј Словени“. Сви на стадиону су устали. У ставу мирно стајали су и Британци — присталице краља Петра и Драже Михаиловића! Веле да се химна слободне Југославије тада први пут званично чула у иностранству!

Била је то победа побеђеног: играчи „Хајдука“ сломљени маларијом изгубили су утакмицу са 7:2.

Миљенко Тодоровић

БАВО ИЗ ДЕЛФТА

У Дубровнику би рекли бес-тион, на Хвару звир, каже се још и морска дивица, пу-лена или полена. Све су то имена за украсне фигуре које су у доба једрењака украшавале прамце бродова.

Пулене нису служиле само као украс. На дугим путовањима пре-ко океана, без навигационих ин-струмената, препуштени на милост и немилост ветровима и таласима поморци су у најтежим тренуцима упирали поглед у „заштитника“ на кљуну брода. Уједно, пулене су биле и одраз времена у коме су настајале о чему сведочи и овај догађај који нас враћа у 16. век. у доба католичке контрареформаци-је која је као „средство убеђива-ња“ поново увела — ломачу.

Прамчане фигуре на бродовима католичких земаља у то време о-бавезно су представљале свецe или библијске личности. Како је вла-снику једног холандског једрења-ка уопште пало на памет да броду издене име „Баво из Делфта“, па да затим тој, за то мрачно доба заиста незамисливој дрскости, до-да још и одлуку да пулени да облик ђавола са роговима, репом и дугим трозупцем, тешко је рећи.

Било како било, „Баво из Делфта“ нестале једнога дана негде у Атлантику. Ватрени про-поведници католичке вере пожу-рише да несрећу повежу са јере-тичким именом и пуленом једре-њака. А како је бродолом „не-двосмислено доказао“ да је у чи-таву ствар уплео прсте сам црни ђаво, то су и они који су „извр-шавали“ његове наредбе морали да плате: уметнику који је изре-збарио пулену за казну одсекоше руке, а девојку по чијем је облич-ју истесао ђаволе тело спадише на ломачи.

ОКО ШТИТИ ОД УРОКА

Обичај украшавања прамца по-тиче из најстаријих времена и по свему судећи јавио се најпре у Египту. У то доба, додуше, украс још није имао карактеристични облик фигуре: најчешће се с обе стране прамца цртало по једно о-ко, тзв. oculi за које се веровало да штити брод од невремена и других опасности пловидбе. С временом су поред „окаца“ прамце почеле да красе и фигуре божан-става које су имале задатак не са-мо да умилоствиве дотично божан-ство, већ и да застраше непријате-ља.

Египћани су такође први почели да дају прамчаним фигурама о-блик фантастичних звери, али и обичних животиња које су имале одређено симболично значење. Тако је, рецимо, соко у старом Египту значио само једино —

ПРАМЦЕ БРОДОВА КРАСИЛЕ СУ ОД ПАМТИВЕКА РАЗНЕ ФИГУРЕ. СТАЈАЛЕ СУ ТУ ДА УМИЛОСТИВЕ ПРИРОДНЕ СИЛЕ, ЗАСТРАШЕ НЕПРИЈАТЕЉА, У СЛАВУ ПОЈЕДИНИХ ЛИЧНОСТИ. ЈЕДНУ ДЕВОЈКУ КОШТАЛЕ СУ И ЖИВОТА...

смрт. Дрвени кип ове птице, наи-ме, красио је искључиво прамце погребних барки са Нила.

Феничани, први велики море-пловци и трговци западног света пренели су обичај украшавања прамца међу старе Грке, а ови на Римљане. У доба када су римске галије заплывиле Средоземним морем, пулене су са прамца пре-мештене на крму. Промену је из-азвала појава кљунова — разби-јача, великих шиљака на прамцу брода који су служили за разби-јање непријатељских лађа. Кљу-нови су заузели место пулена, па су сад више украшавали њих: чи-тав кљун једне атинске лађе из 500. године пре н. е, рецимо, имао је облик вепрове главе. Пулене су тако пресељене на мање кићени, задњи део брода — крму.

Тек ће чувени морепловци ви-кинзи поново вратити пуленама место на прамцу. Они су им нај-чешће давали облик страшних

змајева и змија и других чуде-ских бића свих облика и врста која су, без сумње, испуњавала свој задатак — утеривала су про-тивницима страх у кости.

Али, било да су постављане на крму или на прамца, ове изрезба-рене фигуре одувек су служиле и као сигуран знак распознавања: феничанске бродове по правилу су красиле главе коња, римске га-лије могле су се издалека препоз-нати по попрсјима војсковођа и чувених легионара, а грчки бро-дови по изрезбареној статуи Ати-не, богиње мудрости, заштитнице града Атине, заштитнице ратне вештине и бродоградње.

ПРОТЕРАЛИ ИХ ПАРОБРОДИ

Векови су пролазили, а пулене нису гubile ни своје истакнуто место на прамцу ни симболично

БИСТА РУСКОГ ЦАРА АЛЕКСАНДРА I, НЕ ЗНА СЕ ИМЕ БРО-ДА КОЈЕМ ЈЕ ПРИПАДАЛА.

ЛЕВО: ПУЛЕНА СА ЈЕДНОГ ШВЕДСКОГ БРОДА; ДЕС-НО: МОРНАР (19. ВЕК)

значење: миленијумима пошто су Египћани цртали „окаца“ и даље се веровало да пулена штити брод од природних непогода и зле сре-ће. Отуда и обичај помораца ши-ром света да су, кад год би им се брод нашао у опасности, прекри-вали прамчану фигуру скривајући је све док се не би избавили.

У време познијих једрењака пу-лена је и даље представљала бо-жанства блиска поморској машти (у сплитском Поморском музеју, рецимо, чува се пулена која при-казује Зевса), затим женске фигу-ре, персонификације појединих историјских догађаја, верско-ми-толошких згода (музеј у италијан-ском граду Ла Специји чува пу-лену са фрегате на којој је 1828. своје морнарске дане почео да броји Ђузепе Герибалди: пулена приказује Еуридику како оплакује Орфеја), egzотичне животиње, о-ружја и грбове.

Почев од 18. века на прамцима се све чешће јављају статуе и ли-кови истакнутих личности тога доба — руске једрењаке за влада-вине Александра I неретко је кра-сио царев лик, амерички бродо-власници су на исти начин одава-ли част свом националном хероју Бенџамину Франклину. Но, у 19. веку за почасно место на прамцу изборили су се и сасвим „нехе-ројски“ ликови власника једрења-ка, чланова њихових породица, и-ли једноставно — лепих аристо-кратиња.

Енглески краљ Чарлс I није се потрудио да на прамца „Суверена мора“ постави сопствени лик, али је зато за раскошно изрезбарени прамца најкупљег брода тога времена ангажовао славног фла-менског сликара Антона ван Дај-ка „Суверен“ је изграђен 1637. го-дине и процењује се да је краља (државну благајну, тачније) стајао 41 хиљаду фунти (готово 300 мили-она старих динара). Фантастичној цени брода једрењака сигурно су кумовале и бројне пулене чија се висина кретала од 45 сантиметара за бисте и главе, до фигура висо-ких читаво 2,5 метра.

Век и по пошто је „Суверен“ саграђен, на пулене су се и даље трошиле баснословне суме. Једна једина прамачна фигура за неки амерички једрењак са 74 топа из 1816. године, рецимо, коштала је

„ДИВИЦА“ СА НЕИДЕНТИФИКОВАНОГ ЈЕДРЕЊАКА КОЈИ ЈЕ ПОТОНУО НЕДАЛЕКО ОД ГРУПЕ ЕНГЛЕСКИХ ОСТРВА СИЛИ.

ДВЕ ПУЛЕНЕ ЗА КОЈЕ СЕ НЕ ЗНА НИ ВРЕМЕ НАСТАНКА, НИ ИЗ КОЈИХ ЗЕМАЉА ПОТИЧУ.

700 долара (око 1890 динара). Читаво богатство.

С појавом пароброда и челичних бродова пулене су постепено почеле да ишчезавају. Данас више нема китњастих, изрезбарених змајева, божанстава и других чудеса, али вековна традиција се ипак очувата: сад влада обичај да се на прамце трговачких и путничких бродова стављају грбови.

М. И.

АРИСТОКРАТИЈА, 1870. ИЗНАД: ВАЛКИРА СА НЕКОГ НОРДИЈСКОГ БРОДА (19. ВЕК). ПО ПРЕДАЊУ, ОВЕ ДЕВИЦЕ БОГА ОДИНА ОДАБИРАЈУ РАТНИКЕ КОЈИ ЋЕ ПАСТИ У БОЈУ

ПУЛЕНА СА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕДРЕЊАКА „КРАЉЕВСКА АДЕЛАИДА“; ИСПОД, ГЛАВА РАТНИКА СА НЕЛСОНОВОГ „РАТНИКА“.

ЗЛО ИЛИ БИОЛОШКА ПОТРЕБА?

К оме није познато да су крајници права тврђава, јака препрека против инфекције која у организам продире дисајним путем: они, сматрало се доскора, луче лимфоците и на лицу места ликвидирају све клице не дозвољавајући им да заразе организам.

Али у исто време упала крајника (ангина или хронично запаљење) сматрало се, отвара врата инфекцији. Болесни крајници извор су опасности за организам, нарочито срце. Израз „кардиотонзилни синдром“ се одомаћио у медицинском лексикону, везујући тако упалу крајника са обољењима срца.

Отуд је било потпуно разумљиво што су се за борбу са тим злом сва средства сматрала добрим. Чак и — неопходним. Једном речју, ако се ангина одупирала најјачим сулфаниламидима и антибиотцима, лекари су прибегавали последњем средству — „хронични извор инфекције“ се једноставно уклањао. Крајнике су вадили, ангине више није било, а лекар и болесник задовољни су се разилазили. И нико није слутио да је то била Пирова победа.

СВЕ ЈЕ ИСПАЛО СУПРОТНО

— Заштитна функција крајника много је шира и сложенија него што се сматрало до сада — тврди летонски оториноларинголог Ернест Гаудињ, који се годинама бави овим проблемом. — Можемо само да се дивимо мудрости природе и еволуције која је створила тако савршен систем одбране. Да би крајници нормално функционисали као предстража имунолошке заштите, неопходно је присуство микроба. Са те тачке гледишта микроби уста и носне шупљине нису зло него биолошка потреба!

Шта је научник хтео да каже?

Можда нисте знали да лимфоцити и микроби могу да се сретну само у крајницима и слузокожи црева! Кад ови заклетни непријатељи дођу у додир, лимфоцити почињу да производе антитела помоћу којих се организам бори с микробима који изазивају болест. Антитела су, наравно, различита, одређеној врсти микроба супроставља се посебан тим антитела, па је зато разумљиво да лимфоцити морају не само да буду најдељније информисани о „нападацима“ већ им је потребно и неко време да би ову информацију за-

НЕЗАМЕЊИВИ ОБАВЕШТАЈЦИ

Најновија истраживања открила су да смо крајнике потпуно погрешно оценили. Ангина не само да није штетна, чак је и корисна!

памтили и предали је својој „сабрањи“.

„Територијално“ гледано лимфоцитима крајника најближа „сабрања“ налазе се у вратним лимфним чворовима којих има на десетине. У лимфним чворовима смештен је толики број „ждерача микроба“ — фагоцита да чак ни из

а понекад се на њему појављују и бројне беле тачкице.

Стравично, на први поглед. Али, ове ситуације се не треба бојати.

Код лаке ангине, тврди Ернест Гаудињ, биохемијски процеси у крајницима се не мењају. Они пружају имунитет организму и то у

Те узајамне односе у миру можемо назвати насружано неутралношћу. Човек, буквално, живи у свету микроба. Стручњаци су утврдили да у једном граму површинског слоја тла има око 100 милиона микроба, у једном граму мутне речне воде — 5 милиона. Што се ваздуха тиче то

најгнојнијег крајника ниједан „агресор“ не може да продре дубље у организам! Лимфоцити крајника у ствари су „извиђачи“. Њихова функција је извиђање у нападу и преношење информација. Другим речима, они обавештавају о томе који непријатељ напада организам, сигнализирају својој „сабрањи“ како да се боре са њима, па се затим поново враћају на своје место — у крајнике. Истина, понекад „извиђање у нападу“ прераста у стварну битку, и то је ангина. Сукоб између две заражене стране тада достиже највишу тачку.

Против армије микроба који изазивају болест боре се легије лимфоцита који иду у помоћ „извиђачима“. Крајници се од толике концентрације „трупа“ запале, бојно поље поцрвени,

нешто јачој форми. Због тога лаке ангине нису страшне — оне чак делују позитивно јер се у том процесу стварају антитела. Међутим, ако се великом дозом лекова убију сви микроби пре него што их ликвидирају сами крајници — производња природних антитела опада! Тада се догађа да отпорност организма слаби, а понекад он постаје потпуно неотпоран.

МИКРОБИ НАПАДАЈУ!

Отпорност организма или, како се то стручно зове, имунитет резултат је односа човека са светом микроорганизма који је изграђен током еволуције.

је посебна прича, све зависи од његове загађености. А на кожи човека има десет, али не милиона, него милијарди микроба! Има их и у усној шупљини, и у носу, и у цревима. И мада већина није опасна по човека, а понекад су чак и неопходни, ипак „агресора“ има на милионе и милијарде. Ако се зна да се они размножавају дељењем и то геометријском прогресијом, лако се може схватити којом брзином долази до смене генерација. У исто време то помаже микробима да се прилагоде на све неповољне факторе — процес природног отпора одбија се код њих без грешке. Чим човек пронађе нове препарате против микроба, они стварају ново потомство које је отпорно на те препарате.

За тридесетак година активне примене антибиотика, рецимо, променило се око милион генерација микроба! Природном селекцијом преживели су микроби на које су антибиотици незнатно деловали. Због тога је лечење разних болести све теже и компликованије мада фармацеутска индустрија целог света ради пуном паром.

Ако се томе дода да систем имунитета код људи није толико динамичан као код микроба, добија се доста мрачна слика.

Људи су вековима навикли на релативно устален начин живота. Другим речима око њих је био доста стабилан свет микроба. Наш организам споро се навикава на нове агресоре, а њих је све више. Живимо у веку великих брзина, авиона, туризма и разгранатих сусрета. Само за неколико сати човек може да превали велике раздаљине, а кад изађе из авиона, одједном се нађе у свету сасвим других микроба који су за његов организам непознати. Медицинска статистика каже да у свету број гнојних обољења застрашујуће расте.

— Микроби нападају све већом жестином — каже Гаудињ. — Зато је за нас важно да знамо како људски организам може да се одбрани од те агресије и како се стварају одбрамбене линије.

ЗАШТО ДЕЦА ТРПАЈУ СВЕ У УСТА

Ситуација није тако црна управо захваљујући најновијим истраживањима. Нова концепција одбране до које су дошли научници уклонила је многе разлоге за песимизам, а многе тајне дешифровала.

Тако је наједном постала разумљива честа навика код деце да стављају у уста све што им се нађе при руци. То није ништа друго до наследни рефлекс да се „зарази“ усна шупљина која се стварао током хиљада година. Дете на тај начин постаје природно отпорно и боље подноси обољење него његови вршњаци које родитељи строго чувају да се не испрљају.

Лекари новог таласа, уз сва признања синтетичким лековима, све се више ослањају на природни систем имунитета код људи који је стваран кроз столећа. А у њему важна улога, ако не и најважнија, припада крајницима.

Б. П.

ТРАЖИ МЕ
BMW! НИСАМ
МОГАО ДА ПО-
ВЕРУЈЕМ!

ТО СУ ПРСТИ ГЕОРГА ГЕДЛА

Георг Гедл, шеф једног градилишта у Кикинди, сваког дана враћајући се с посла имао је обичај да завири у поштанско сандуче. Ни овог пута то није пропустио. Заправо, већ са улаза у зграду угледао је поштилку која је вирила из сандучега. Брже-боље је извукао, нестрпљиво поцепав омот и прочитао наслов — „Аутомобил реви“, специјализовани швајцарски ауто-лист. Редакција је и овог пута на време послала лист свом дугогодишњем

винског техничара Георга Гедла. Три цртежа тушем која је 1969. објавила једна од најугледнијих ауто-ревија у свету променила су његов живот. Јер, захваљујући њима почетком 1970. у Кикинду је стигло писмо из познате фабрике „Ауди“ из Инголштата у коме су Георга Гедла позвали у СР Немачку на разговор. Већ јуна исте године Гедл је имао у џепу уговор а августа је, као њихов стални радник, закорачио у велики дизајнерски центар.

— Личило ми је то на бајку, на сан који је изненада постао јавна — каже Гедл, данас дизајнер ИМВ из Новог Места. — Од малих ногу сам се интересовао за аутомобиле, сакупљао све могуће проспекте, значке и све што је пове-

ТРИ ЦРТЕЖА ОБЈАВЉЕНА У ЧУВЕНОЈ ШВАЈЦАРСКОЈ АУТО-РЕВИЈИ ИЗ ОСНОВА СУ ПРОМЕНИЛА ЖИВОТ ГРАЂЕВИНСКОГ ТЕХНИЧАРА ИЗ НИКИНДЕ: СТИГАО ЈЕ У ДИЗАЈН-ЦЕНТАР АУДИЈА, ЗАТИМ BMW-а.

укључио у израду модела у гипсу и пластелину. Тако се нашао у тиму стручњака који су моделирали каросерију „аудија 80“, својевремено „првог аутомобила Европе“.

КОЛА СНОВА

У „Аудију“ се, међутим, Гедл није дуго задржао. Већ 1971. обрео се у чувеној фабрици луксузних аутомобила BMW.

— Желео сам да се у савршавам, а ту је био и позив мог доброг друга Немца који је нешто раније такође из „Аудија“ прешао у BMW — наставља причу наш саговорник. — Мислим да нисам погрешио, напротив. BMW је фабрика која посебну пажњу посвећује дизајну својих брзих аутомобила а од облика каросерије, зна се, зависи и брзина једног аутомобила.

И данас се на друмови-

ма, не само нашим, многи окрећу за BMW-ом 320, 730, 630 купе, а вероватно и не сањају да је у моделирање њихових каросерија умешао прсте и један Југословен. BMW турбо, на којем је Гедл такође радио, непознат је широј јавности јер је то био само експеримент израђен у два примерка.

Шта заправо ради ауто-дизајнер?

— На основу захтева тржишта, а он се утврђује разним анкетама (многи велики произвођачи аутомобила излажу на салонима тзв. кола снова и на основу мишљења посетилаца, потенцијалних купаца одлучују се за коначну верзију), наравно, у зависности од снаге мотора, дужине и тежине аутомобила дизајнер прави прве идејне скице — објашњава Георг Гедл. — Њега највише занима облик, естетика, али и функционал-

ност и — цена. а такође мора да води рачуна и о технолошким могућностима фабрике, разним пресам и алатничарима. Зато је за сваког доброг дизајнера од изузетне важности да познаје технологију материјала, начин израде каросерије са свим најновијим техничким достигнућима. Једино се тако може заштитити идеја, пројект јер се између дизајнера и конструктора често воде прави мали ратови. Тек кад се рат добије, уколико се добије, приступа се реализацији, серијској производњи...

Георг Гедл није остао у „белом свету“. Жеља да оно што је научио пренесе млађима победила је. Крајем 1975. године вратио се у Југославију и запослио у ИМВ из Новог Места. Међутим, ни до данас није рашчишћено са недоумицом: шта је он првенствено: дизајнер или публициста? Воли и једно и друго и, засад, и пише и црта. Швајцарском листу „Аутомобил реви“ који му је објавио она три прва цртежа остао је веран, само што сада као сарадник има већ угледно место. Поред осталог, већ шест година Гедл за овај високотиражни лист пише дијазн-размишљања и дизајн-критике о аутомобилима који се први пут појављују на же-први пут појављују на Женевском салону, најзначајнијем те врсте у свету.

Георг Гедл је и стари сарадник Забавника. Године 1975. на нашим страницама појавио се први његов прилог: текст и цртеж о једном старом „Јагуару“. Пре годину-две захваљујући управо Георгу Гедлу Забавник је, први у Југославији, представио кинеска возила, велику непознаницу доброг дела наше планете.

На две следеће странице, Георг Гедл, речју и цртежом, представља аутомобиле на којима је радио.

Петар Милатовић 13

БАРОК НА ЧЕТИРИ ТОЧКА

У аутомобилској индустрији, каже Георг Гедл, дизајнери се појављују тридесетих година овог века и то најпре у халама Ценерал моторса који данас има највећи дизајн-центар у свету — пет хиљада запослених. Тај први аутомобил о чијој су каросерији одлучивали дизајнери био је један „бјуик“ са изузетно смелим линијама. Већ тада је имао фарове који се покривају.

Американци, доскора без премца у аутомобилској индустрији, имали су доста дуго и своје такозване „луде године“. Наиме, њихови дизајнери, вероватно и купци, просто су лудовали за бароком: из производних хала излазили су аутомобили са тзв. реповима и сличним украсима, налик на млазне авионе. За то су, наравно, били потребни савршени моделири и алатничари а Американци су их имали.

Међутим, у ово наше доба кад је нафта све скупља, аутомобили морају бити економични да би имали проћу, па се дизајнери опредељују за чисте линије без сувишних детаља.

претплатнику Георгу Гедлу.

Није се обазирао на ручак који га је чекао постављен на столу: готово је утрчао у собу и утонуо у свој други свет, свет аутомобила. Грозничаво је превртао шарене странице ауто-ревије као да тражи нешто посебно. И нашао је.

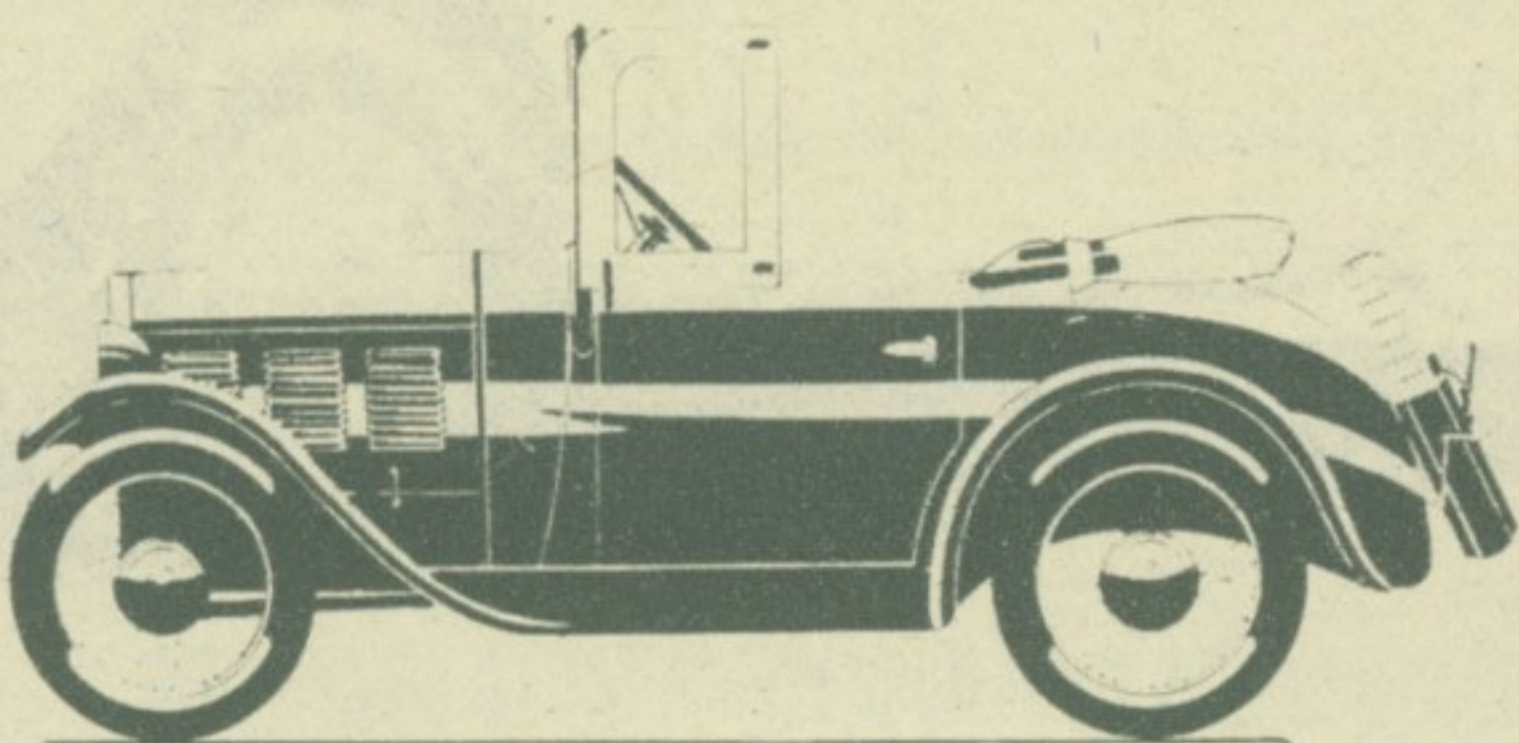
Како добро познаје немачки лако је запазио наслов: „У југословенском стилу“ испод којег су се „шепурила“ три цртежа. У тексту је писало да се млади Југословен Георг Гедл представља занимљивим и оригиналним цртежима новог типа „аудија“ какав би требало да изгледа 1975. године и да је пред њим, несумњиво, лепа будућност у свету ауто-дизајна.

ЦРТАТИ, ЦРТАТИ, ЦРТАТИ!

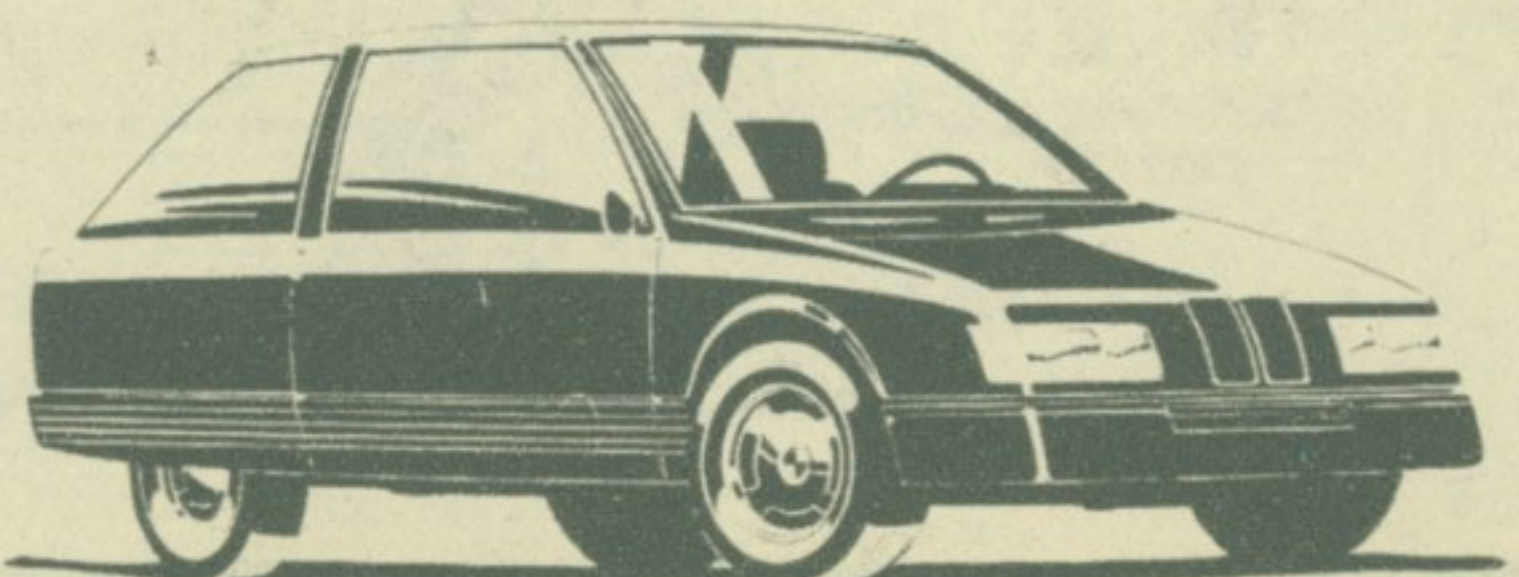
Био је то преокрет у животу скромног грађе-

вано са четвороточкашима, уосталом као и сви млади. Међутим, ја сам желео нешто више, желео сам да стално будем са аутомобилима, веровао сам да могу бити још бољи, лепши. Непрекидно сам цртао, цртао, цртао. А кад сам завршио осмогодишњу школу хтео сам у ауто-механичаре. Родитељи ми нису дозволити. Касније сам мислио на академију за ликовне или примењене уметности и поново се родитељи нису сложили. Њихова жеља била је да им син буде грађевински техничар...

Тек у великом дизајн-центру „Аудија“ Георг Гедл је видео шта значи обликовати аутомобил, какав је то фантастичан процес од идеје до реализације, односно серијске производње. Захваљујући једном немачком колеги, Кикинђанин је врло брзо научио мноштво тзв. цртачких штосова, начин сенчења, рад са кредом и фломастером и брзо се

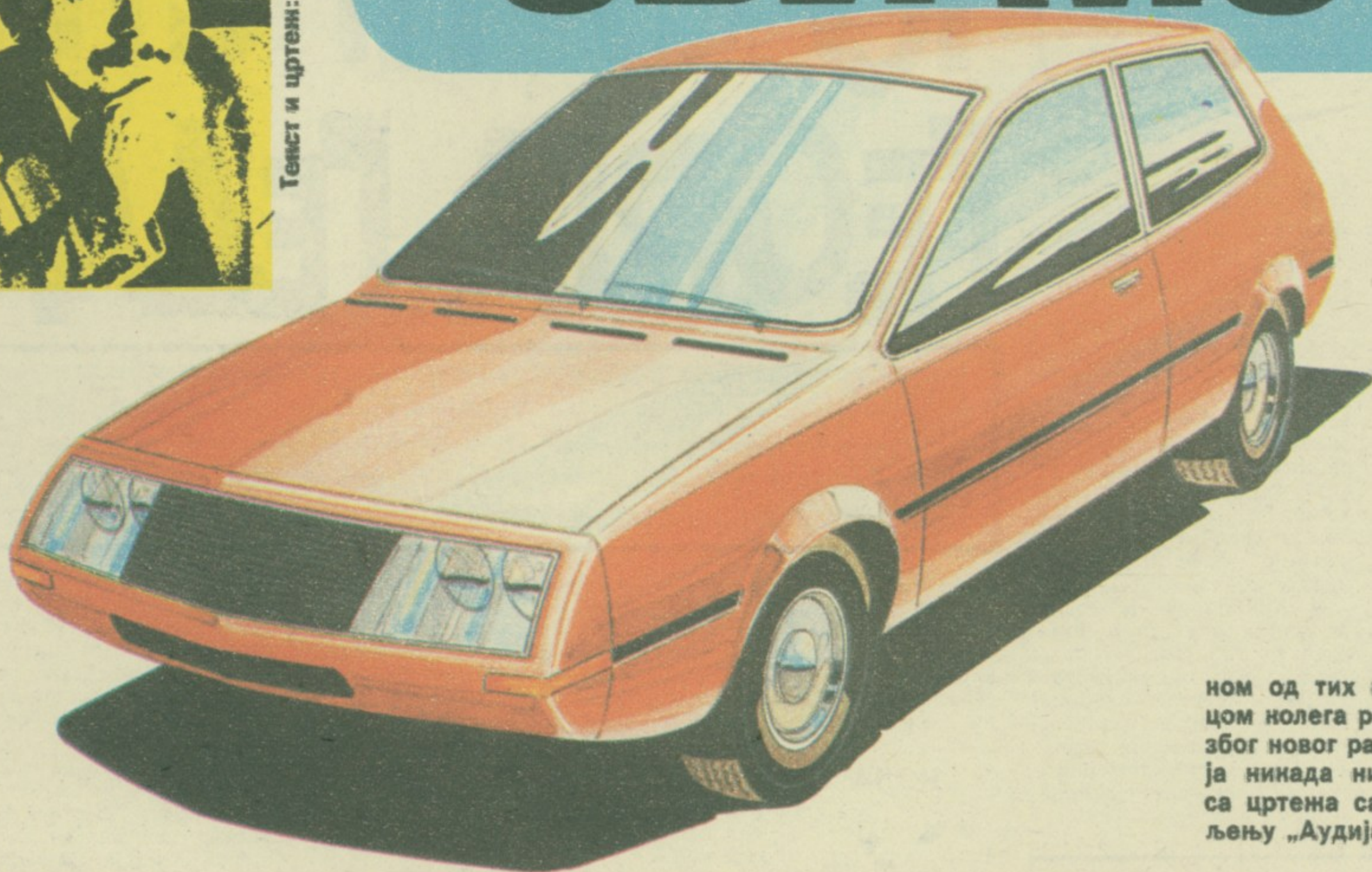
ДВА „ДИКСИЈА“ — На горњем цртежу приказан је аутомобил „BMW“ зван „дикси“ из 1928. год. Овај модел имао је мотор од 750 кубика, снагу од 11 KW (15 KS) и максималну брзину од 90 km/h. Георг Гедл је замислио и нацртао исти тај „дикси“ али у 1999. години. Био би то, наравно, много јачи аутомобил: 1300 ccm, 36,75 KW (50 KS) и максималну брзину од 145 km/h. Нама остаје само да сачекамо 1999. годину!

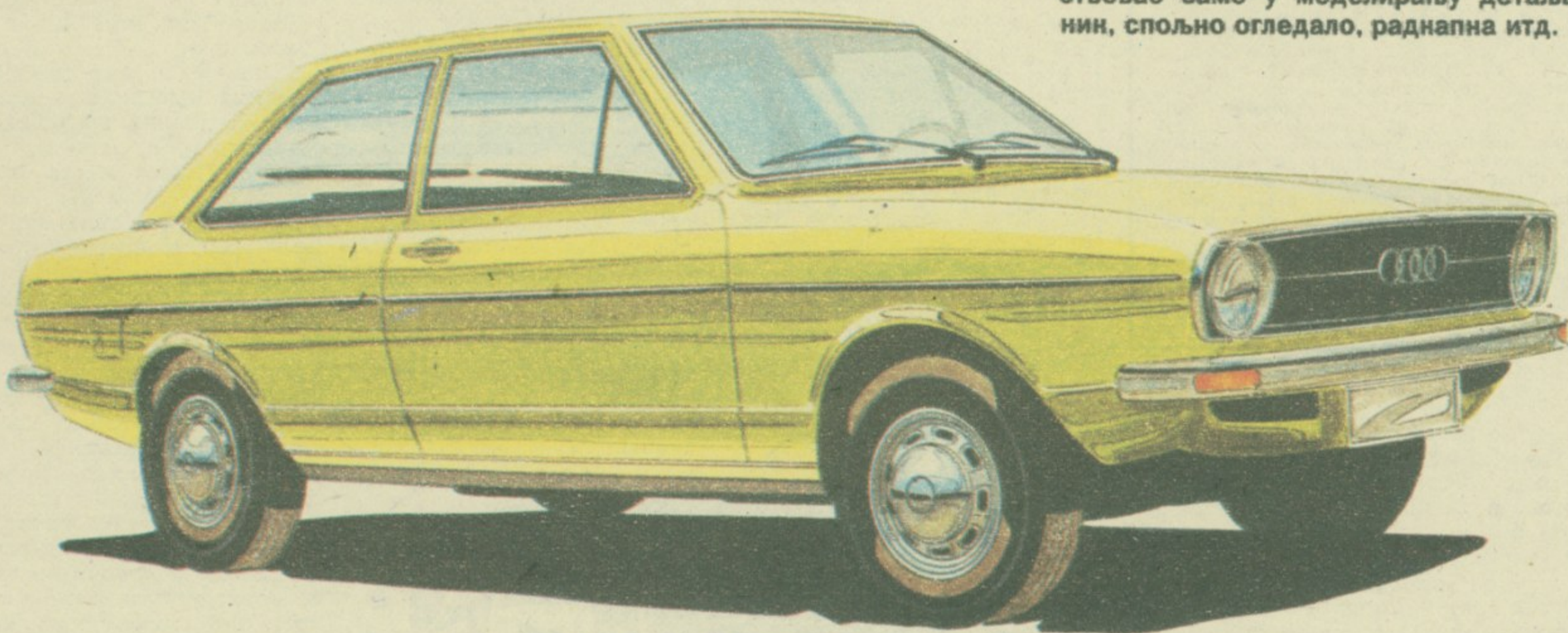
Текст и цртеж: ГЕОРГ ГЕДЛ

СВИ МОЈИ

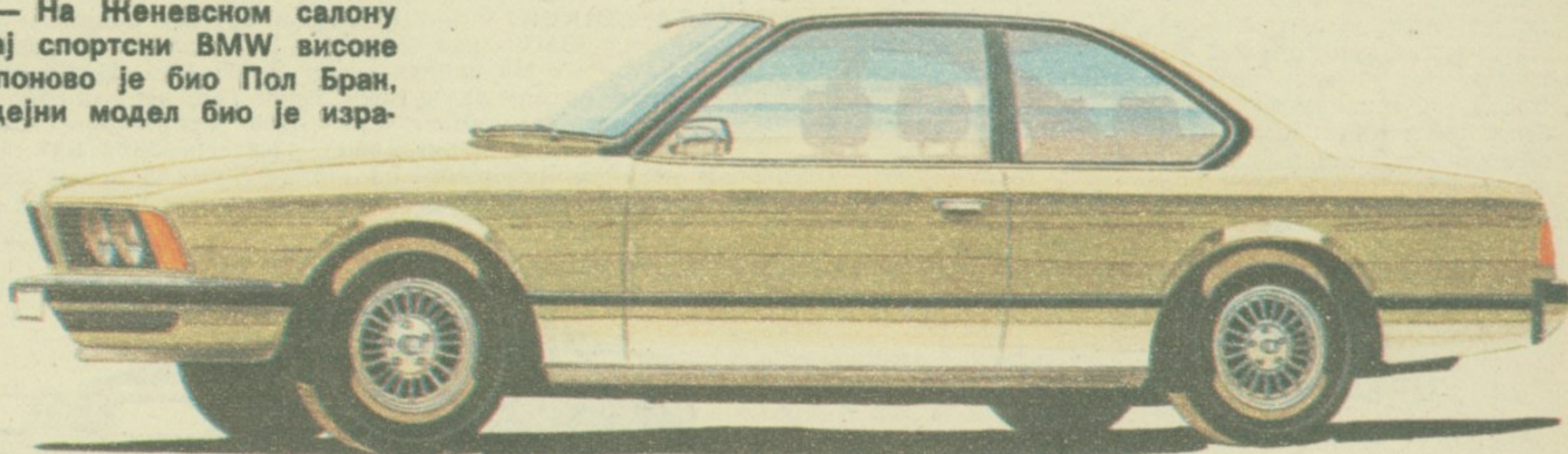

АУДИ ПРОТОТИП — Крајем 1970. почели смо рад на пројекту малог „аудија“ чија је производња била предвиђена за почетак 1974. Према основним техничким подацима добијеним од конструктора, одговорни дизајнер из радио је оно 30 идејних цртежа. Изабрана су три цртежа на основу којих је требало израдити три модела у размери 1:2,5, а на једном од тих идејних модела са двојцом колега радио сам и ја. На жалост, због новог развојног програма ова идеја никада није реализована и модел са цртежа сада се чува у дизајн-одељењу „Аудија“.

АУДИ 80 — Над сам стигао у „Ауди“, овај данас већ класичан модел био је готово завршен тачно да сам учествовао само у моделирању детаља као што су одбојник, спољно огледало, раднапна итд.

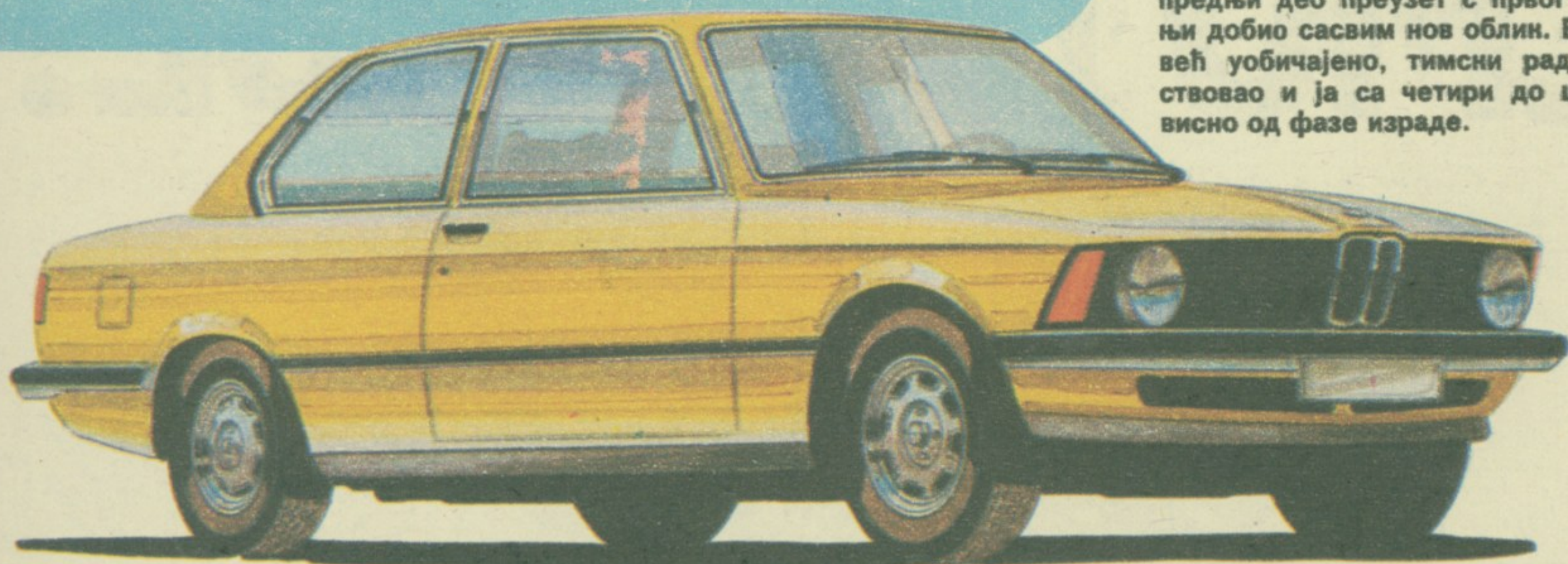

BMW 628 ЦСи — 633и — На Женевском салону 1976. био је приказан овај спортски BMW високе класе. Главни дизајнер поново је био Пол Бран, „отац“ турбо модела. Идејни модел био је израђен у правој величини, тј. у размери 1:1 и то у пластилину. Са још четворицом колега у екипи сам био и ја.

МОДЕЛИ

BMW 316—318 — Над сам стигао у дизајн-центар ове угледне фабрике већ је био урађен један идејни модел у размери 1:1 из гипса. Модел у гипсу смо још једном направили с тим што је предњи део преузет с првог модела дон је задњи добио сасвим нов облик. Био је то, нао што је већ уобичајено, тимски рад у којем сам учествовао и ја са четири до шест стручњана, зависно од фазе израде.

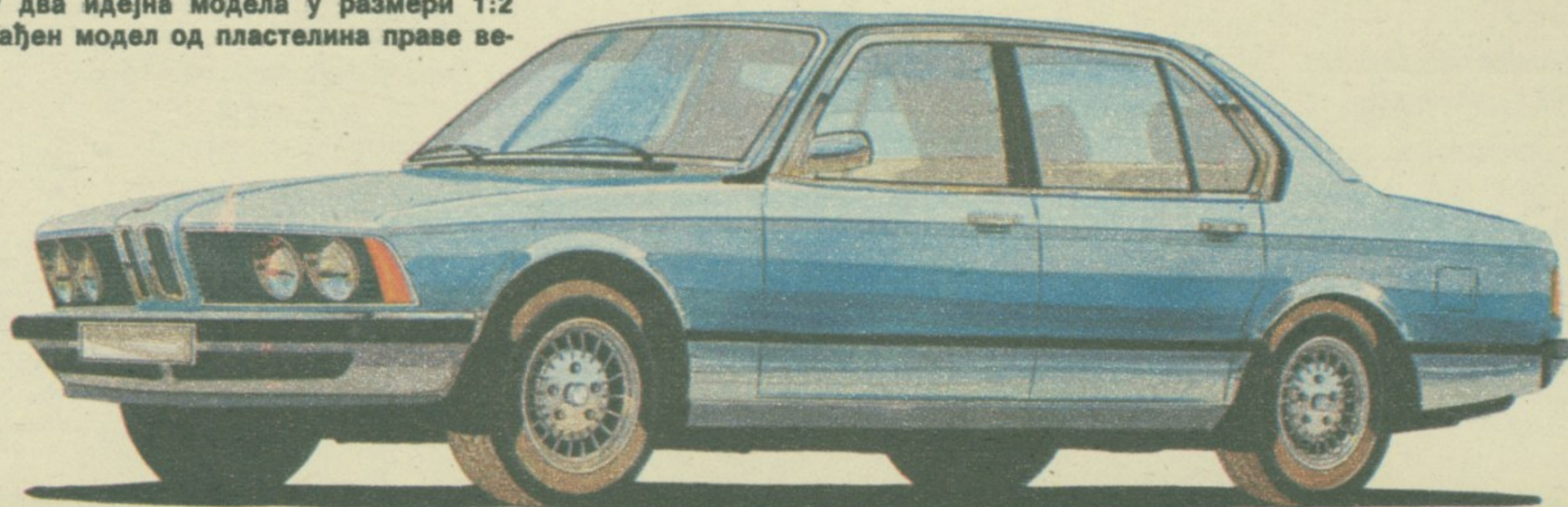
BMW ТУРБО — Крајем 1971. у дизајн-одељењу родила се идеја да се направи аутомобил смелих облика са мотором од 2000 кубика и турбо компресором. Вођа пројекта и главни дизајнер био је наш тадашњи директор Француз Пол Бран и идејни модел израђен је у рекордном времену — за осам

месеци. Међутим, произведена су само два аутомобила: један је смештен у Музеју BMW дон је други стапан гост сајмова по САД.

BMW 732и — Користећи дизајнерске елементе спортског модела 628, израђен је овај аутомобил висоне класе. Производња је почела 1977. а развој модела трајао је четири године. На основу два идејна модела у размери 1:2 био је израђен модел од пластелина праве ве-

личине. Шестоцилиндрични мотор, запремине 3210 кубика, снаге 145 KW (197 KS) може да развије максималну брзину до 205 km/h.

ЈЕСМО ЛИ ЖИВЕ?

Сударамо се! Сударамо се са другим возом! — из свег гласа је повикао машиновођа држећи главу протурену кроз узанс окно на својој кабини у брзом возу број 720 који је тог тренутка улазио у Чикаго.

Седamnaестогодишња студенткиња Лиза Татл, која је седела на првом седишту, одмах иза кабине, погледала га је запрепашћено и са неверицом, а затим се окренула према колегиници на суседном седишту, Пет Висмјерски. Хтела је нешто да изустити али јој је реч застала у грлу. Уследио је страховит тресак. Истог тренутка Пет је видела како једна страна купеа пада на њих две. Стигла је само да загрли Лизу и сакрије лице приклањајући га на њено раме... Онесвестили су се. Било је тачно 7.35 часова.

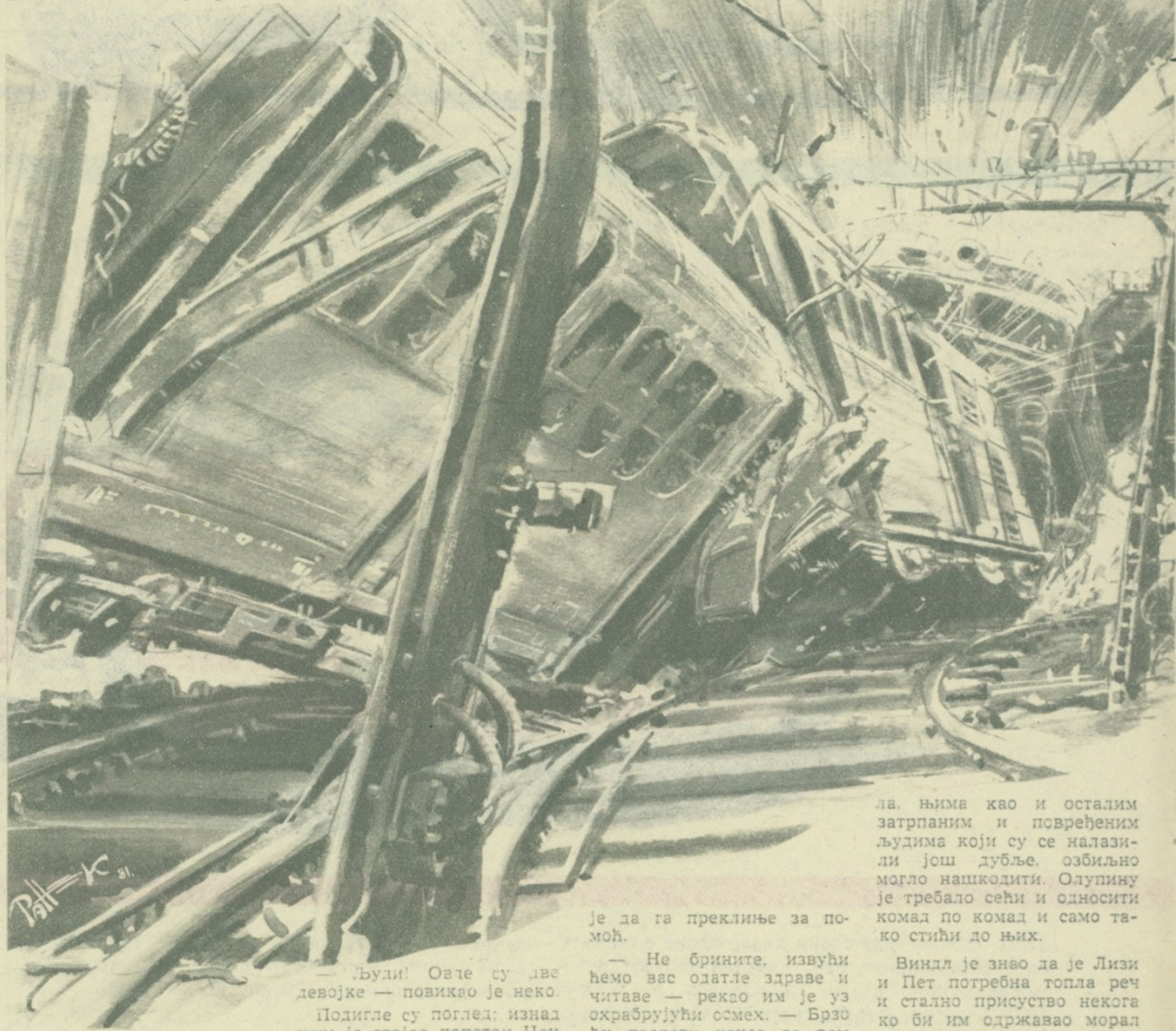
Тог пролећног јутра, пре неколико година, нико није могао знати да ће се догодити катастрофа — једна од највећих железничких несрећа у историји Сједињених Америчких Држава. Најпре је локални воз необјашњиво прогутан кроз железничку станицу у нивоу 27. улице у северном делу Чикага и зауставио се тек стотинак метара даље. Његов пролазак регистровао је аутоматски сигнални уређај и укључио жуто светло за возове из истог правца. За брзи воз број 720 који је у том тренутку наилазио ово светло значило је да може да настави кретање смањеном брзином. Тада се локални воз, опет на своју руку, почео враћати уназад, вероватно да би се путницима омогућило да сиђу. Аутомат је поново укључио црвено светло. Како! Брзи воз је већ прошао сигнал, а машиновођа на кривини није имао добар преглед: видик му је донекле заклањала и станична зграда. Трагедија је била неизбежна. Смрт је тренутно задесила преко педесет особа, а више од три стотине је повређено.

САМО ГЛАВЕ

Под огромном масом смрсканог челика нашле су се заробљене Лиза и Пет: лежале су на леђима једна поред друге. Испод здобљеног метала вириле су само њихове главе.

Из дубоке несвести повратиле су се готово истовремено. Прва је проговорила Пет.

Сјасиоци су уз огромне напоре и велику пажњу, јарче јо јарче, уклањали смрскани вагон од којим су две девојке преживљавале две часове неизвесности. Знали су да сваки њихов несмодрен покрет може да значи крај...

— Како си? Шта се ово догодило?

— Не знам — узвратила је Лиза. — Јесмо ли заиста живе?

Загледале су се заљубљено. Схвативши тужну истину бризнуле су у плач и без размишљања покушале да се извуку испод олупине: трзале су се свом снагом, јавкале и задовољале, али осим главе нису успевале да помакну ни један једини мишић. У њу су осећале јаке болове и чинило им се да више немају ногу.

— Људи! Овде су две девојке — повикао је неко.

Подигле су поглед: изнад њих је стајао капетан Џон Виндл, ветеран међу ватрогасцима и командир специјалне спасилачке екипе.

Између тела девојака и слупаног метала приметио је шупљину величине петнаестак центиметара. У њу је одмах завукао руку и напипао некакве књиге. Извукао их је напоље и тиме девојкама омогућио да лакше дишу. Уз велики напор и пажњу успео је да ослободи и једну Лизину руку. Истог тренутка она га је шчепала за рукав. У њеним уплаканим очима и унезвереном погледу читао

је да га преклиње за помоћ.

— Не брините, извући ћемо вас одатле здраве и читаве — рекао им је уз охрабрујући осмех. — Брзо ћу послати неког да вам прави друштво.

ПЛАМЕН СЕЧЕ И ПРЕТИ

После краћег консултовања са командиром ватрогасне бригаде Виндл је одлучио да девојке спасавају на крају. Налазиле су се под брдом челика и дизалица је ту била некорисна јер је и најмање покретање здобљеног мате-

ла, њима као и осталим затрпаним и повређеним људима који су се налазили још дубље, озбиљно могло нашкодити. Олупину је требало сећи и односити комад по комад и само тако стићи до њих.

Виндл је знао да је Лиза и Пет потребна топла реч и стално присуство некога ко би им одржавао морал — спречавао их да се предају малодушности или да евентуално утону у сан. Осим тога, требало је одмах позвати лекара. У међувремену, потражио је тридесет седмогодишњег ватрогасца Вилема Нолана, она седморо деце и човека који је знао да улије поверење.

— Умири их. Морамо их по сваку цену спасти — кратко га је саветовао Виндл.

Нолан је истог тренутка клекнуо поред девојака.

— Ни за тренутак се не-

ћу удаљавати, све док вас не извучемо испод овог чуда — храбрио их је.

— Стигао је и др Џозеф Кери, медицински руководилац спасилачке екипе.

— Дакле осећате тело? — питао је.

Обе су готово истовремено одговориле:

— Само до колена.

— Покушајте да покренете ноге.

Пет је уз велике напоре успела донекле да покрене

су се да сав запаљиви материјал у вагонима такође заштите од кисеоничког пламена и варница електричних тестера. Како је метал добар проводник топлоте спасиоци су не престано морали да га поливају хладном водом. Лиза и Пет ускоро су лежале у бари. Мокре као мишеви почеле су да се тресу од зиме.

КРВ

Тек ослобођеном руком Пет је неко време држала Лизину шаку. Она је Лиза осетила да је стисакпустио. Пет се успавала, помислила је. Нолан јој је благо додирнуо чело и упитао је:

— Будна си?

— Да, не спавам. У мислима сам била с родитељима — и са Дејвидом. Хоће ли ми ноге бити као раније? Ко зна како изгледају! Шта ако добије гангрену?

— Не брини, кроз неколико дана моћи ћеш на игранку — тешко ју је Нолан. — До сада сте биле јако добре. Заслужиле сте медаљу за храброст. Стрпити се још мало.

Било је подне — четири и по часа од тренутка несреће. Нолан је наставио разговор...

Осамнаест особа које су се такође налазиле под олупином већ је било спасено. Екипа под Виндловим руководством радила је непрекидно. Уклоњено је и последње прче метала које је притискивало девојке — тежак метални оквир врата на некадашњем купеу.

— Шта сад осећате? — питао је др Кери.

— Осећам нешто топло на ногама — рекла је Лиза.

Кери је знао да је то крв која је потекла кроз повређене крвне судове ослобођене притиска.

Девојке су заједно заурлале од болова. Спасиоци су им притрчали. Прво су подигли Лизу: морали су да јој придржавају стопала која су била готово одвојена од ногу. Ставили су је на носила и унели у хеликоптер који је чекао. Већ после четири минута била је на путу за болницу где су јој лекари сложеном микрохируршком интервенцијом стопала вратили на своје место.

Одмах за њом однели су и Пет. На једном стопалу прсти су јој били смрскани а лева бедрена кост сломљена. Лекари су и то средили и тако, на опште задовољство, лечење обе девојке успешно привели крају.

Д. В.

само једну. Лиза је била потпуно беспомоћна — ни маказ. Поново ју је спопао неописив страх.

Обе су добиле по једну инјекцију за смирење. Нолан је наставио разговор а Виндл је донео азбестни покривач и пребацио га преко њих.

— Шта то значи? — питале су узнемирене девојке.

— Заштита од варница — објашњавао је Нолан. — Чујете ли овај писак. То је звук кисеоничког пламена којим сечемо метал. Осетите и дизалицу, чекрке, каблове. Немојте се бојати. Моје колеге ће полако и сигурно рашчистити ову гвожђурију.

Наставио је да говори без прекида. Девојкама је постављао разна питања: о студијама, родитељима, пријатељима...

Око две стотине људи, што ватрогасаца што техничара, бацило се свим снагама на челични крш: секли су га, односили, проширивали отворе — све крајње пажљиво. Трудиле

МИ И НАШИ ПРЕЦИ

АЛМЕ НАС ИЗБЕГАВАЈУ

У СРЕДЊОЈ АЗИЈИ МОЖДА ЈОШ ЖИВИ ЧОВЕКОВ ПРЕТХОДНИК НЕАНДЕРТАЛАЦ. НА ТРАГОВЕ ЈЕ НАИШЛА БРИТАНСКА НАУЧНИЦА МАЈРА ШАНЛИ КАД ЈЕ ПРЕ ДВЕ ГОДИНЕ ПУТОВАЛА ПО МОНГОЛИЈИ.

Донедавно се веровало да је неандерталац, здепасто биће искот раста, густих обрва, затупасте браде и јаке лобање изумро још пре педесет хиљада година. Научници су посумњали када су француски археолози пронашли остатке неандерталских логора старе свега тридесет хиљада година, што значи да је неандерталац постојао напореда са човеком бар двадесет хиљада година!

Фосили пронађени на разним странама света, а нарочито у Африци, показују да се еволуција у правцу модерног човека није одвијала увек тако да је претходни стадијум изумирао чим би се развио следећи, напреднији. Понекад су два, па, чак и више ступњева, развоја човека постојала истовремено.

Ова нова открића која су довела у питање прихваћене теорије натерала су др Мајру Шакли са катедре за археологију универзитета у енглеском граду Лестеру да 1979. године посети Монголију. Тамо се, у подручју око Улан Батора, већ више од сто година прича о људима чији опсе одговара изгледу неандерталаца. Нека сведочанства очевидаца потичу из времена пре него што су пронађени фосили неандерталаца, па ипак одговарају каснијој рекон-

струкцији његовог изгледа.

Мајра Шакли провела је два и по месеца у монголским планинама и њиховом подручју проучавајући места где је неандерталац некада живео. Обишла је четрнаест некадашњих неандерталских станишта и у њима пронашла камене алатке. Када их је показала житељима овог подручја, они су без узбуђења изјавили да такав алат употребљавају Алме — народ који је некада живео у подножју планина, па се повукао високо у њих. Људи са којима је Мајра Шакли разговарала причали су о Алмама у садашњем времену као о нечем уопште познатом.

Мајра Шакли жарко је прижељкивала да лично сретне неандерталца али тешко је веровати да би мала екипа уопште могла да се нада таквом сусрету. За то је потребна велика експедиција опремљена по свим прописима која би неколико месеци остала високо у планинама.

Ако неандерталац заиста још постоји, он без сумње врло вешто избегава сусрет са својим потомцима. Подручје Средње Азије где би се он могао налазити веће је од Француске! Услови живота су тешки али савремени неандерталац био је довољно отпоран да се с њима носи. Ловци и при-

митивном земљораднику који је успео да преживи ледено доба не би било тешко да се на негостољубивом терену крије од разних експедиција.

Експедиција у земљу савремених неандерталаца бацила би далеко више светлости на праисторију човековог развоја, па је и други научници сматрају оправданом. Само, при оваквим подухватима кад антрополог долази у додир са примитивним али чврсто организованим заједницама — увек постоји одговорност која би у случају неандерталца била огромна. Научницима је добро познато до каквих је трагедија долазило раније када је нарушаван традиционалан начин живота примитивних друштава, када су им наметани обичаји које она нису могла да приме и на њих преносене болести на које су била непотпорна.

Истина је да је неандерталац по нашим мерилима био доста напредан: водио је бригу о старима и болеснима, покојнике је сахрањивао с почастима, по свој прилици је имао мозак већи по запремини од нашег и био је издржљивији. Ипак, ако се досад на сваки начин трудио да избегне сусрет с цивилизацијом, мора да је природа имала за то неки крупан разлог.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

КАКО ОНО БЕШЕ

мали квиз за свезналице

- 1 Ова барска муштерија је:
— горила
— бабун
— шимпанзо

- 2 У којем се језерском граду
Македоније налази ова ули-
ца:
— Тетову
— Охрид
— Гостивару

- 3 Младић на ногама има:
— обичне котураљке
— скејт-борд
— клизаљке

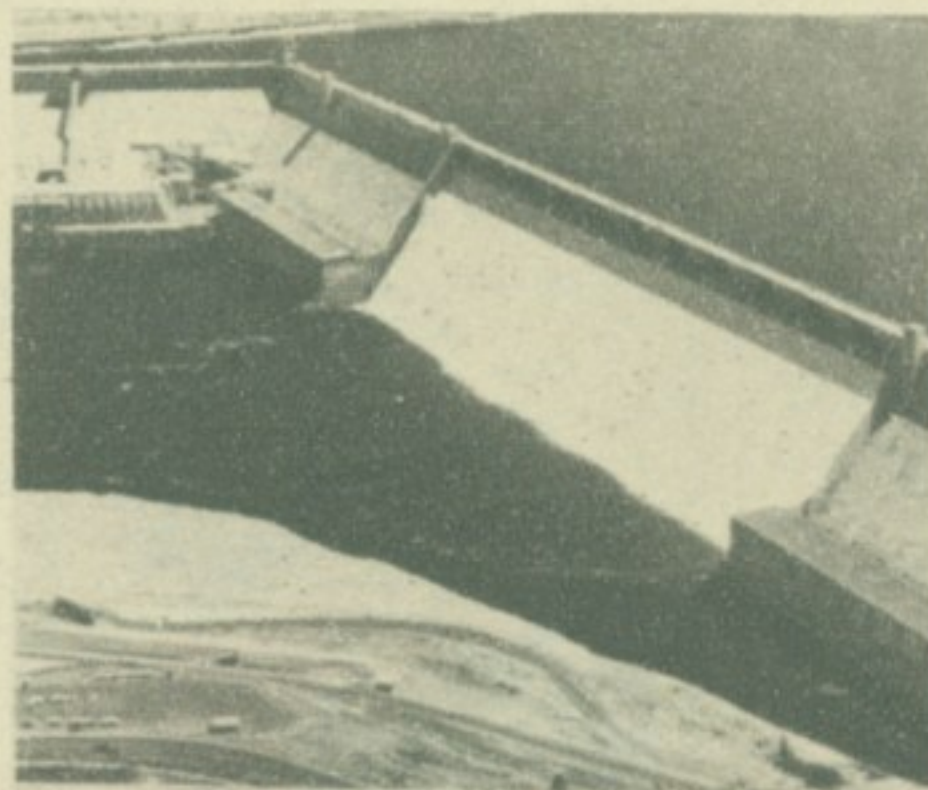

- 4 На слици је народна ношња
из:
— Србије
— Словеније
— Славоније

- 5 Којег је жанра филм у коме
играју ова двојица познатих
глумца:
— трилер
— вестерн
— мелодрама

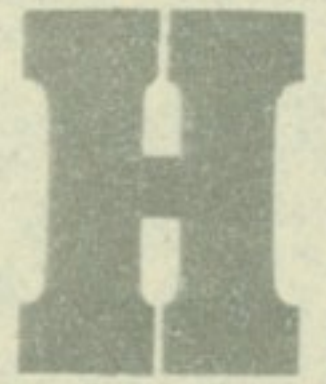
- 6 Постројење на слици је:
— термоелектрана
— хидроелектрана
— топлана

- 7 Најновији хит Дијане Рос
носи наслов:
— „Наопачке“
— „Главачке“

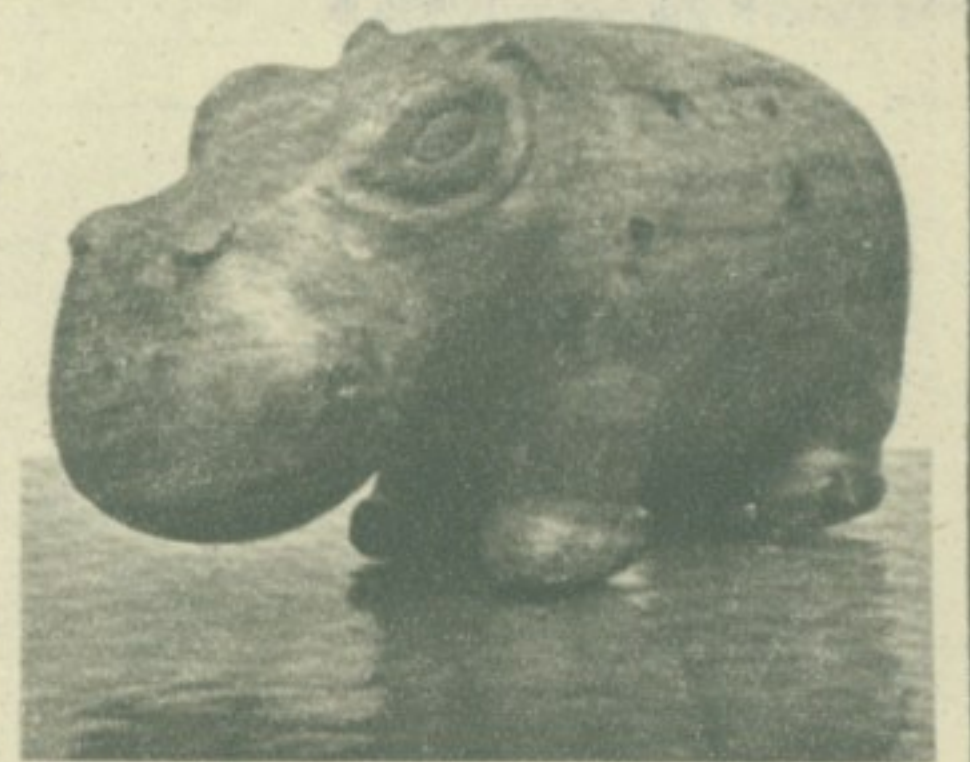
- 8 Којој европској земљи при-
пада овај међународни сао-
браћајни знак:
— Мађарској
— Швајцарској
— Шпанији

- 9 Име партнера Оливије
Њутн-Џон у филму „Гро-
зница суботње вечери“:
— Џорџ
— Џон
— Џек

- 10 Да ли је нилски коњ веге-
таријанац:
— да
— не

- 11 Да ли је падобран без па-
добранца тежи од 100 ки-
лограма:
— да
— не

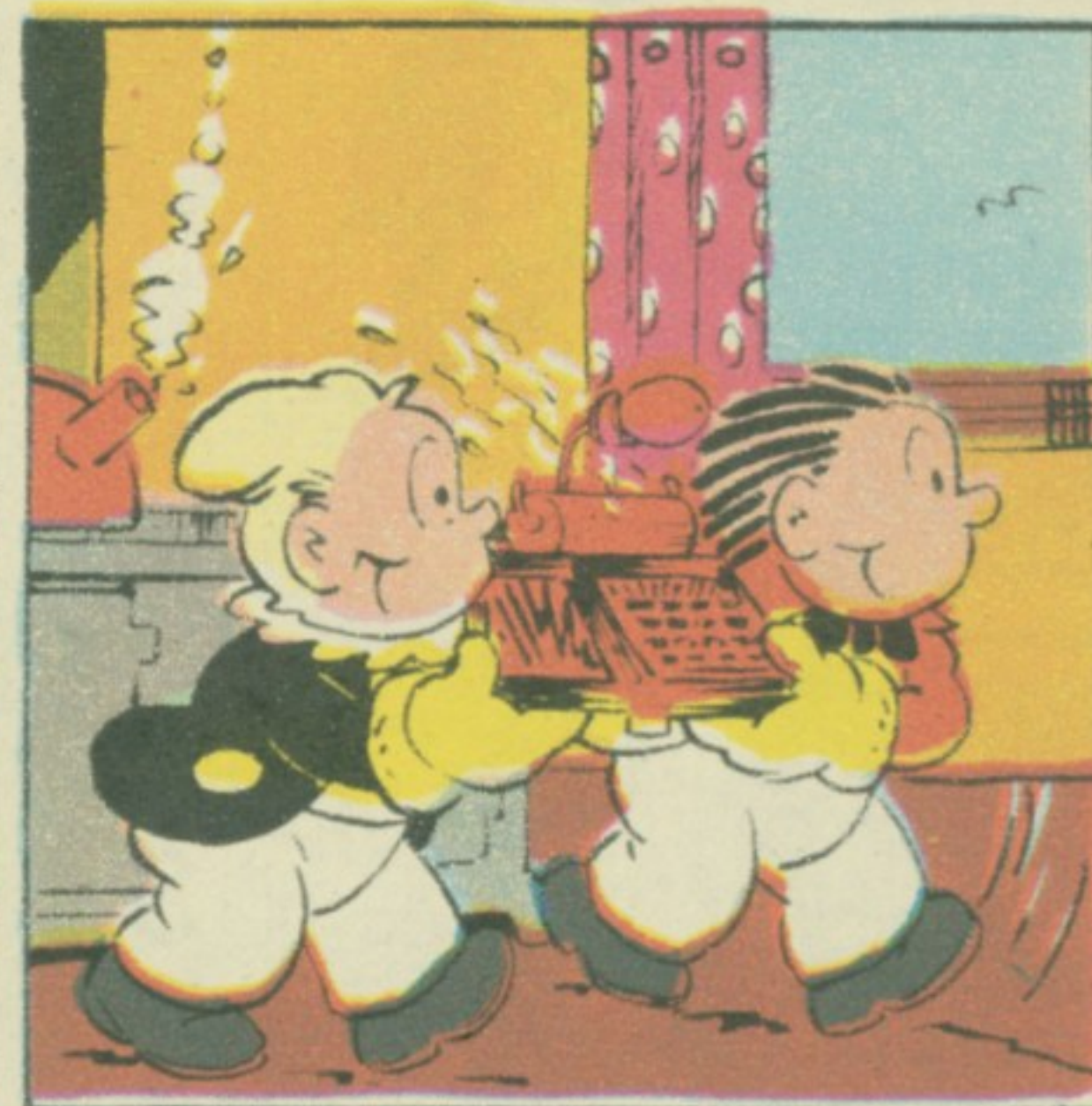
ТОП-ЛИСТА СВЕЗНАЛИЦА:

Макси свезналице (9 до 12 тач-
них одговора)
Мини-макси свезналице (4 до 8
тачних одговора)
Мини свезналице (мање од 4
тачних одговора)

ТАЧНИ ОДГОВОРИ:

1. — шимпанзо; 2. — Охрид; 3. —
скејт-борд; 4. — Србије; 5. —
хидроелектрана; 6. — „Наопачке“;
7. — „Наопачке“; 8. — Ма-
ђарској; 9. — Џон; 10. — да; 11.

БИМ И БУМ

ПЕРИНАРИ

У ЗАМКУ, НЕДАЛЕКО
ГРАДА, ДЕШАВАЈЕ СЕ
СЕ ЧУДНЕ СТВАРИ. НЕ-
КИ ЛАКОВЕРНИ ГРА-
БАНИ ТВРДИЛИ СУ
ДА ЈЕ ТО ДЕЛО ДУ-
ХОВА.

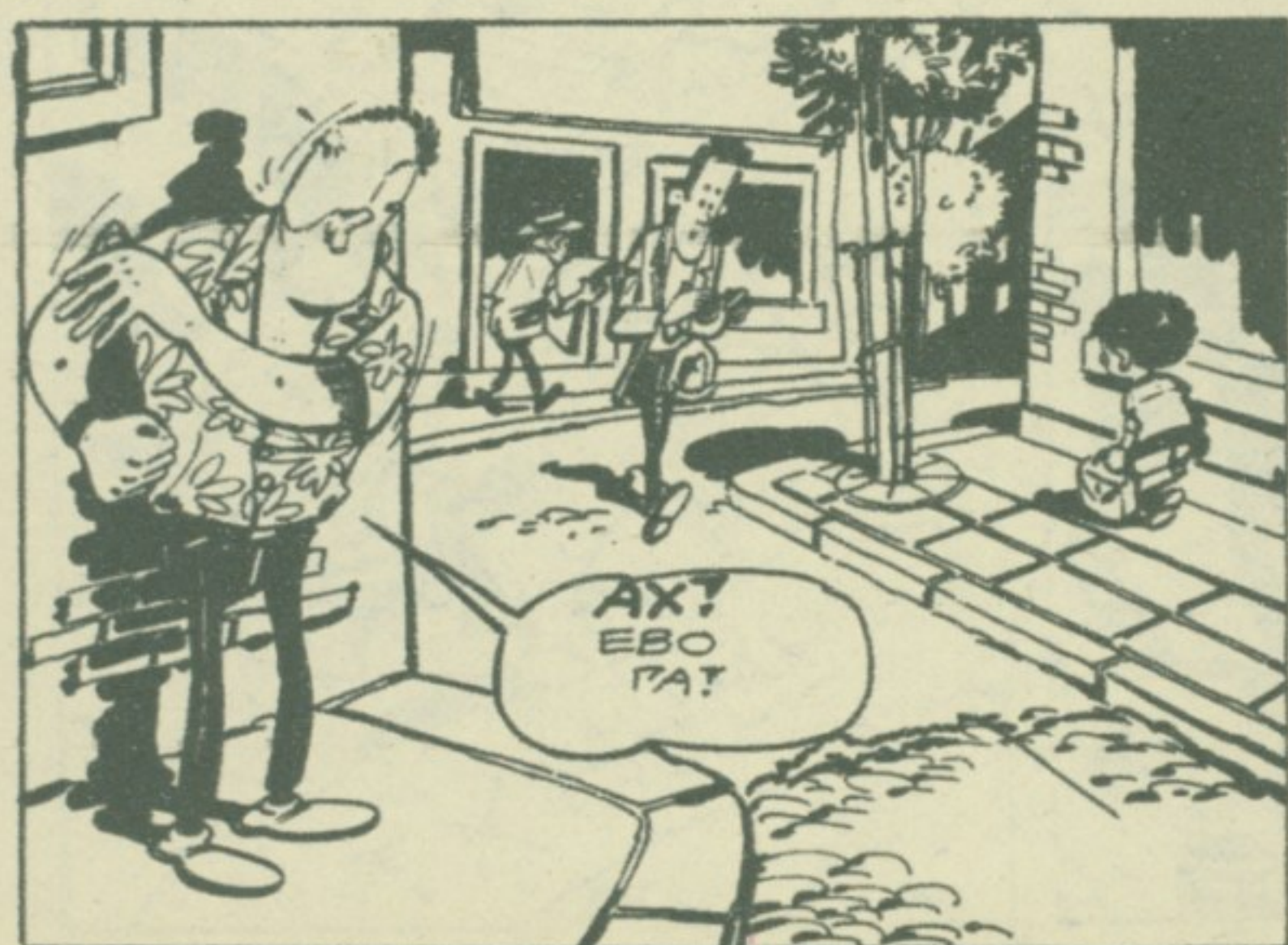
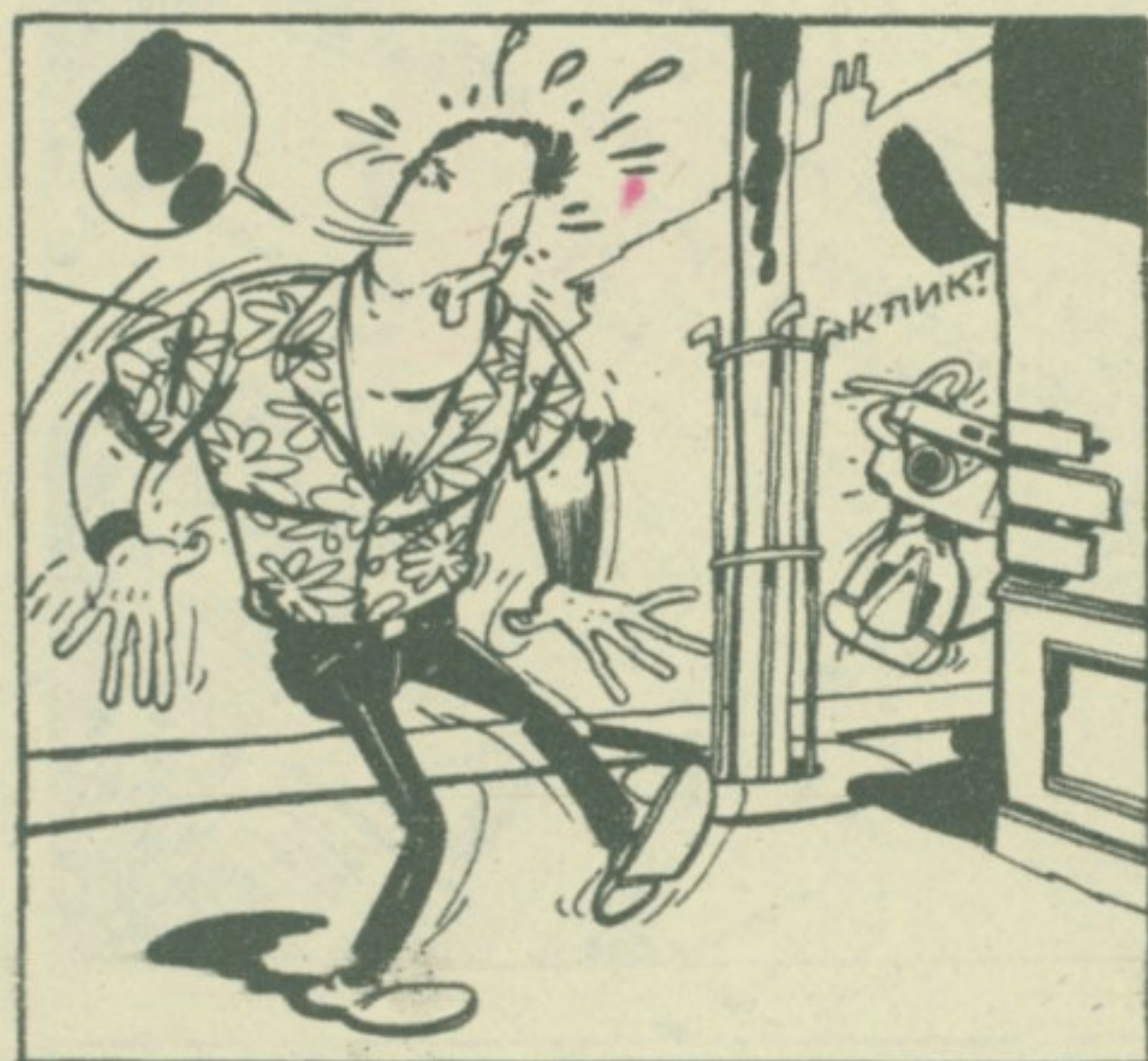
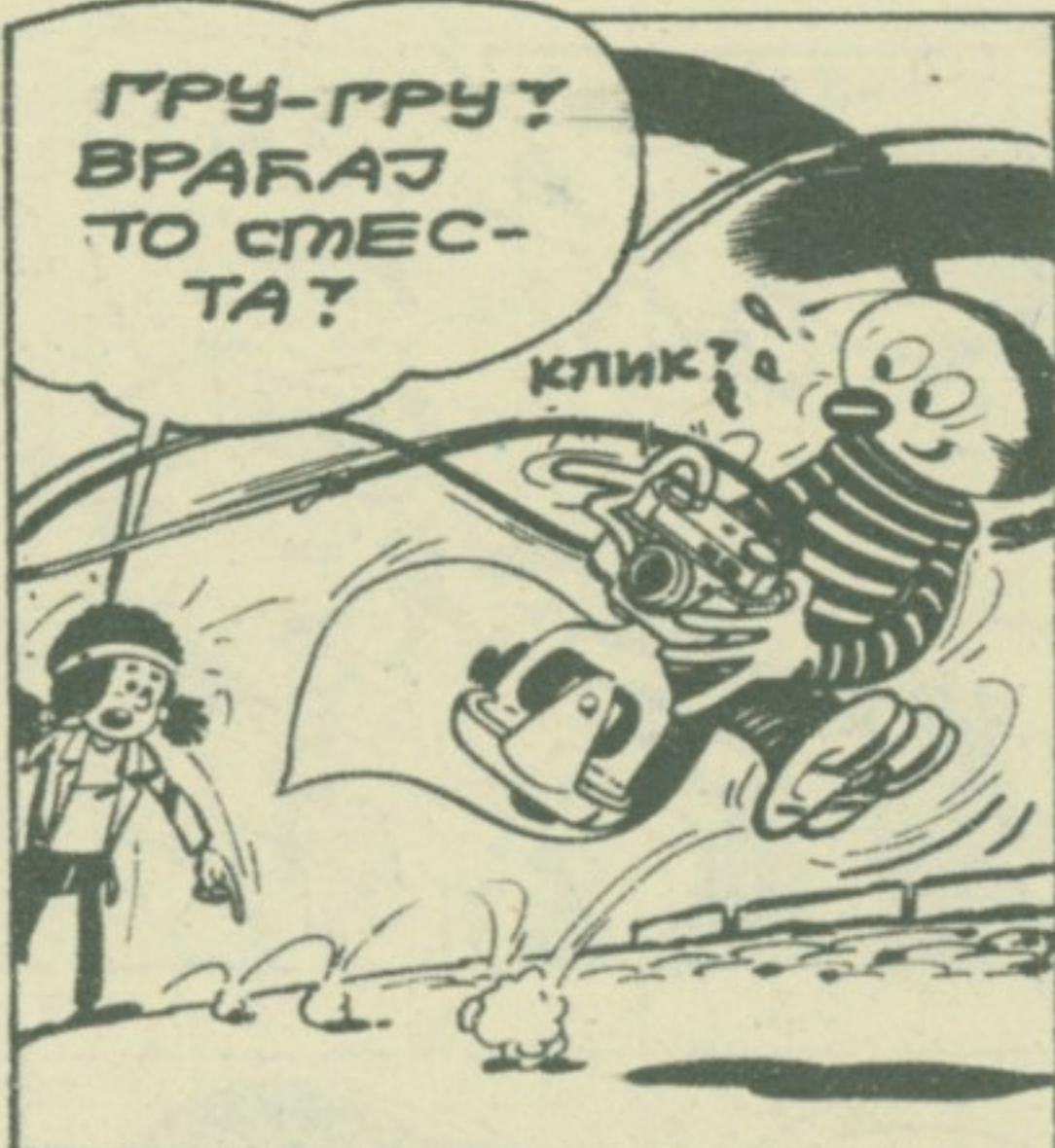
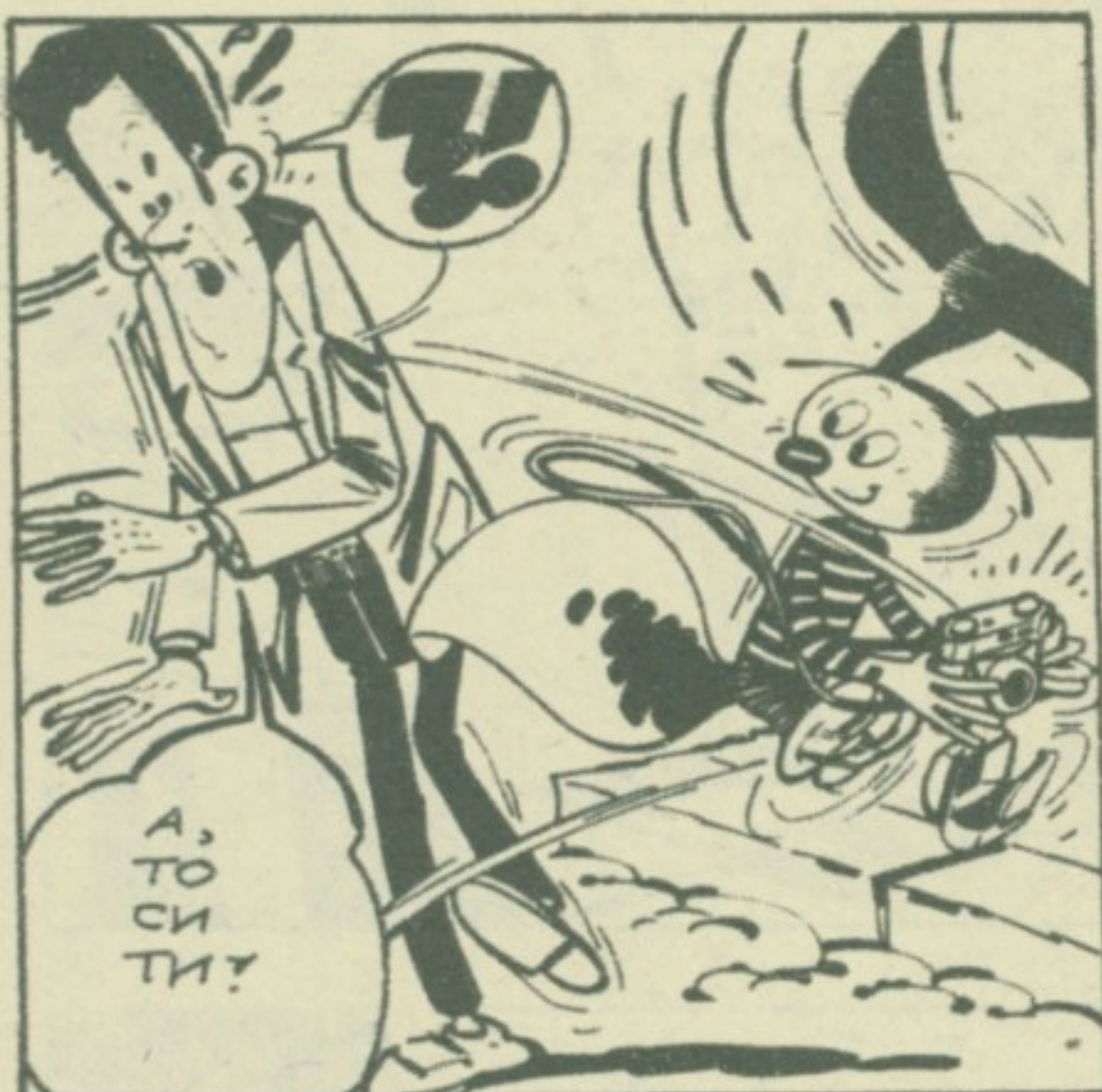
ЧАПА И ЊЕГОВИ
ПРИЈАТЕЉИ, ИЗ ПО-
МОГ ГРУ-ГРУА, ТРУ-
ДЕ СЕ ДА ОТКРИ-
ЈУ ИСТИ-
НУ...

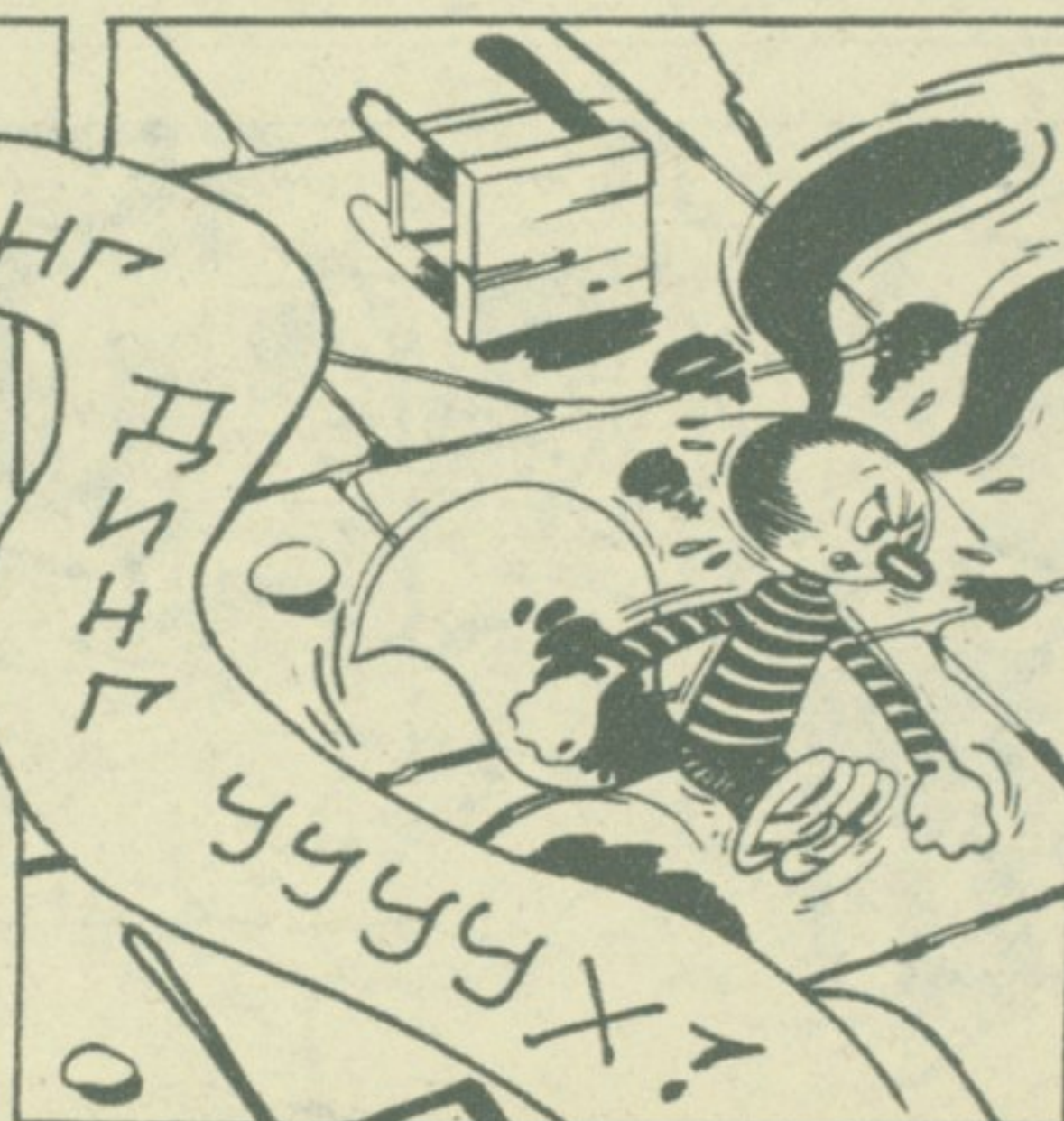
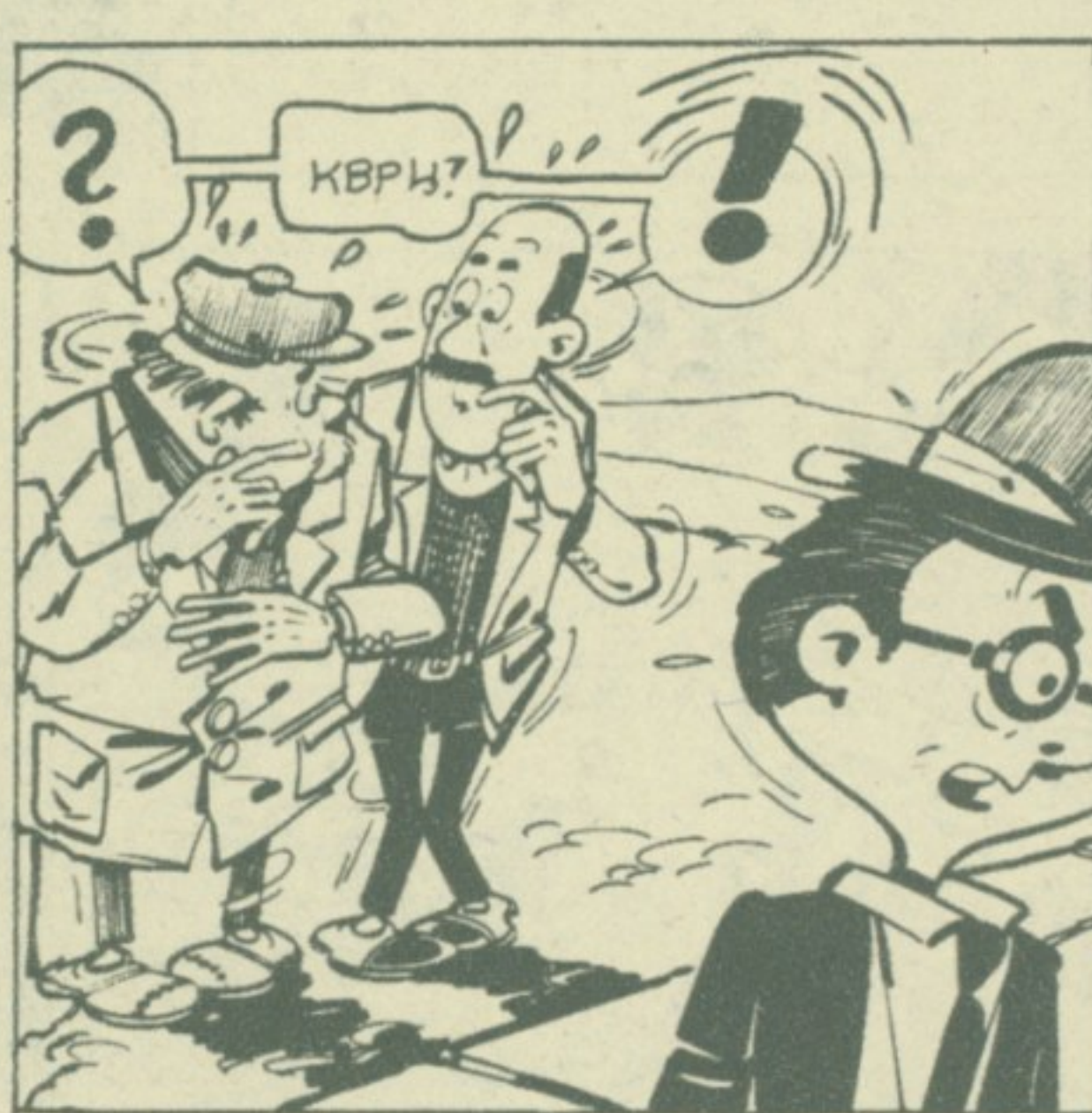
МИ БЕМО СВЕ СРЕДИ-
ТИ? САД НАС НИШТА НЕБЕ
СПРЕЧИТИ ДА ПОВЕДЕ-
МО ИСТРАГУ?

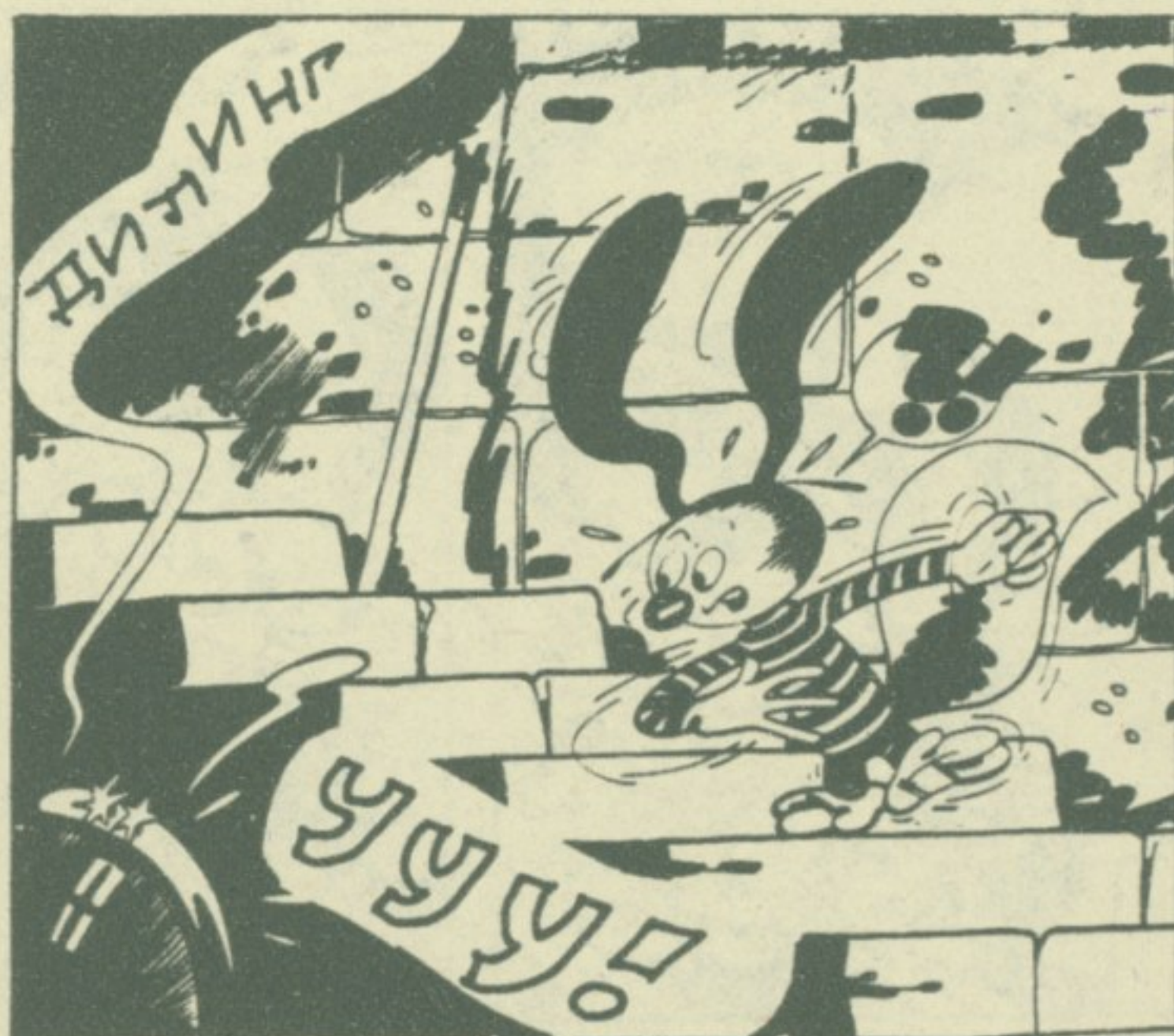
МИСЛИ
ДА ЈЕ
ТО ПА-
МЕТ-
НО?

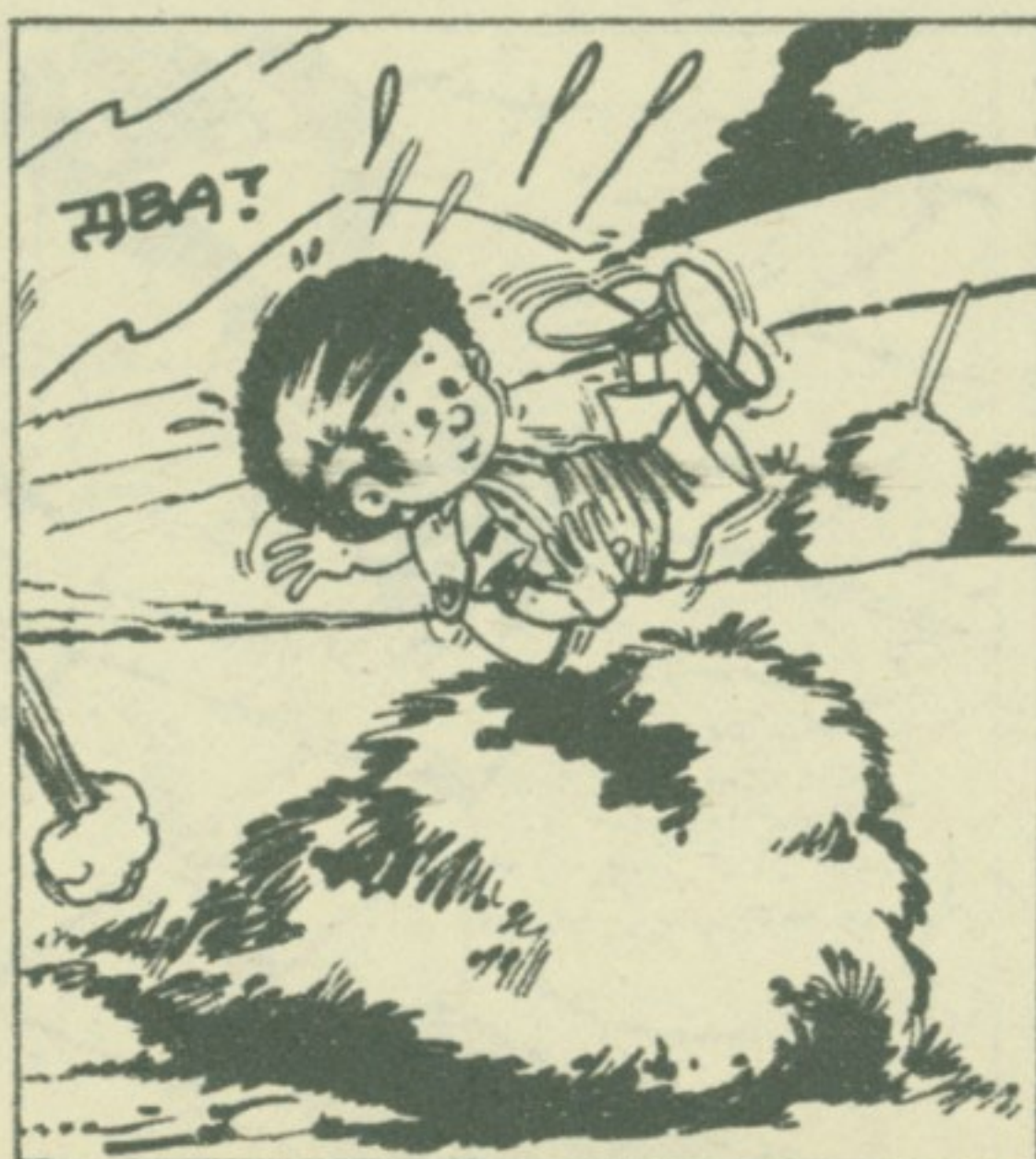
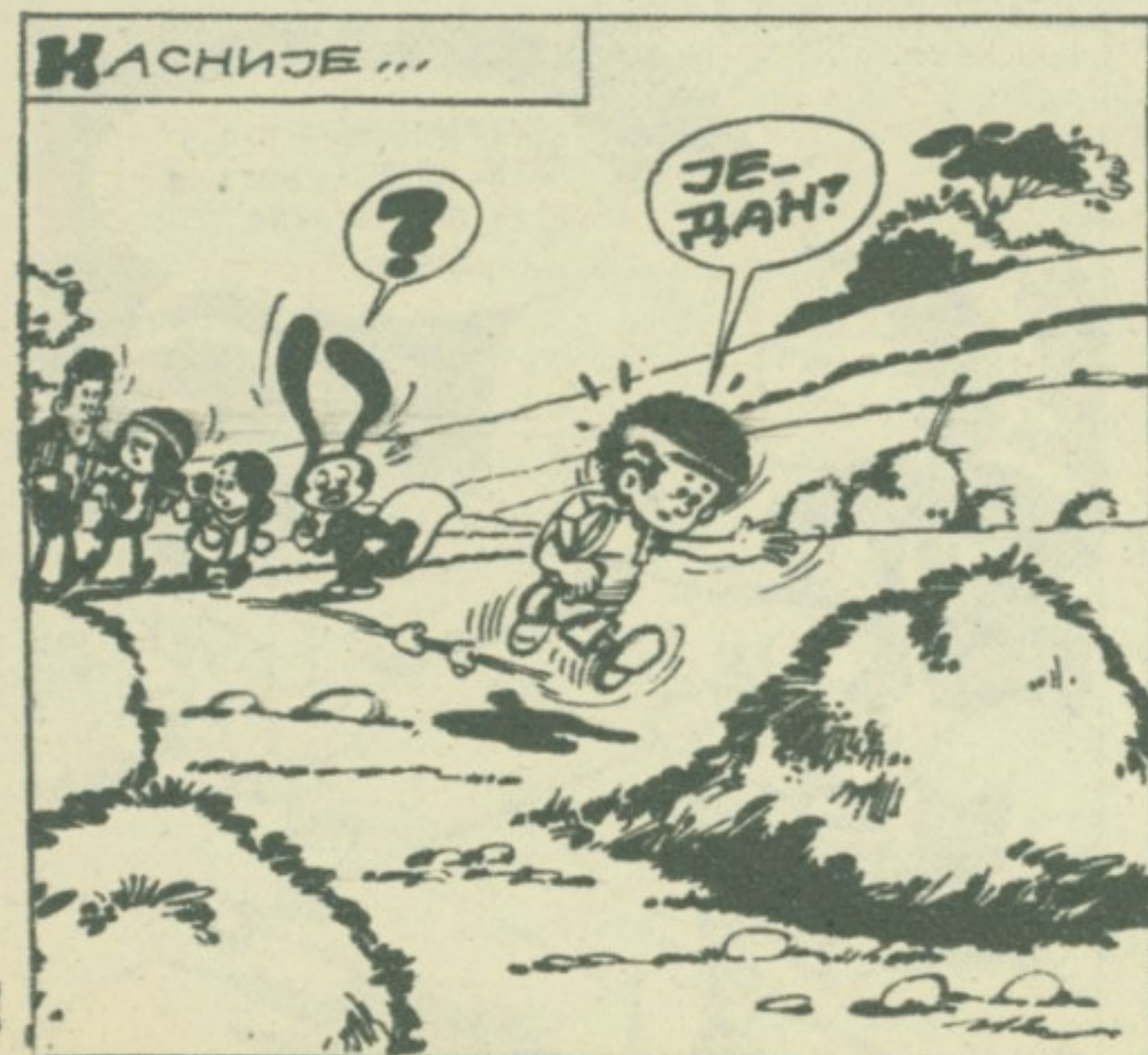
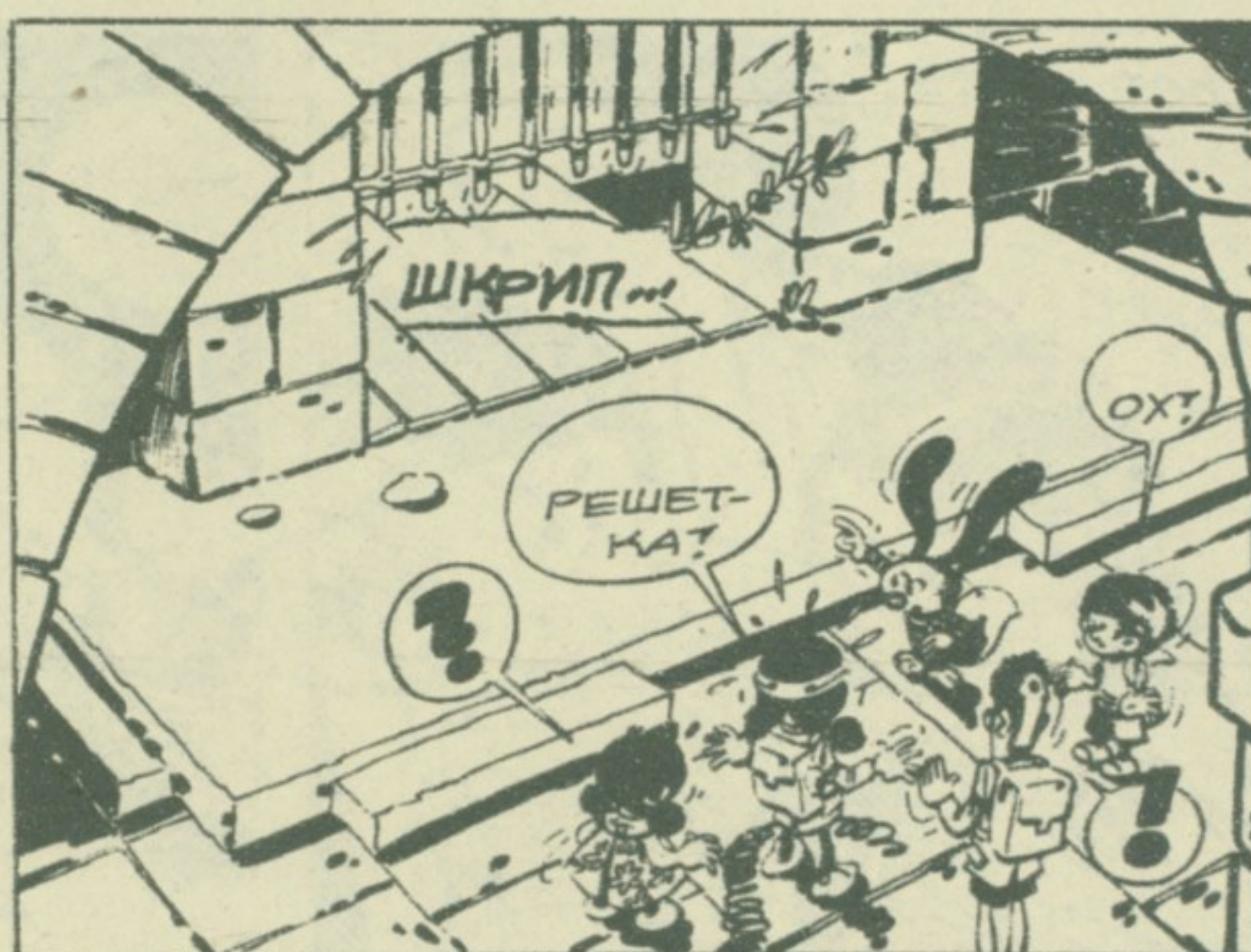
ЧЕКАЈТЕ МАЛО?
ЧЕКАЈ-
ТЕ?

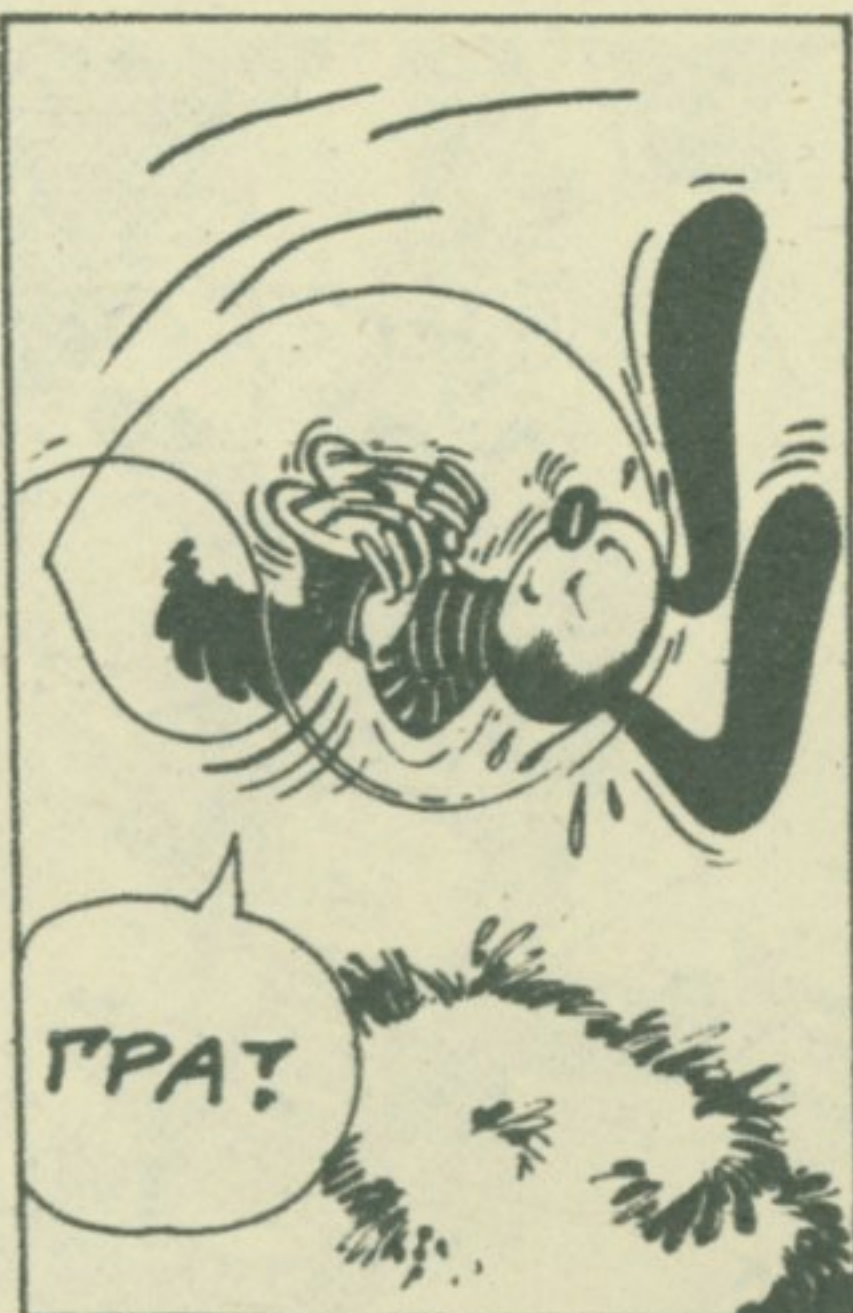
ТО ЈЕ РЕПОРТЕР
НОВИНА? УВЕК
ЗАКАСНИ?

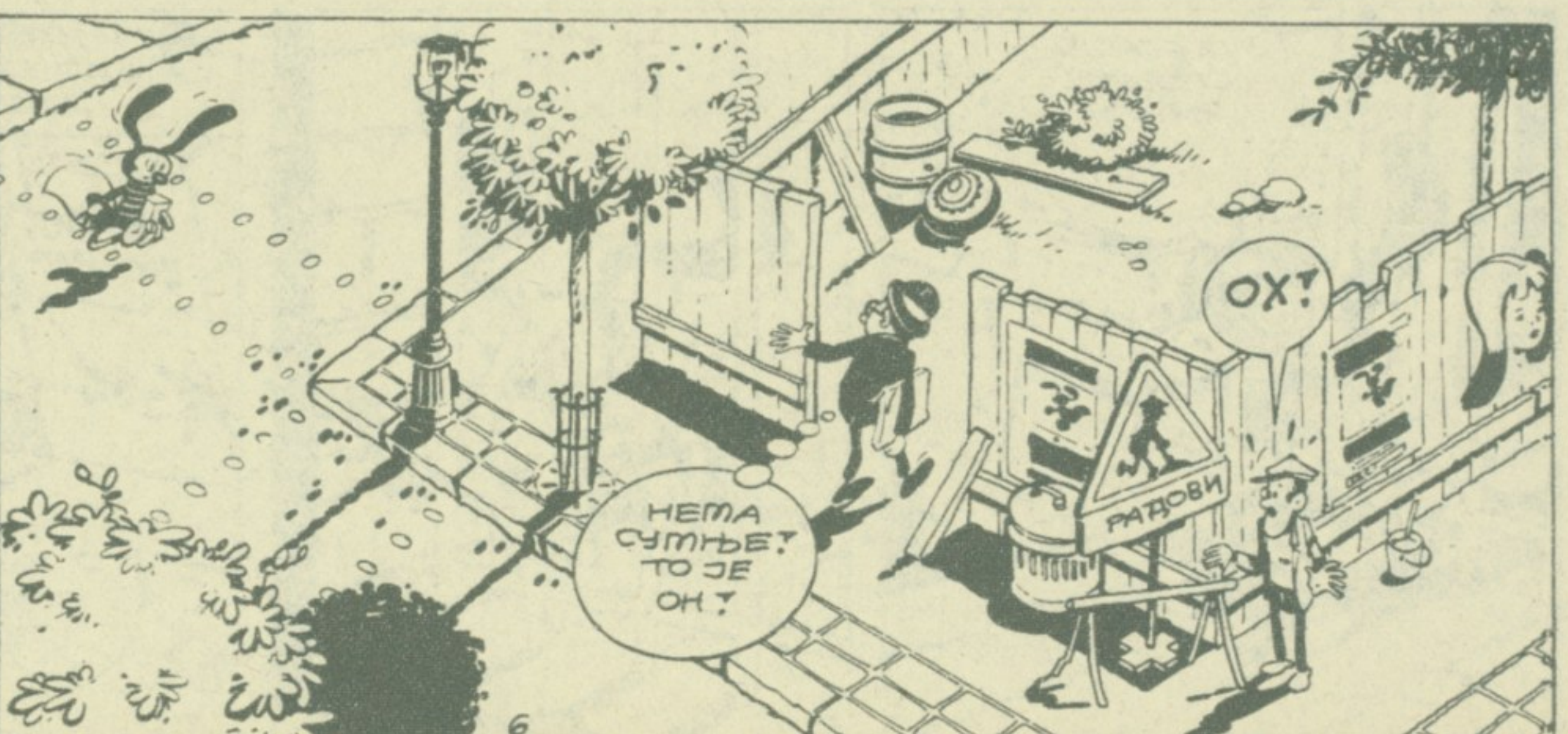
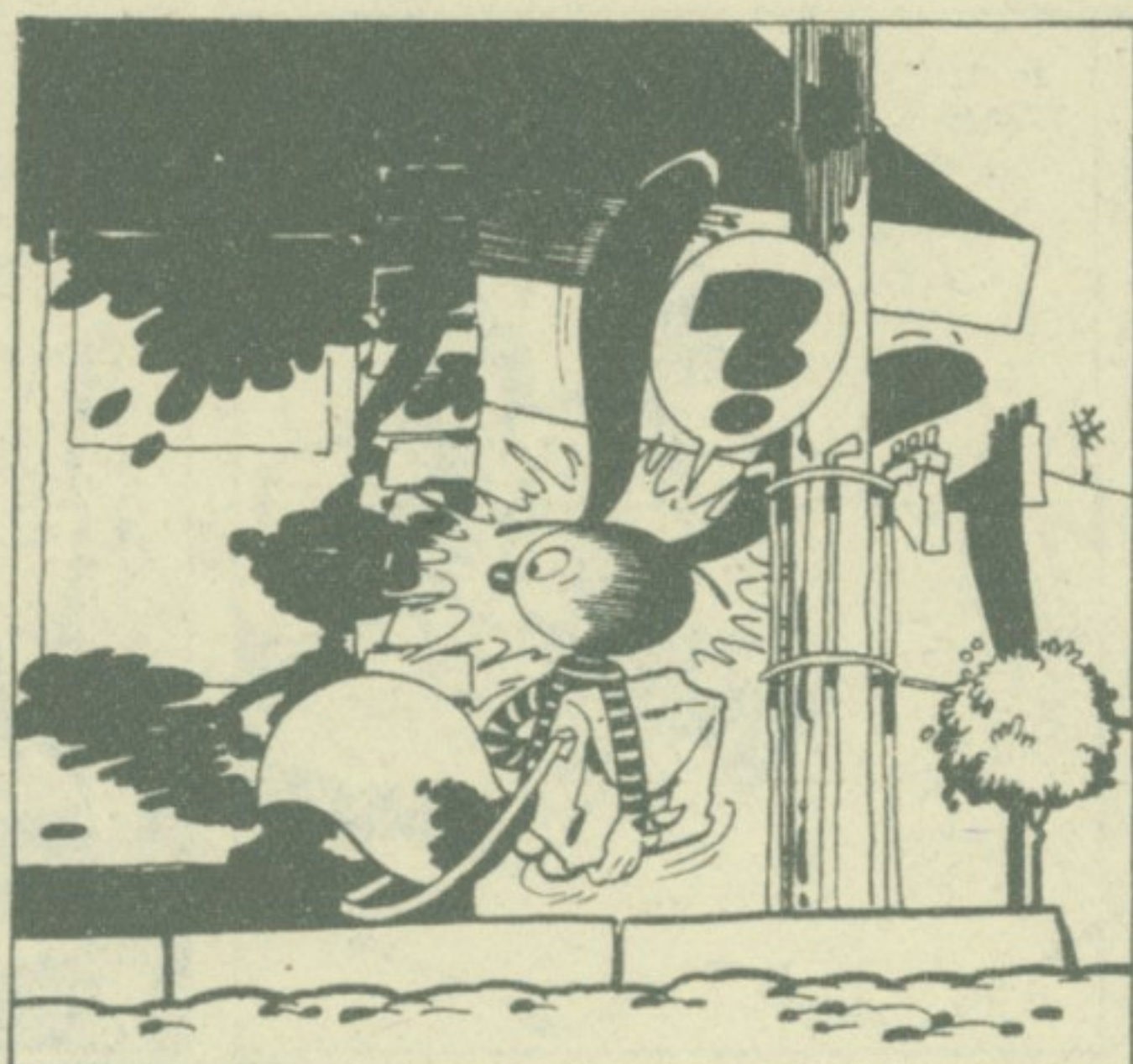
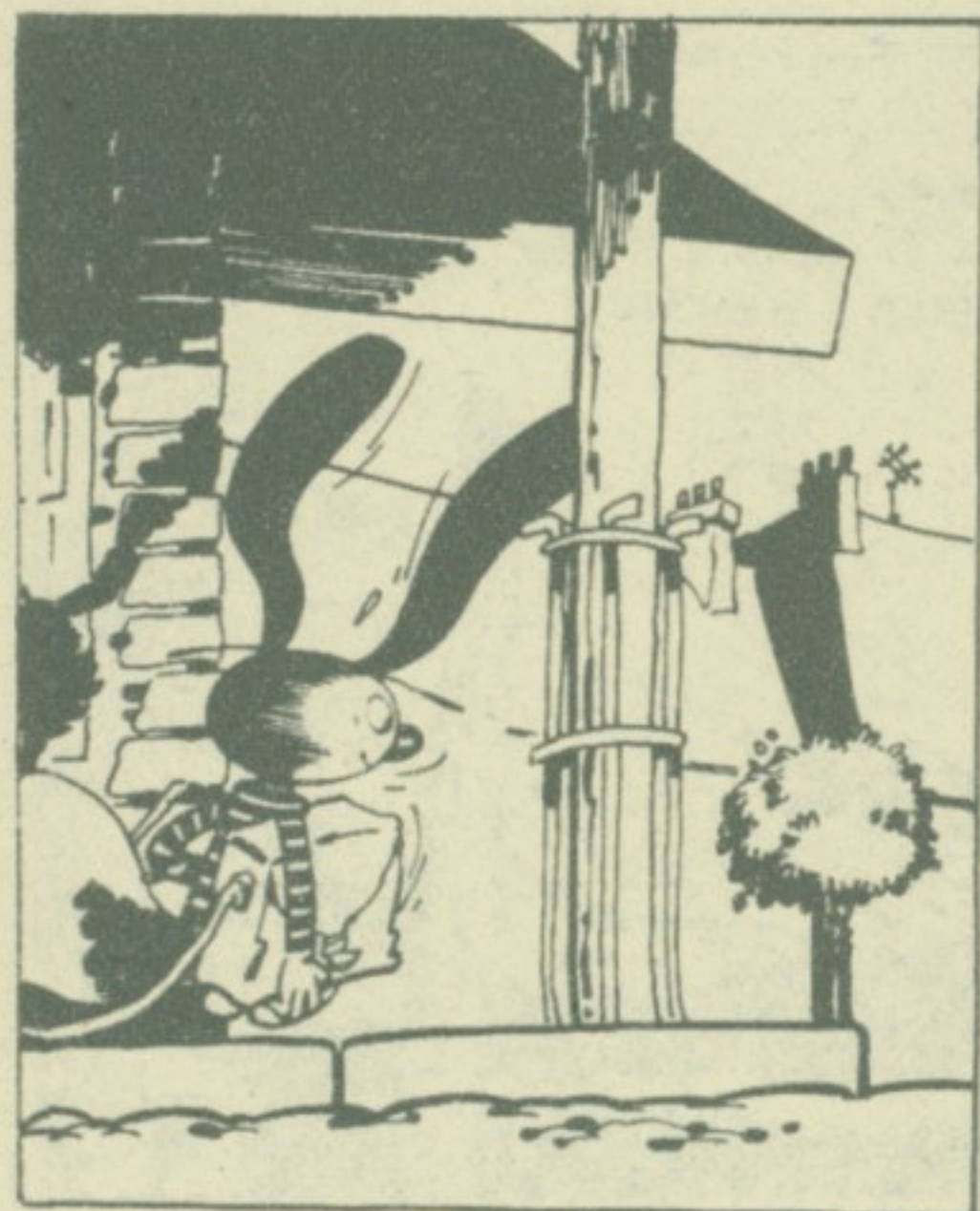
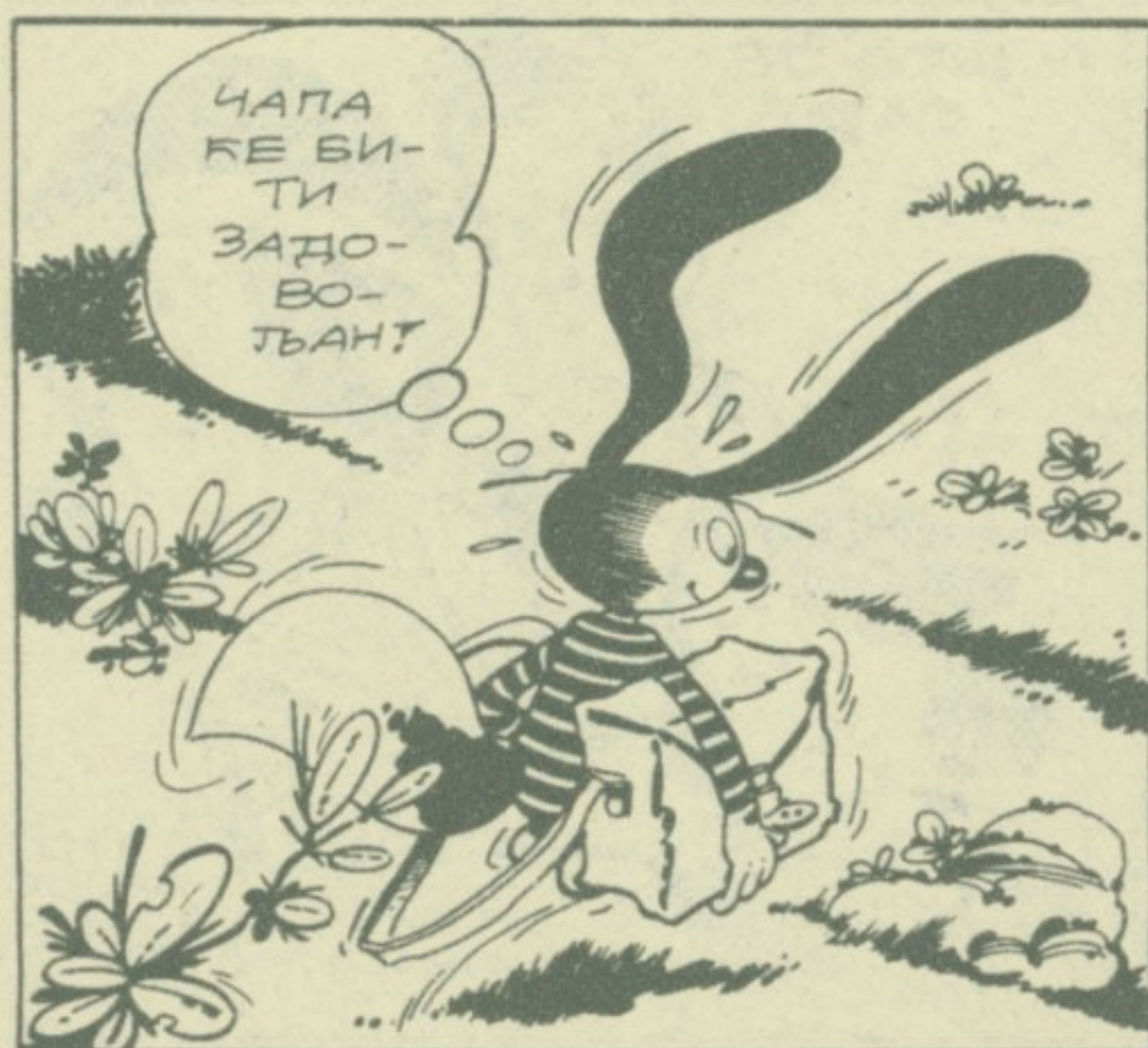
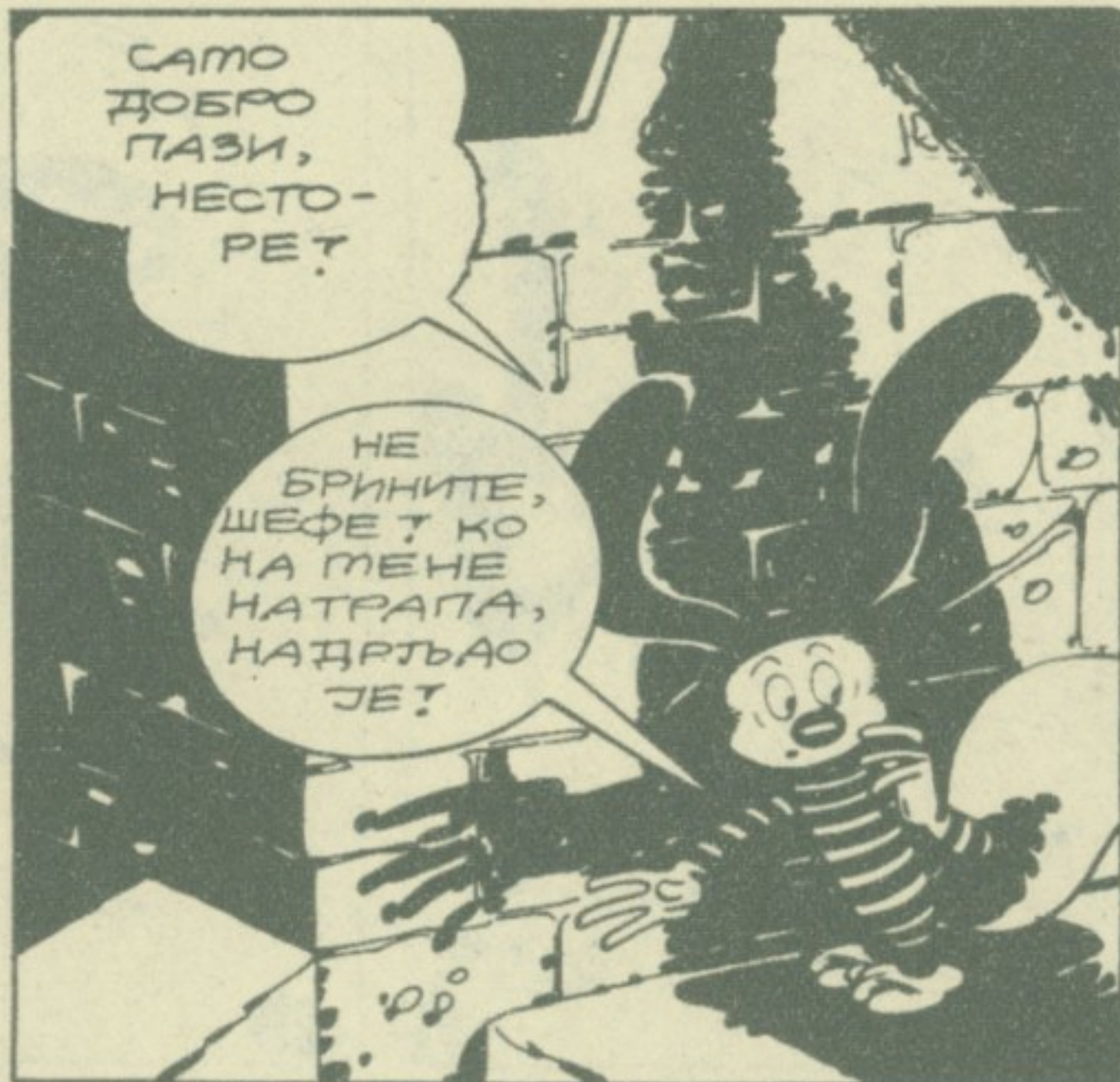

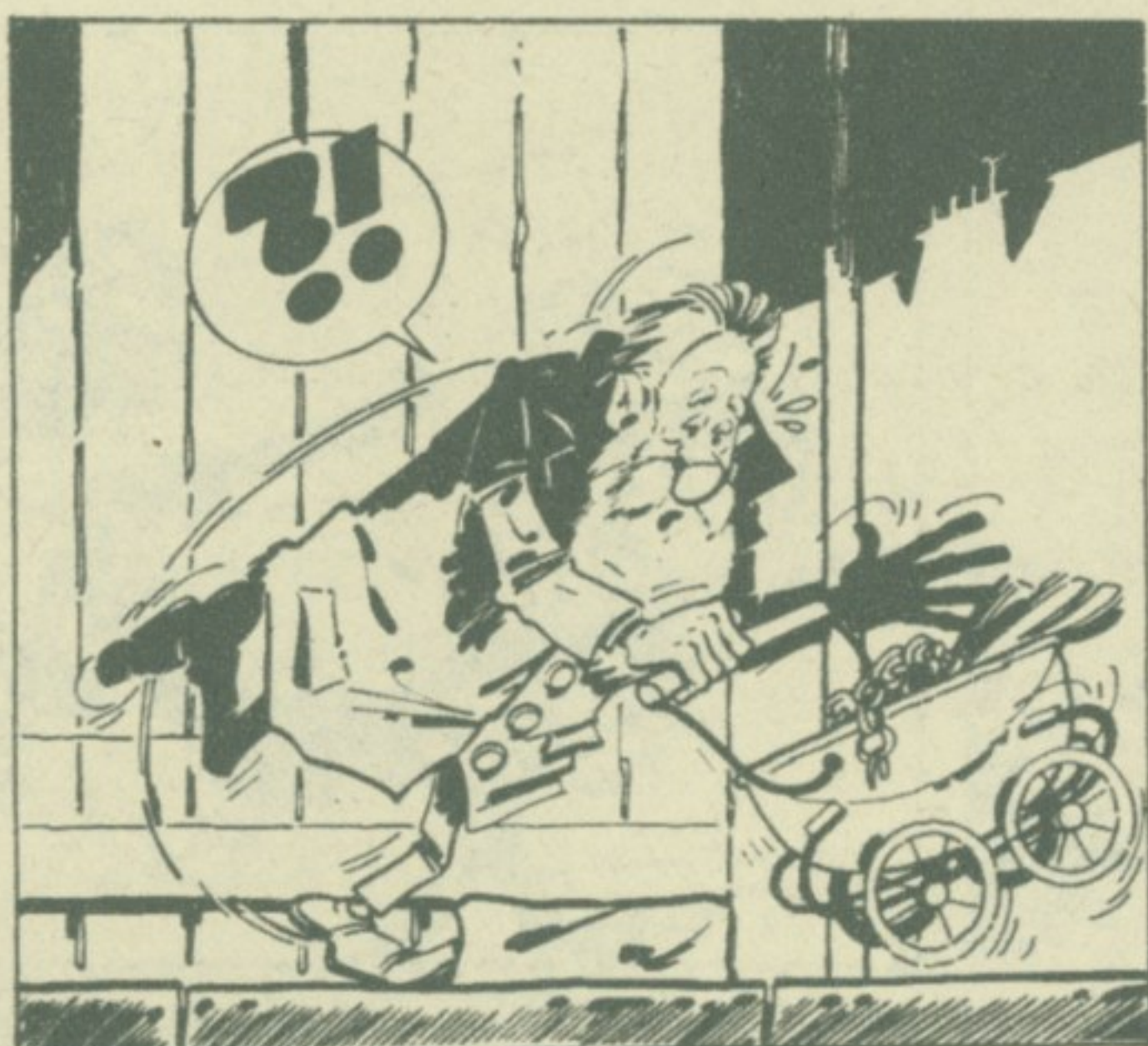
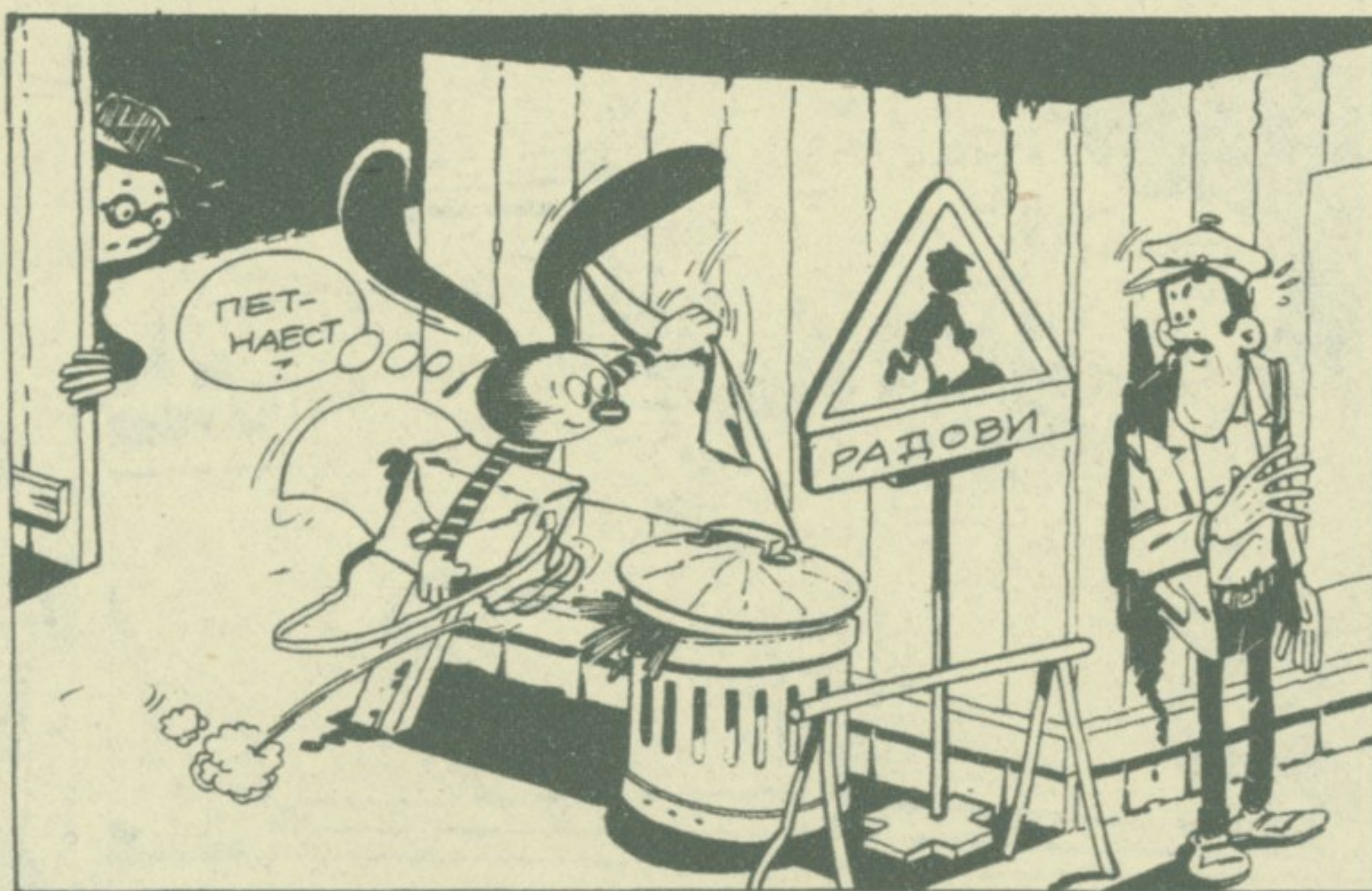

КАД ЈЕ ПАЛА НОБ...

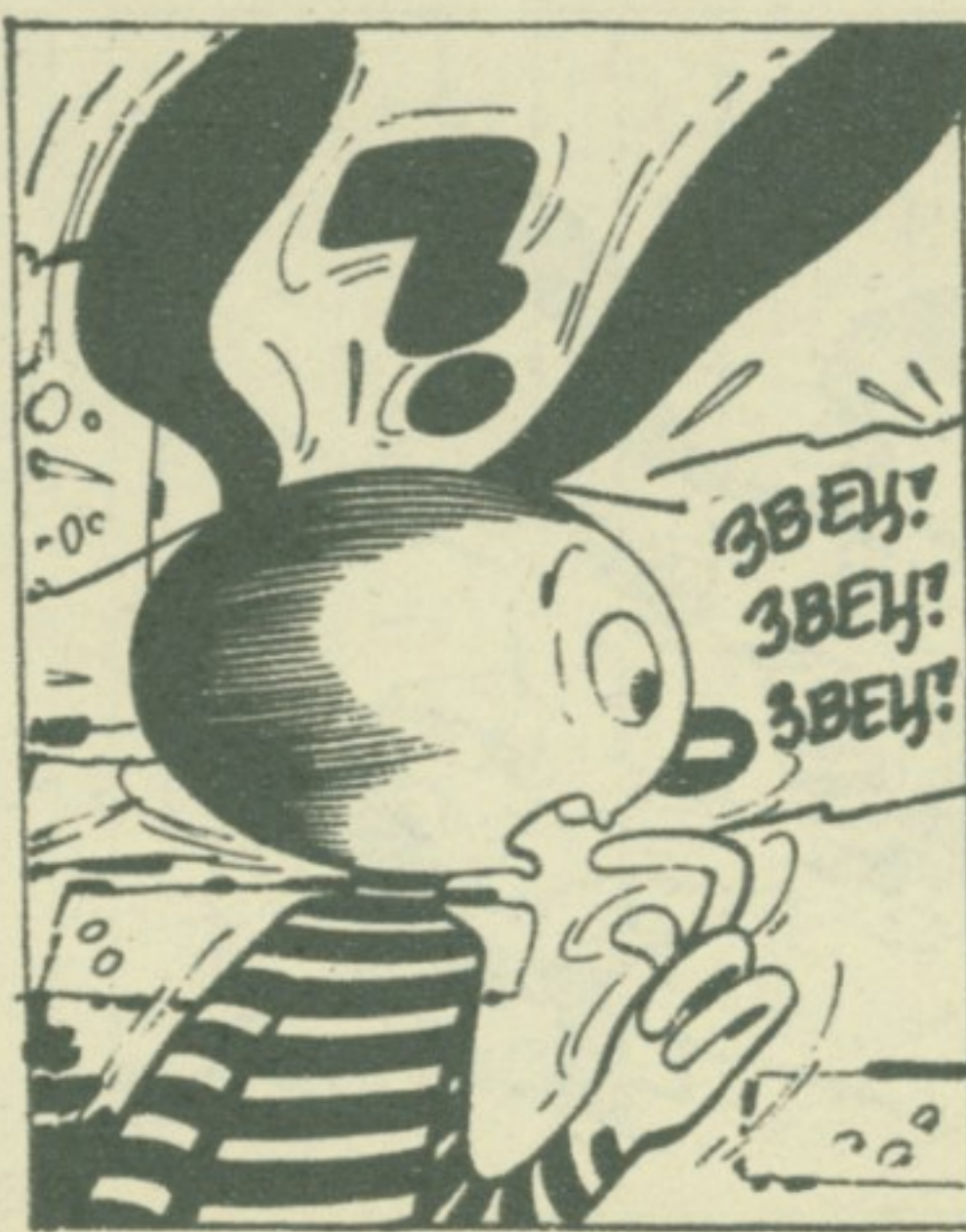
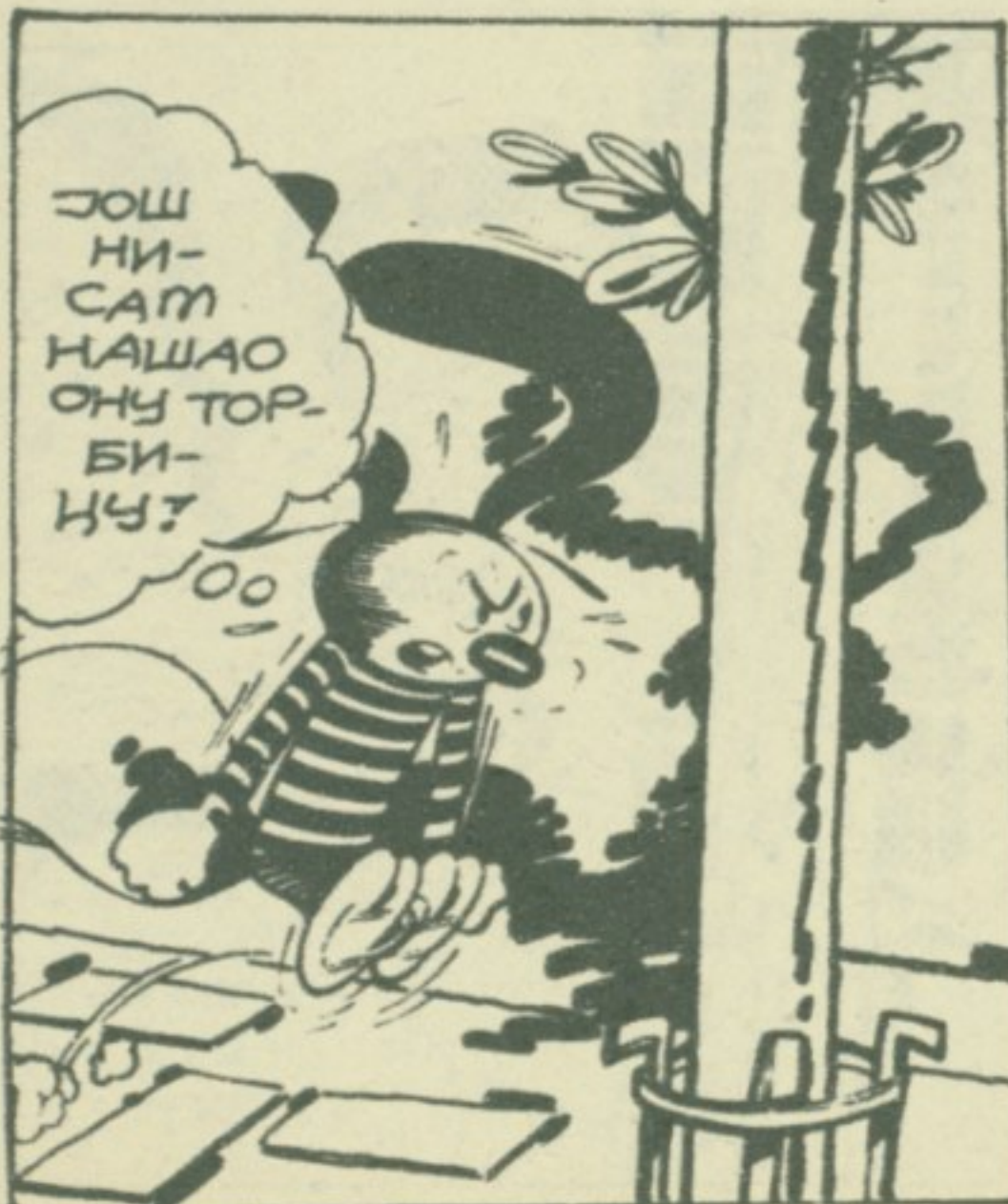
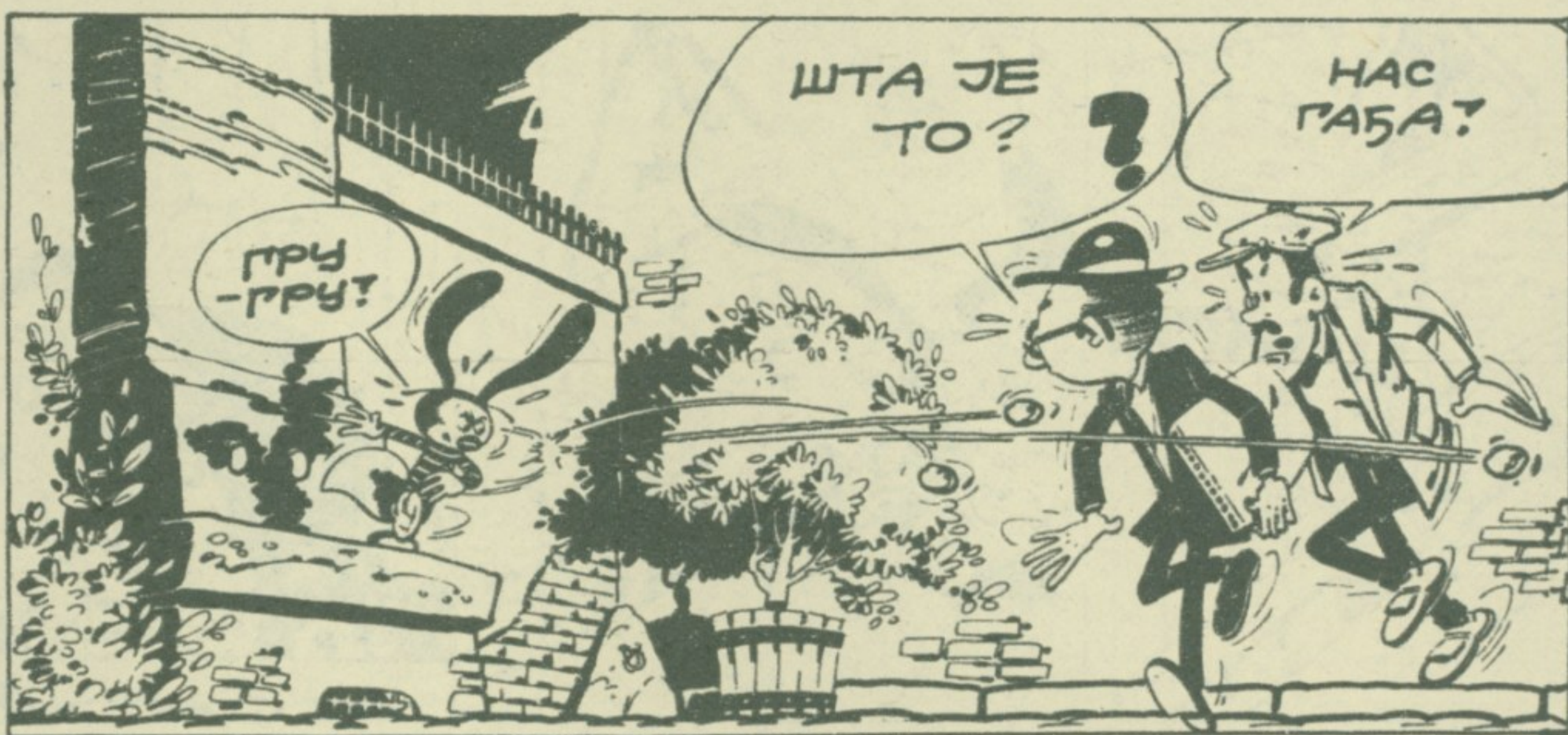
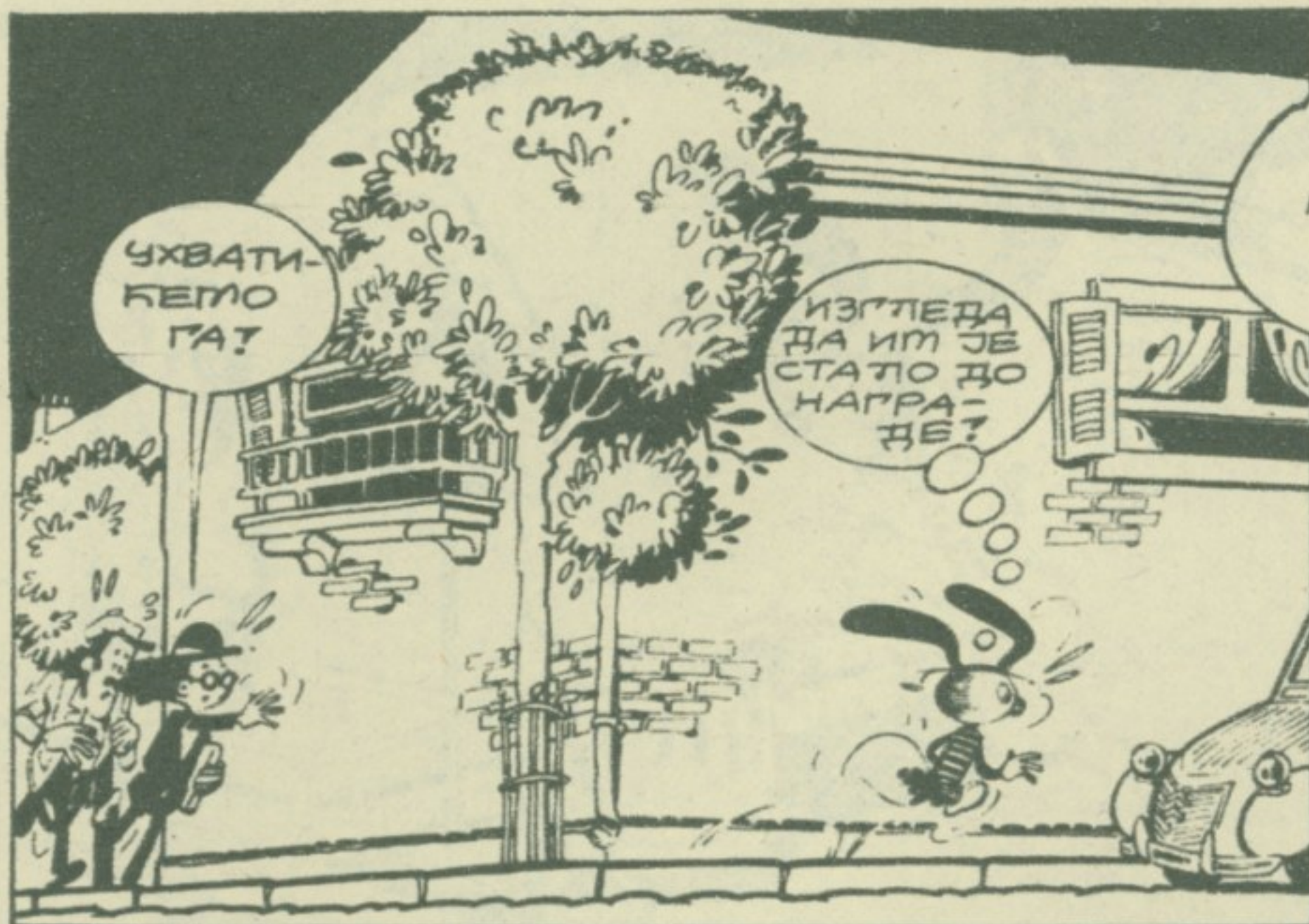

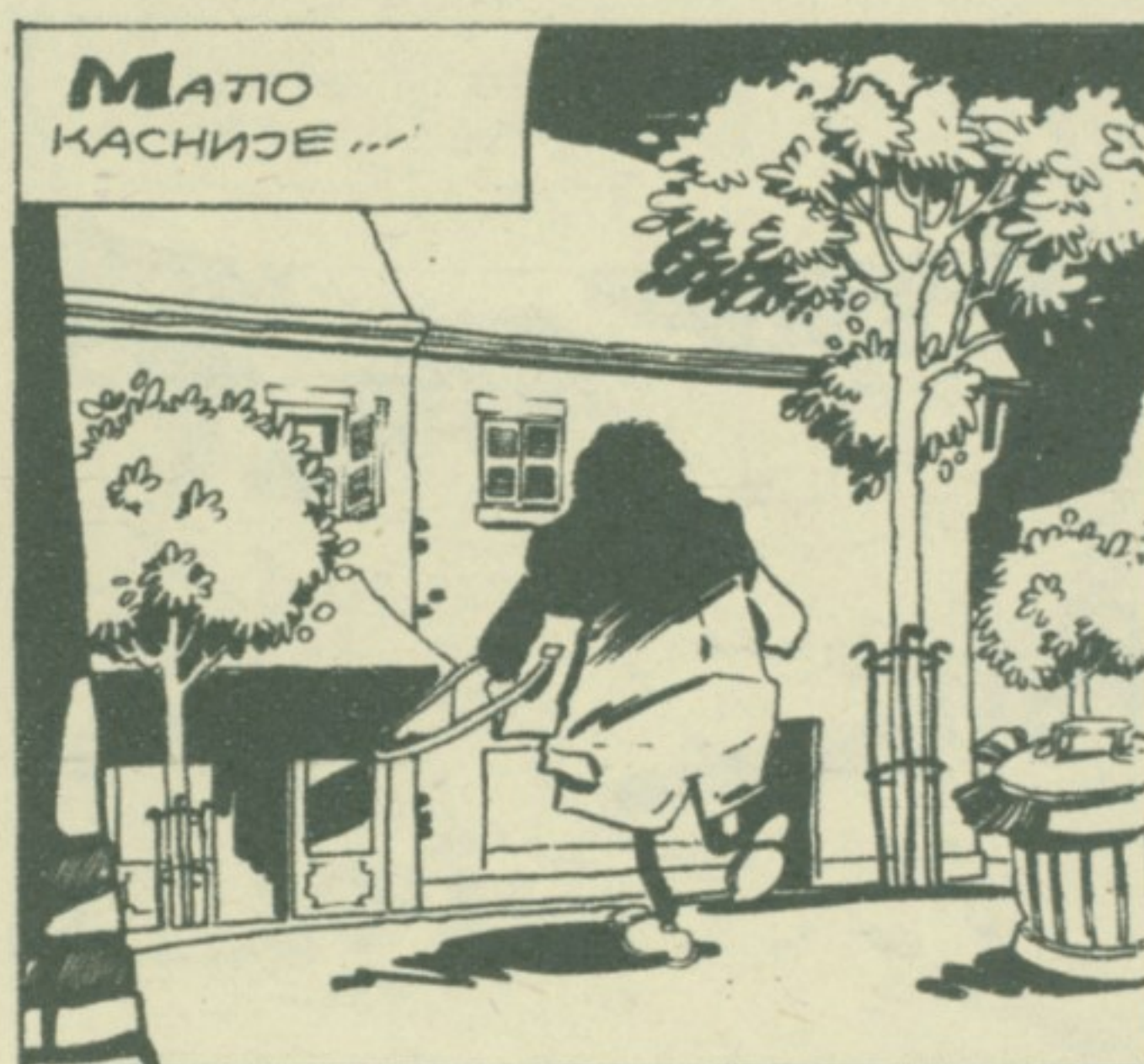

ЗА ТО ВРЕМЕ...

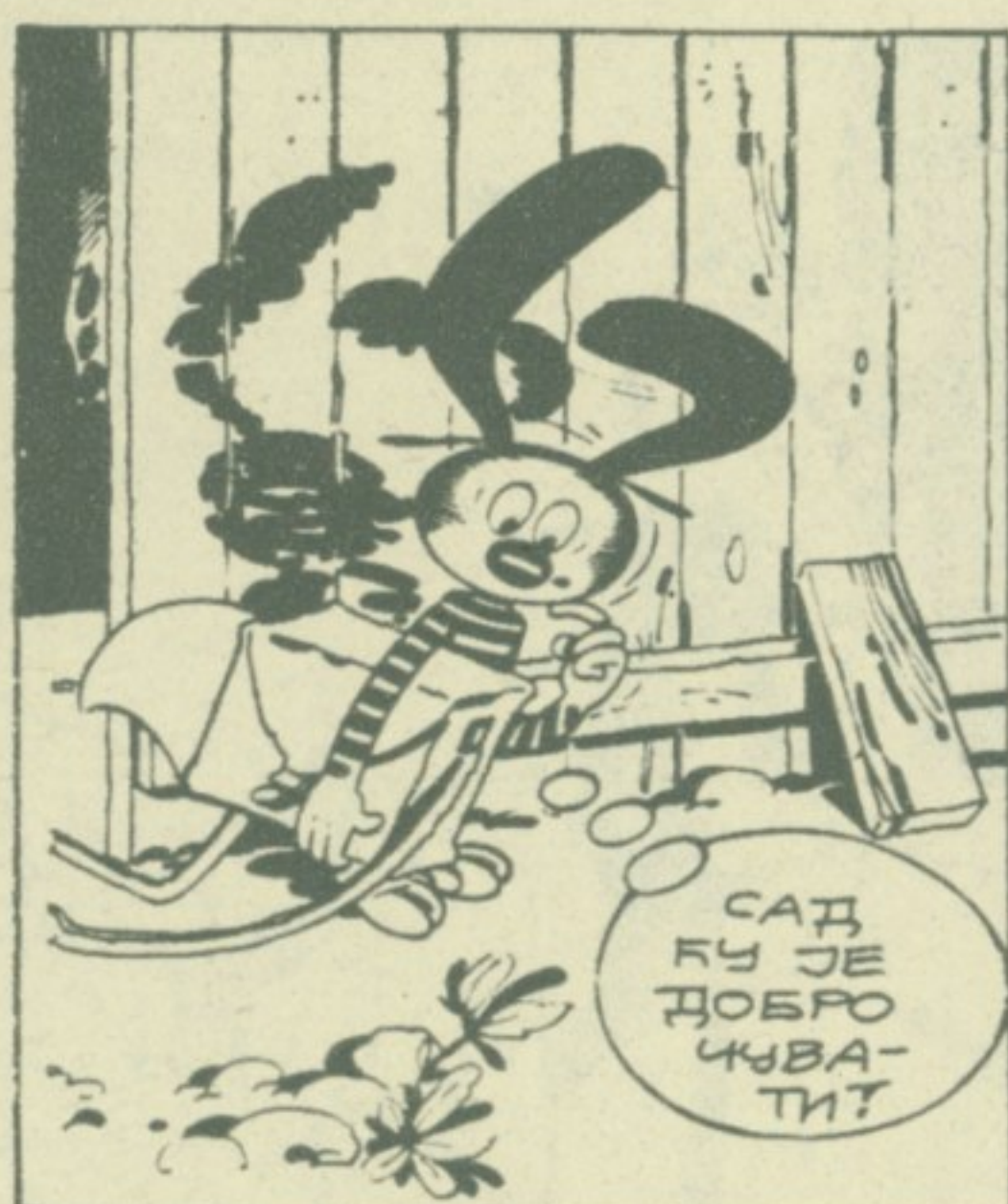
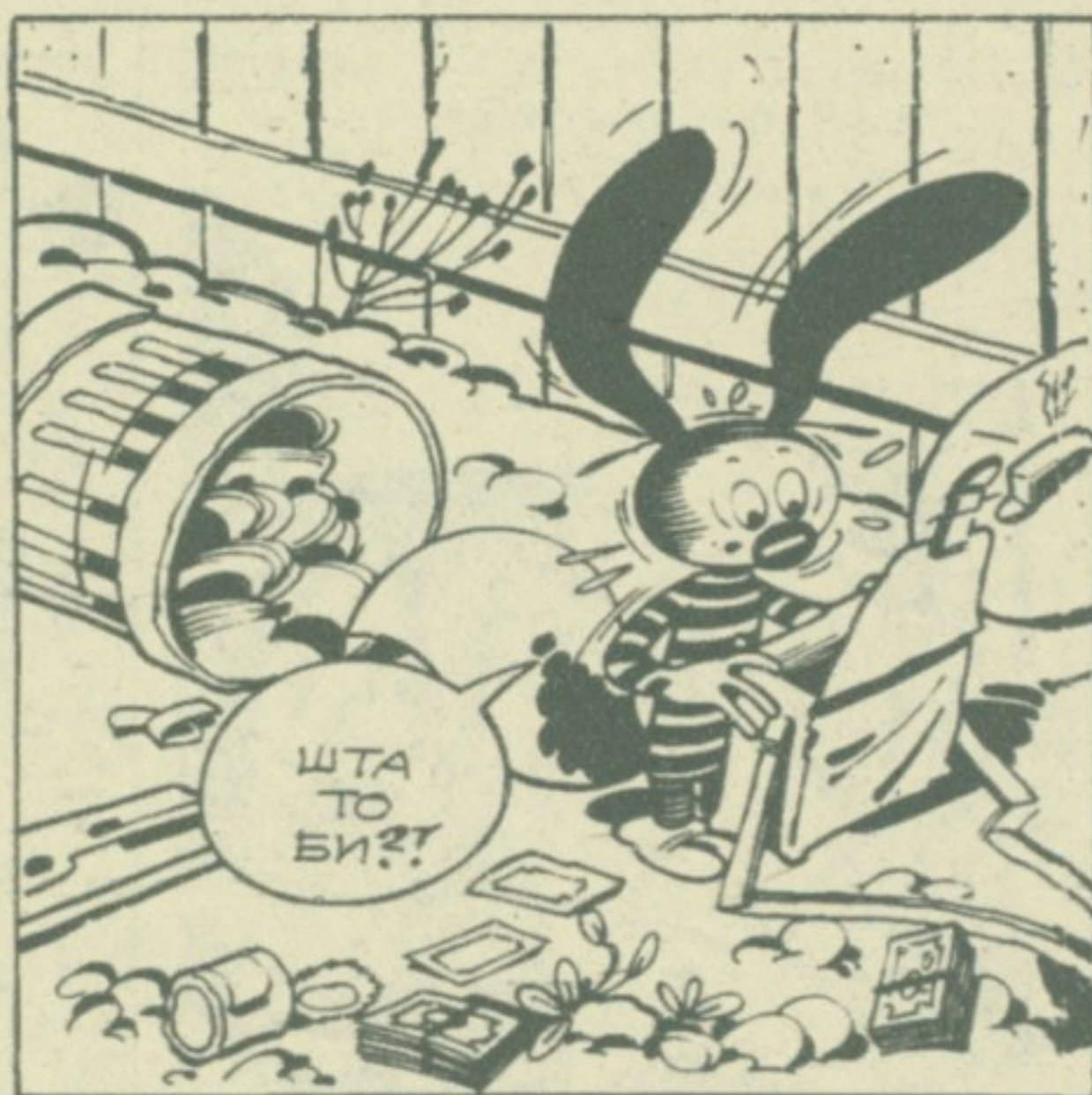
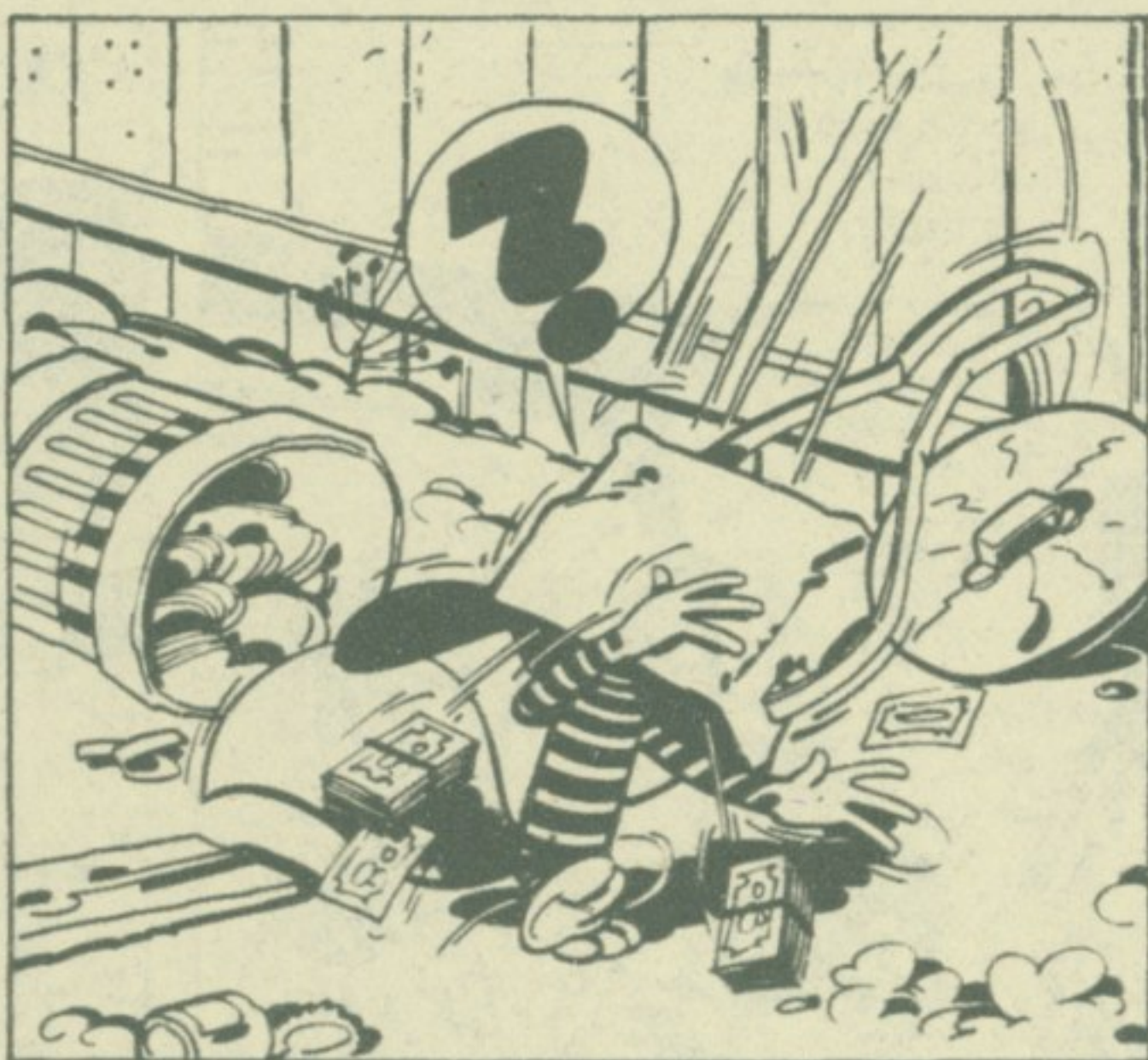

ШТА ВАМ СЕ ТО
ДЕСИЛО?

КА-
КУ?

САПТЕР САМ
СЕ НА
ОВО?

СВЕ
МИ СЕ
ЧИНИ
ДА ЈЕ
ТОРБИЦУ
ИМАО
ПРУ-
ПРУ?

ДА ПОГЛЕДА-
МО ШТА ЈЕ
УНУТРА?

НО-
ВАЦ?

СТВАР-
НО?

ГОСПОДИНЕ
МАКСИМЕТ ПЛЖ-
НИ НОВАЦ?

КА-
ЖЕТЕ
ПЛЖ-
НИ?

МОРАТ
ХИТНО ОД-
ВЕСТИ ЧА-
ПА У ЗА-
ТАК?

ИСТИ ОНАЈ-
КОЈИ КРУ-
ЖИ ПО ГРА-
ДУ?

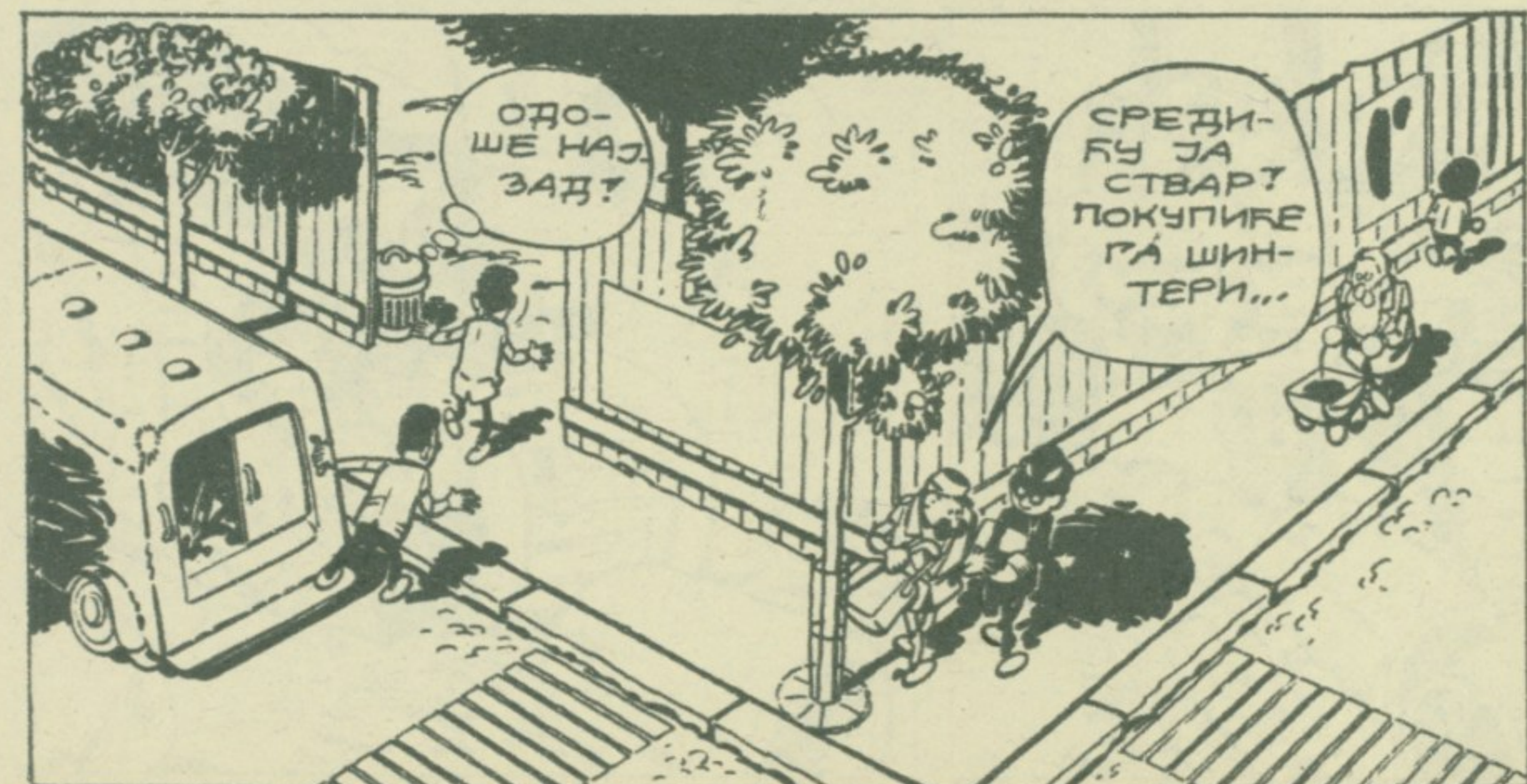

КАД ВАМ КА-
ЖЕМ, НАРЕД-
НИЧЕ, И ДУ-
ХОВИ И ПЛЖ-
НИ НОВАЦ
СУ ДЕЛО
ОНИХ МА-
ТИХ МА-
ГУПА?

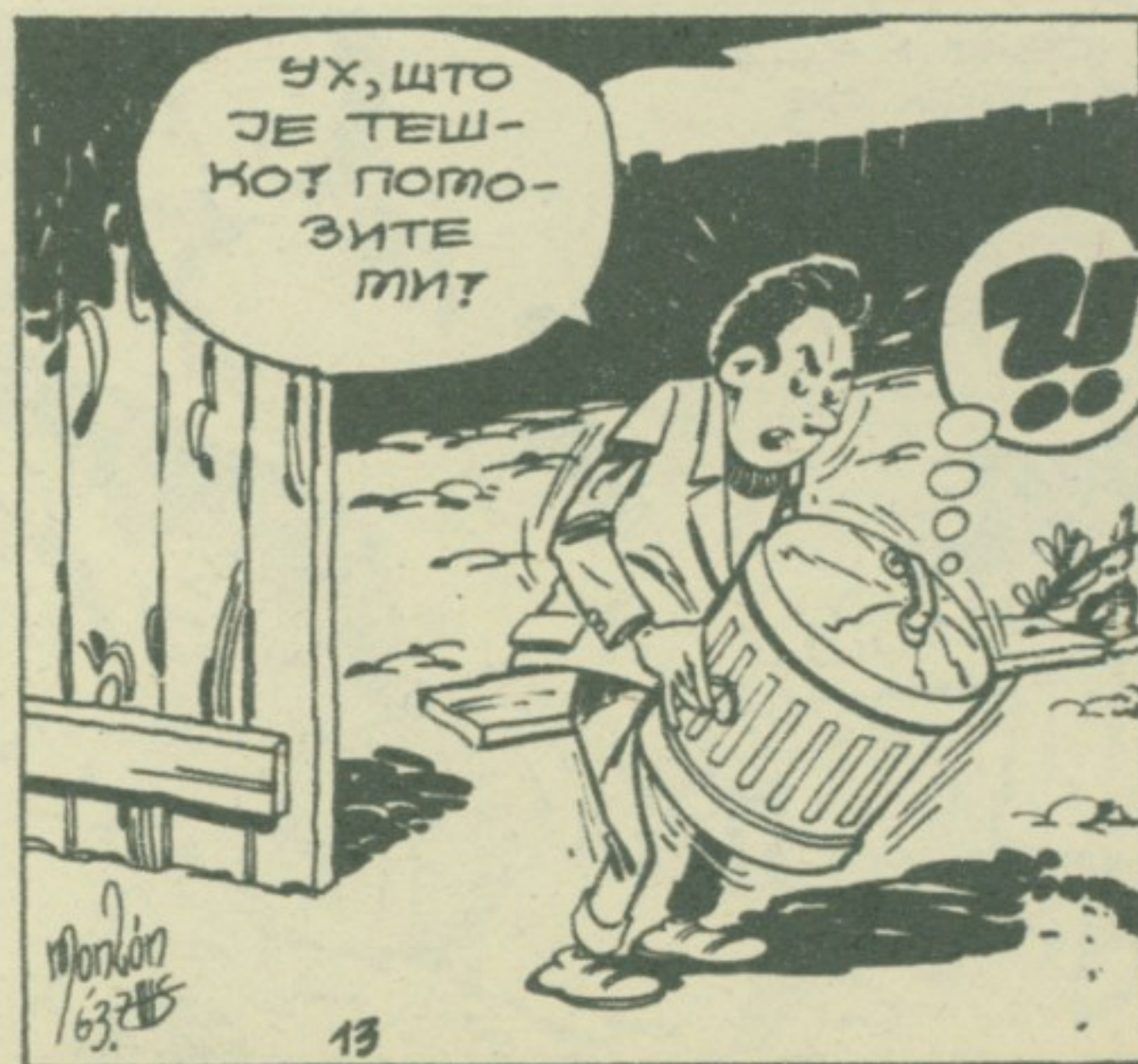
ХОРЕ
ЛИ ОВИ
ЈОШ ДУ-
ГО ДА
ПРИЧА-
ЈУ...

И ОНУ
ПРОКЛЕТУ
ЖИВОТИЊУ
ТРЕБА ХИТ-
НО УКЛО-
НИТИ?

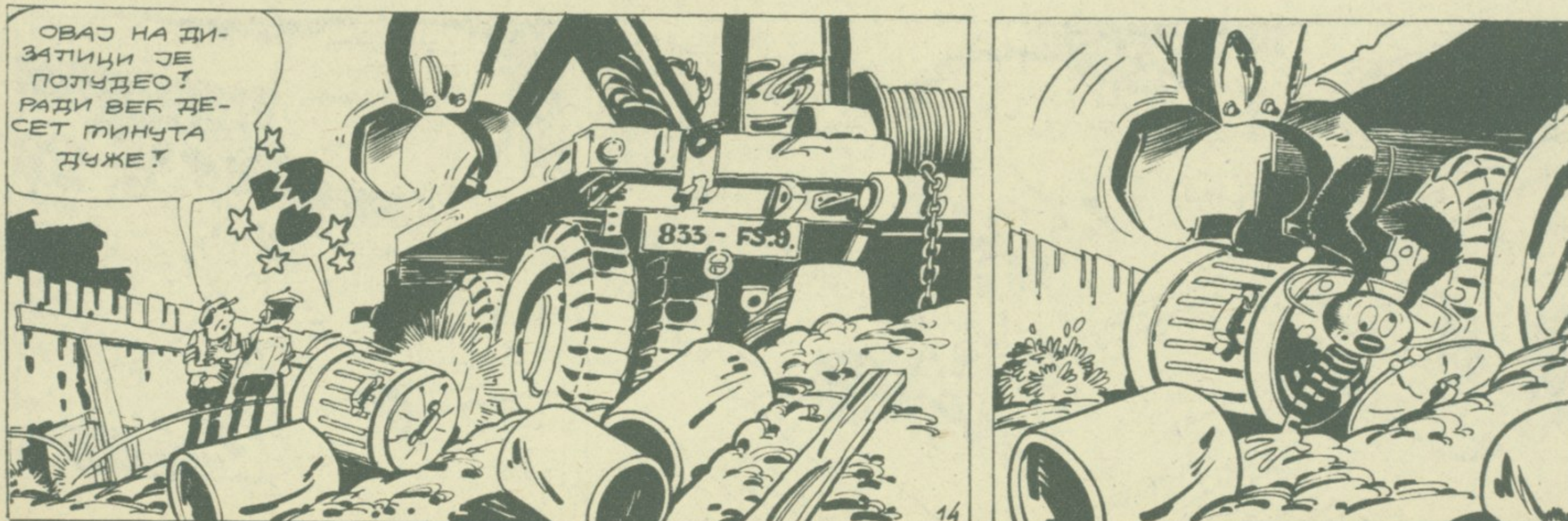
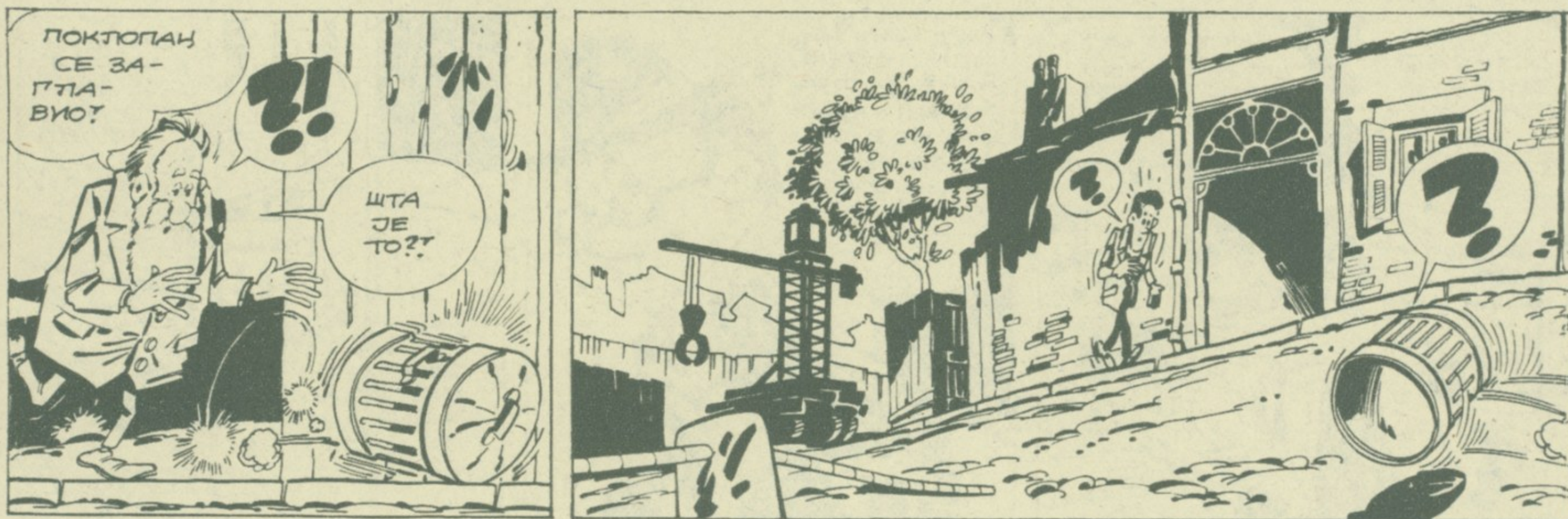
ОДО-
ШЕ НАЈ-
ЗАД?

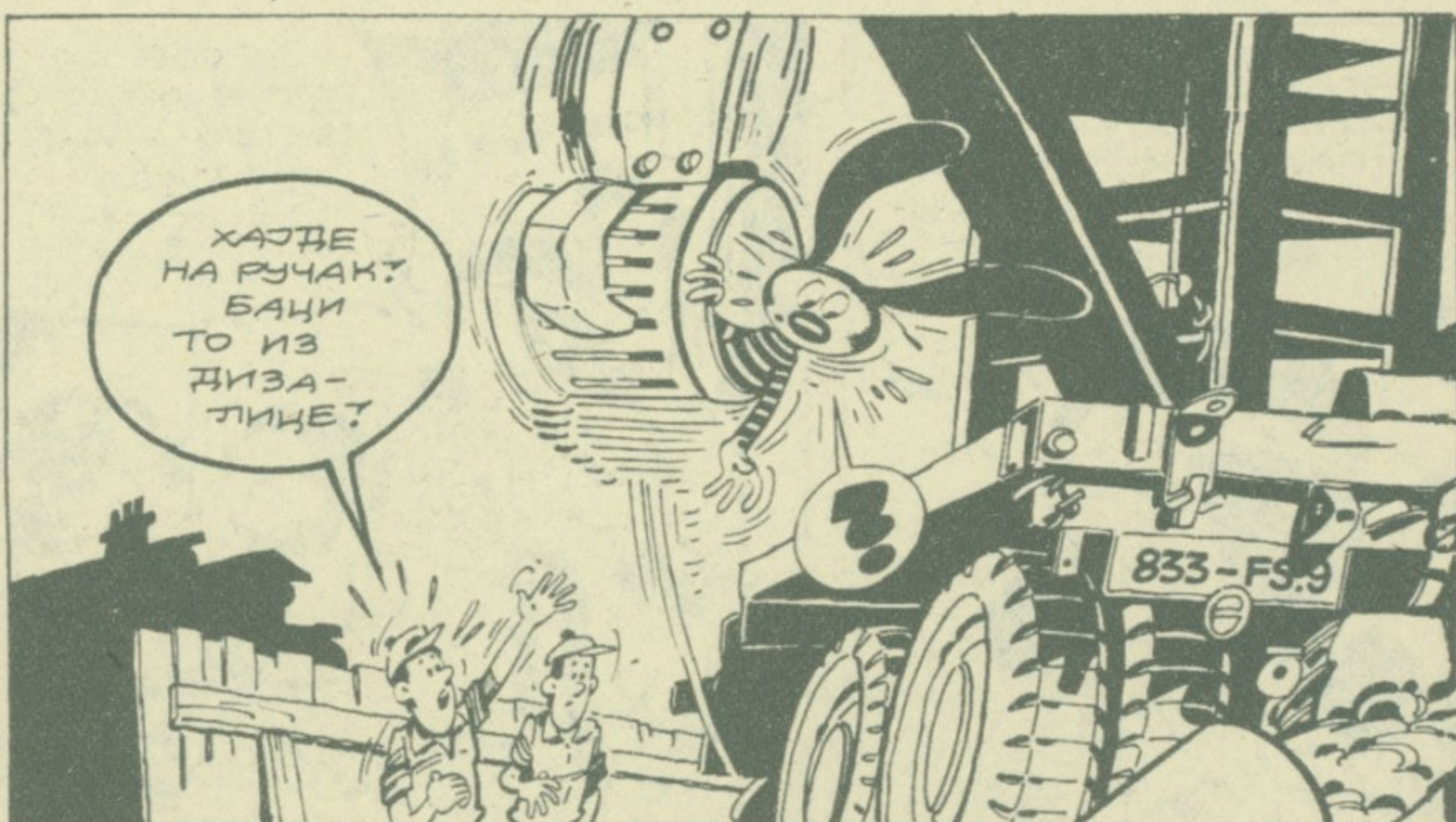
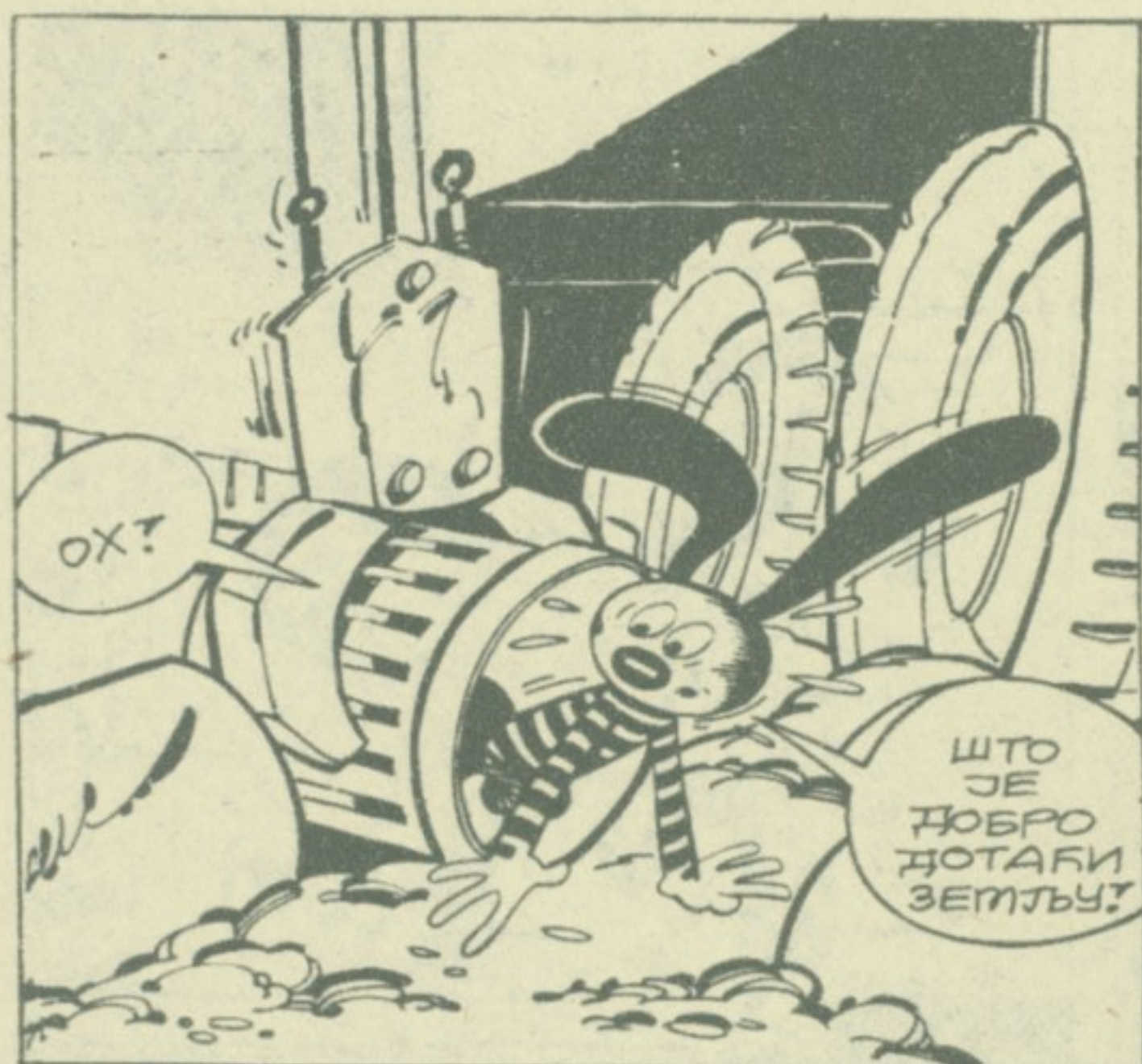
СРЕДИ-
БУ ЈА
СТВАР?
ПОКУПИТЕ
ГА ШИН-
ТЕРИ...

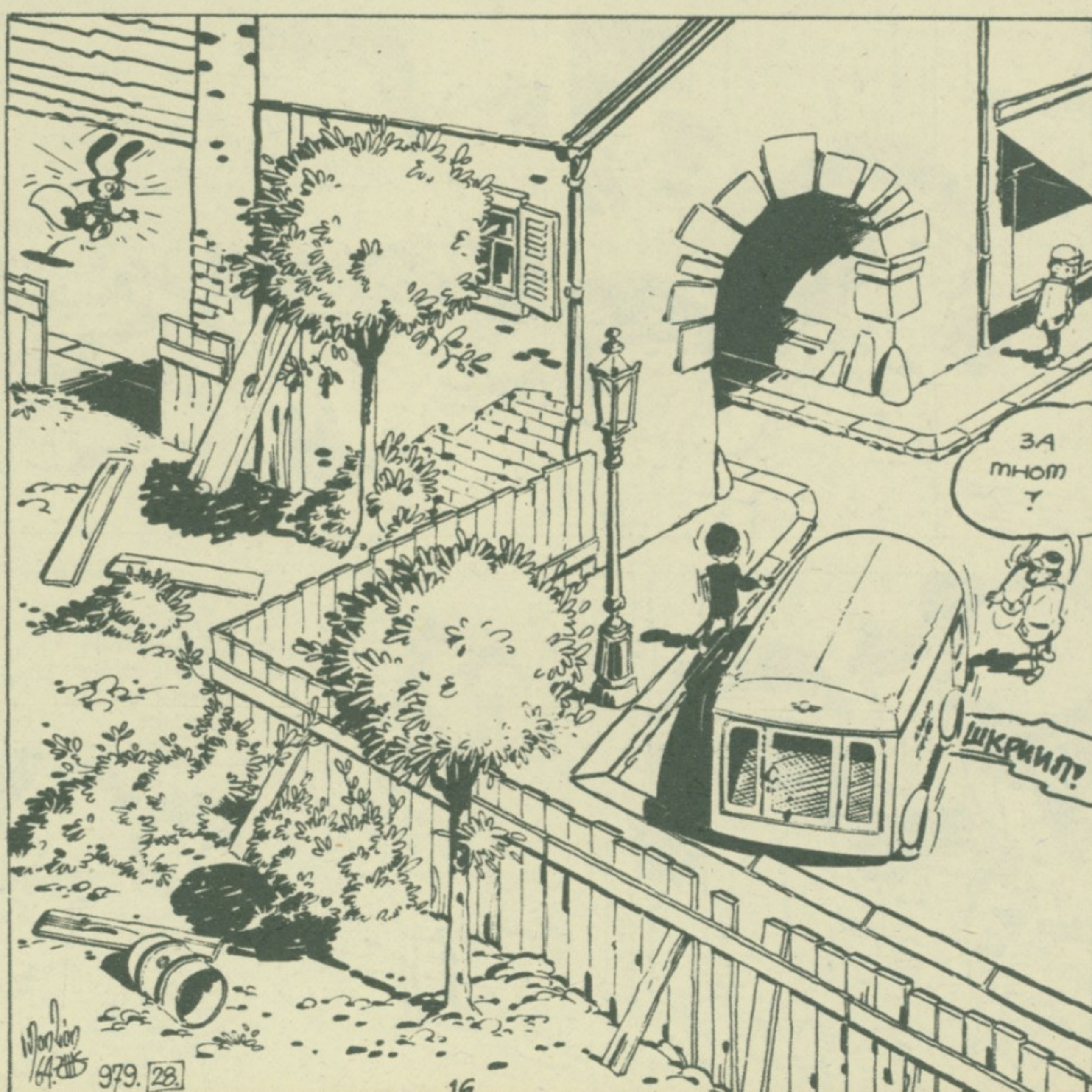
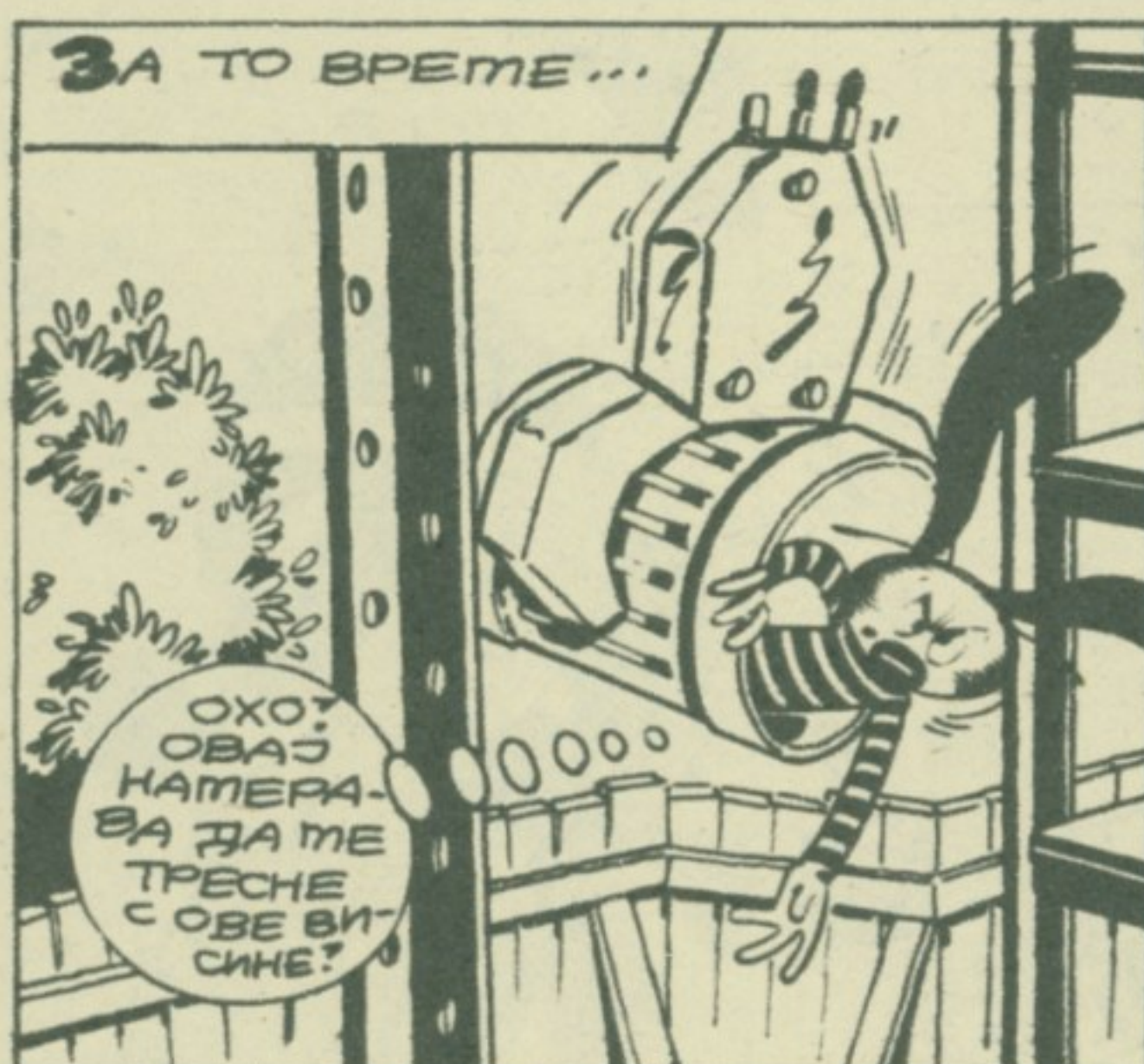
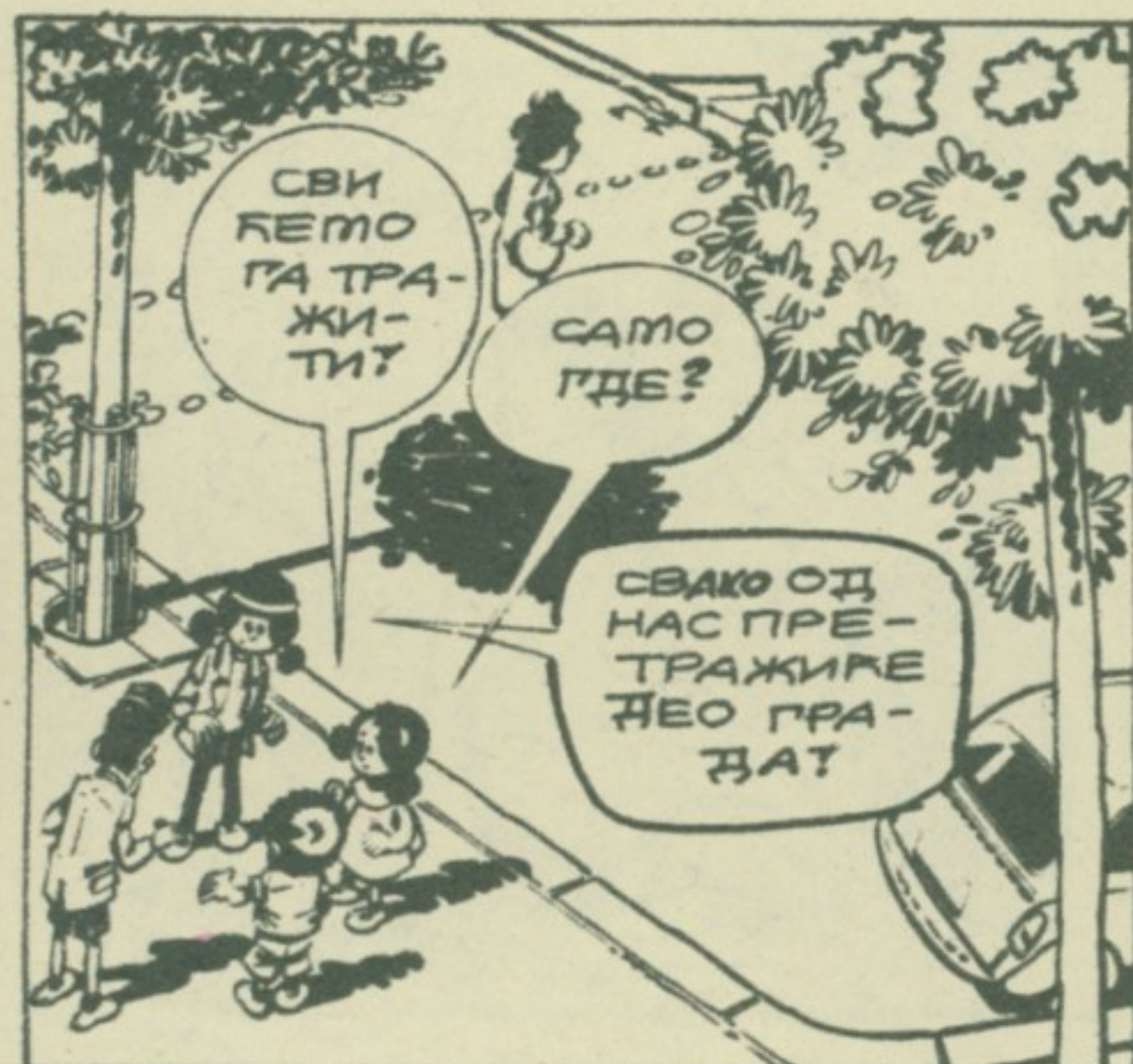

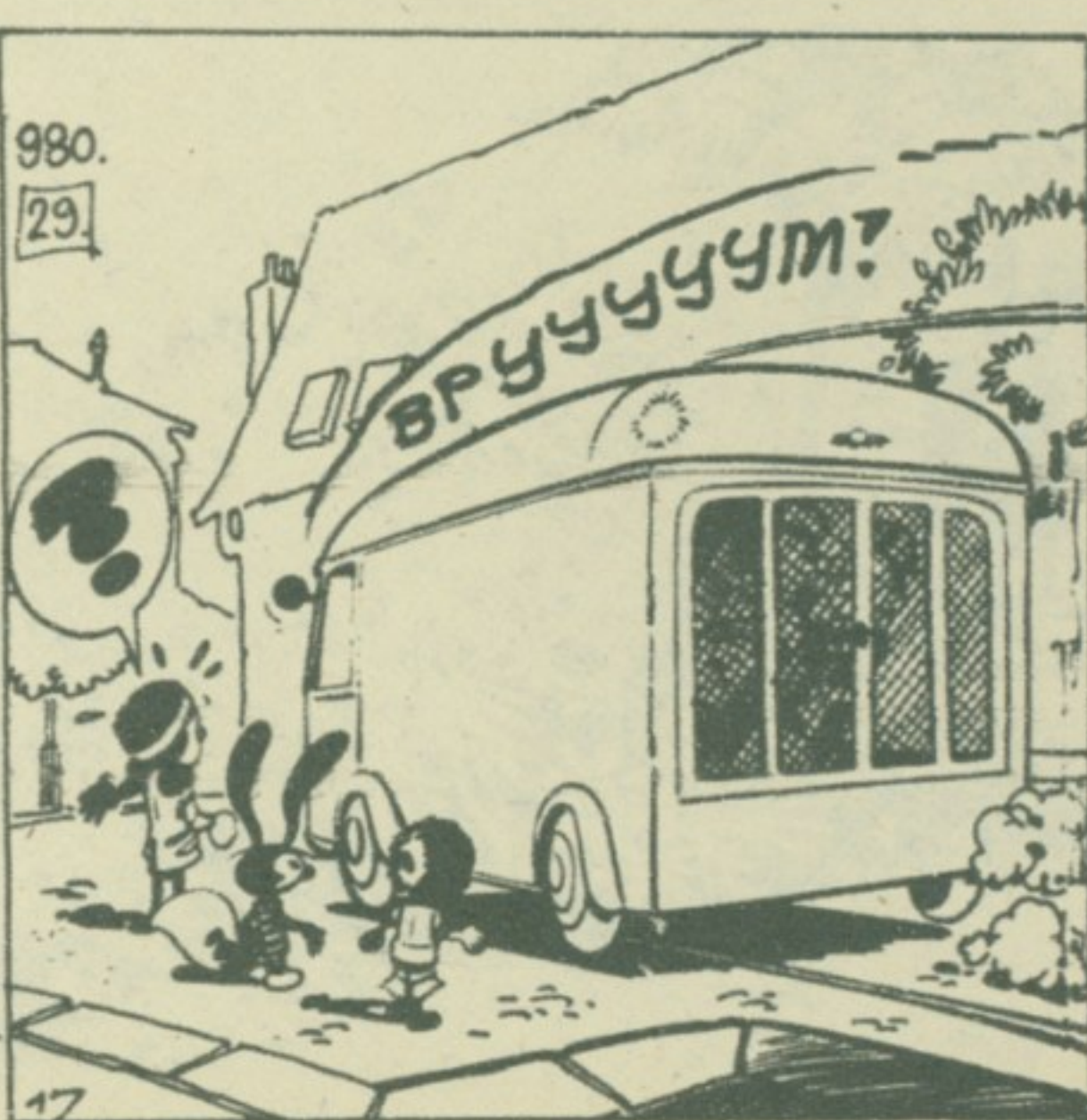
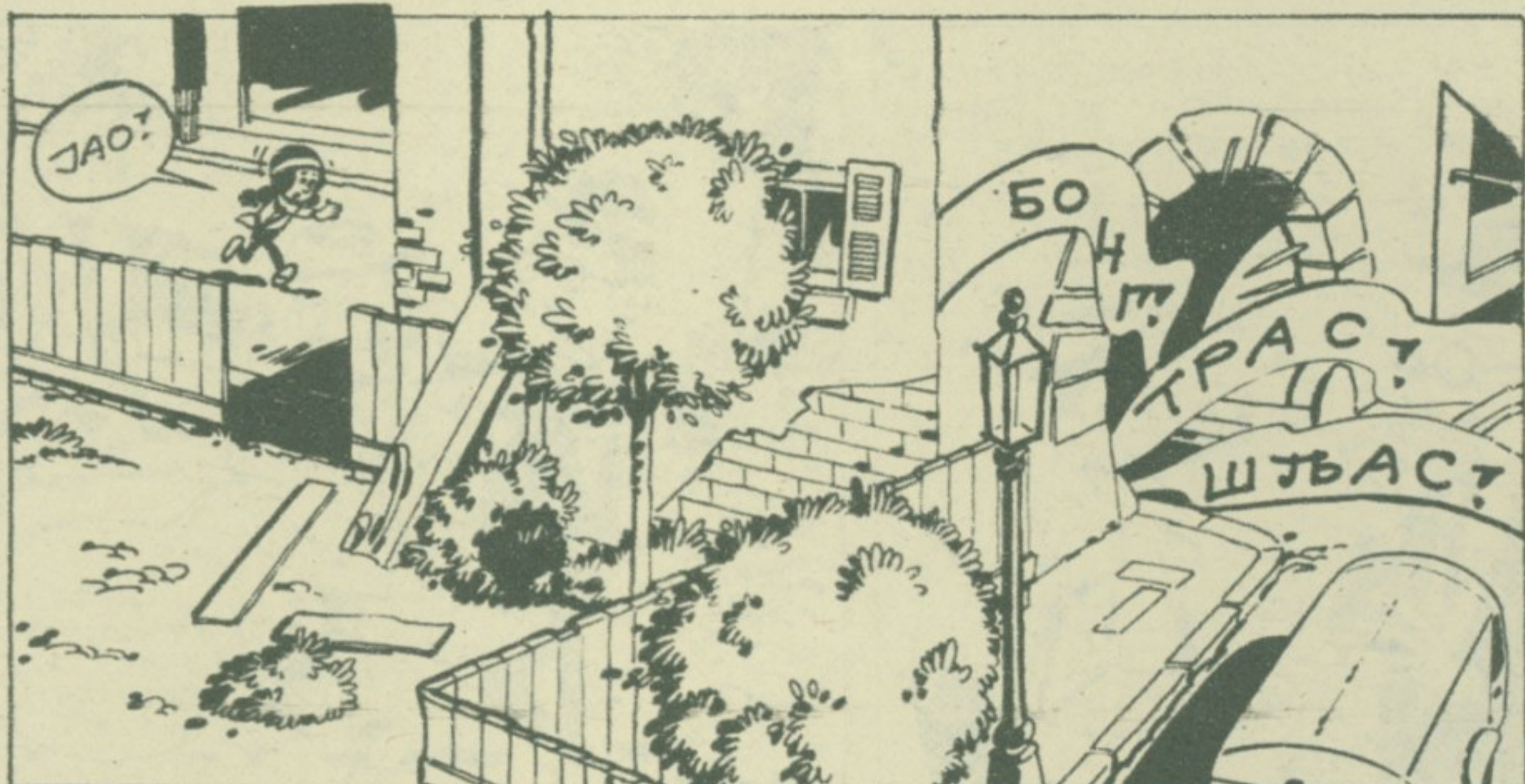
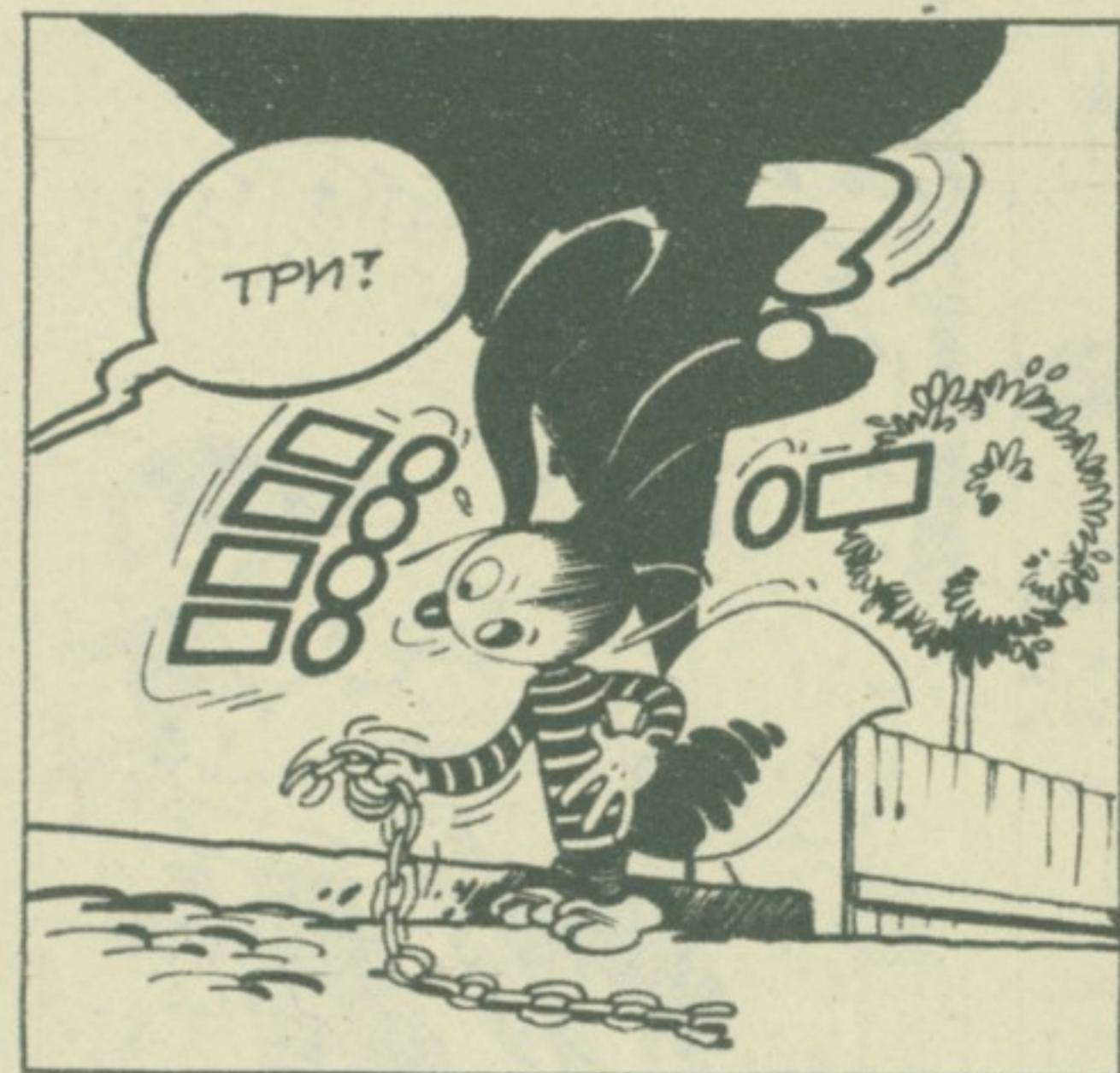
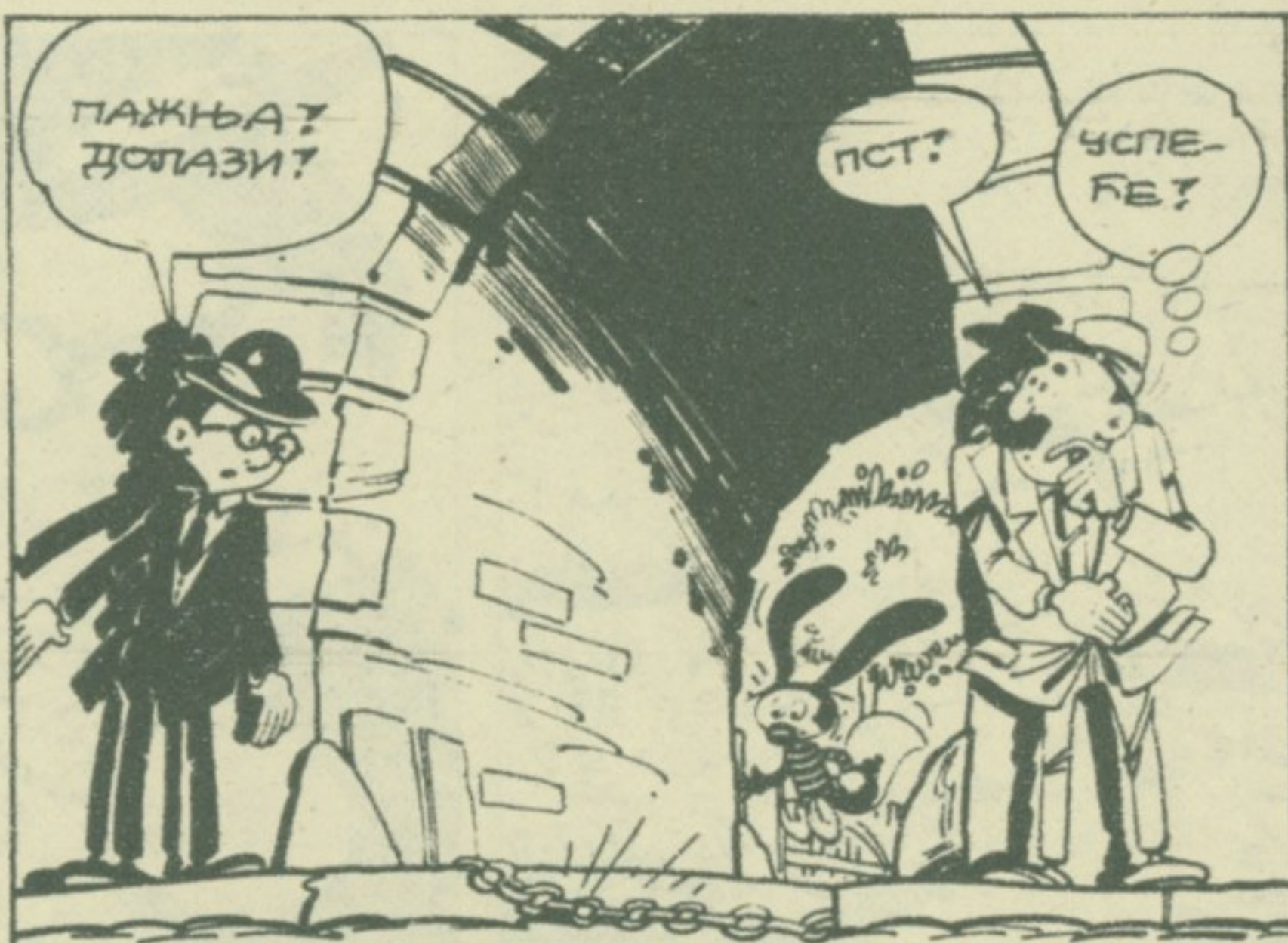
УХ, ШТО
ЈЕ ТЕШ-
КОТ ПОМО-
ЗИТЕ
МИ?

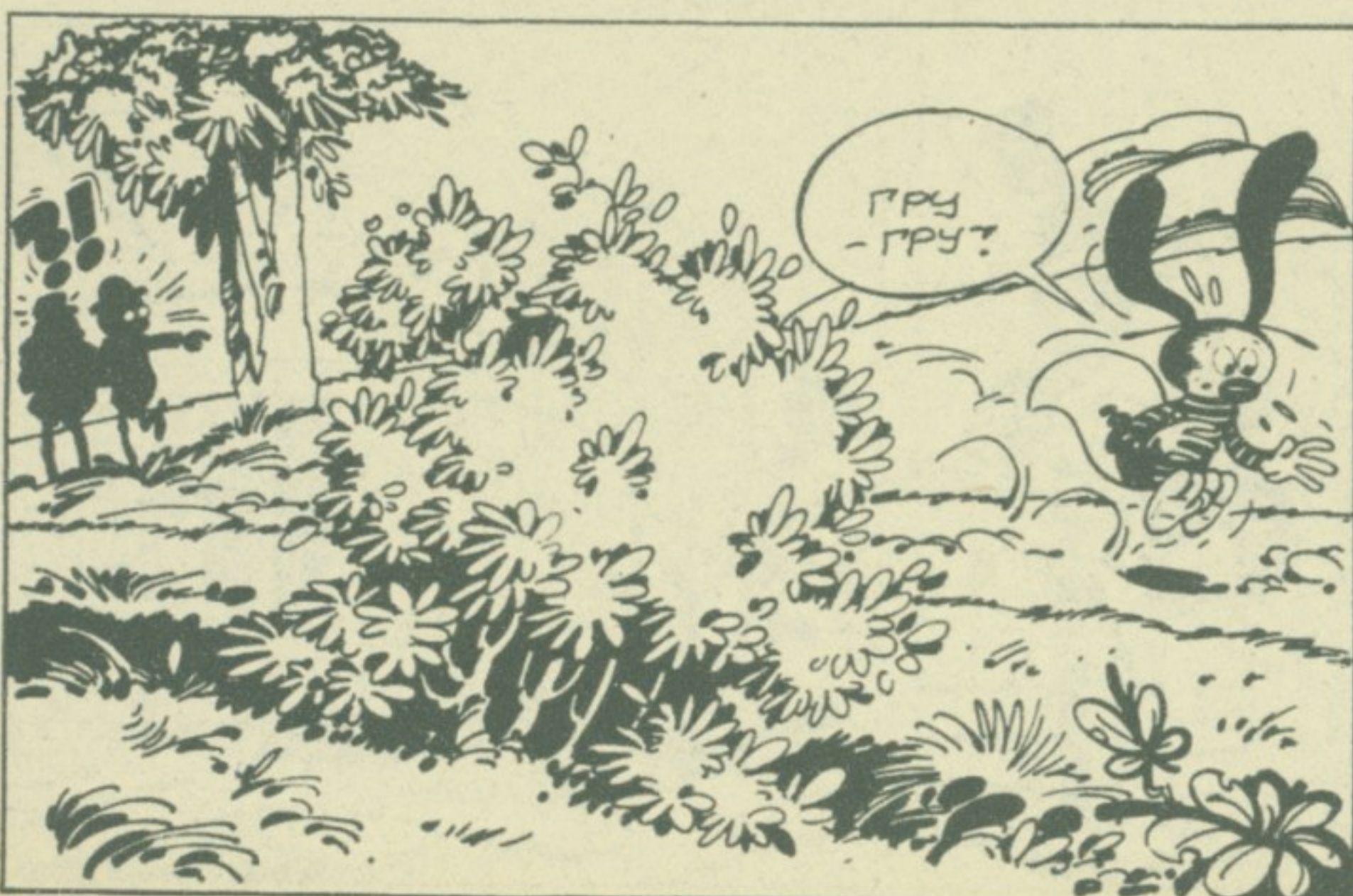
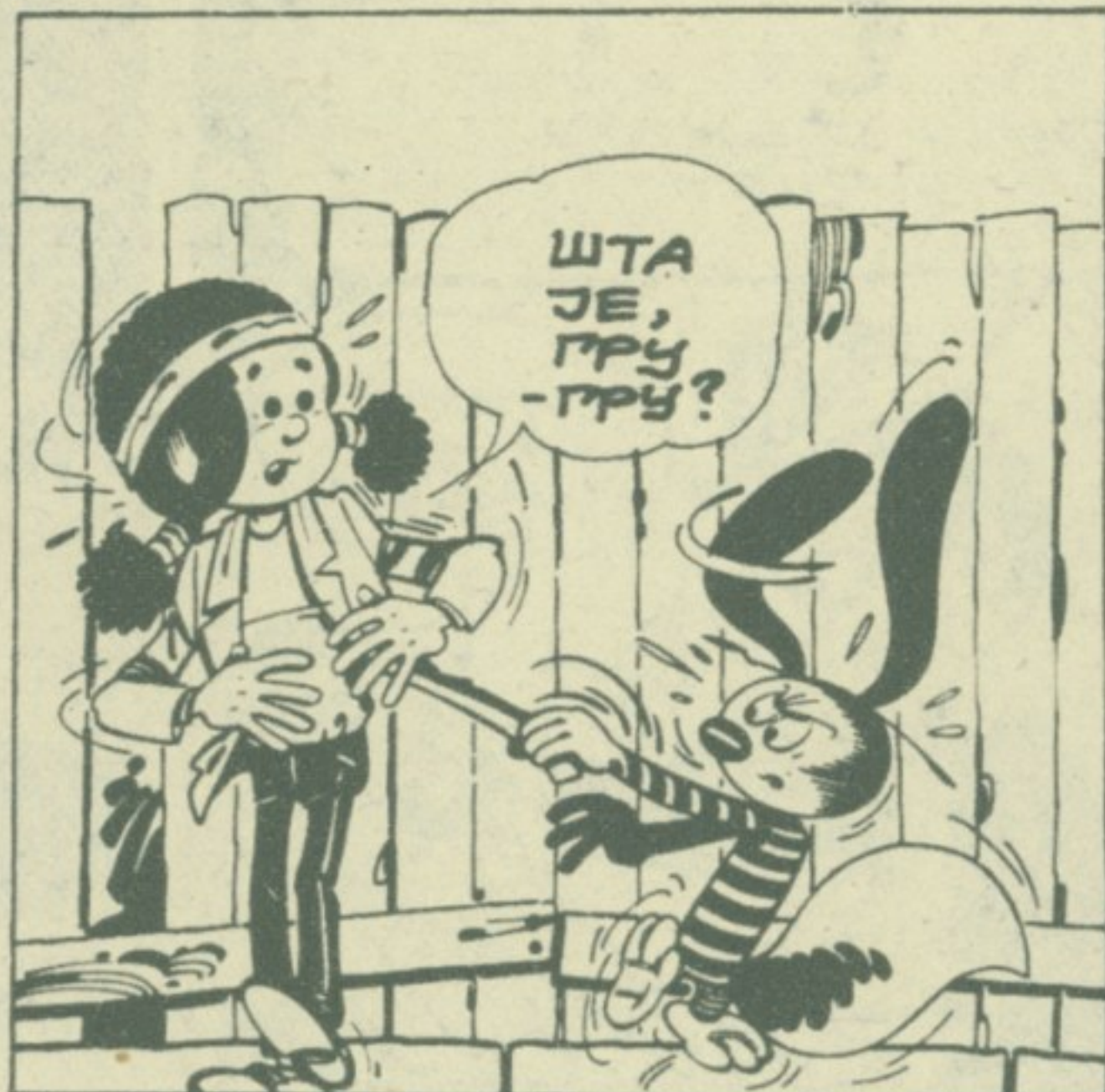
Мордон
1932

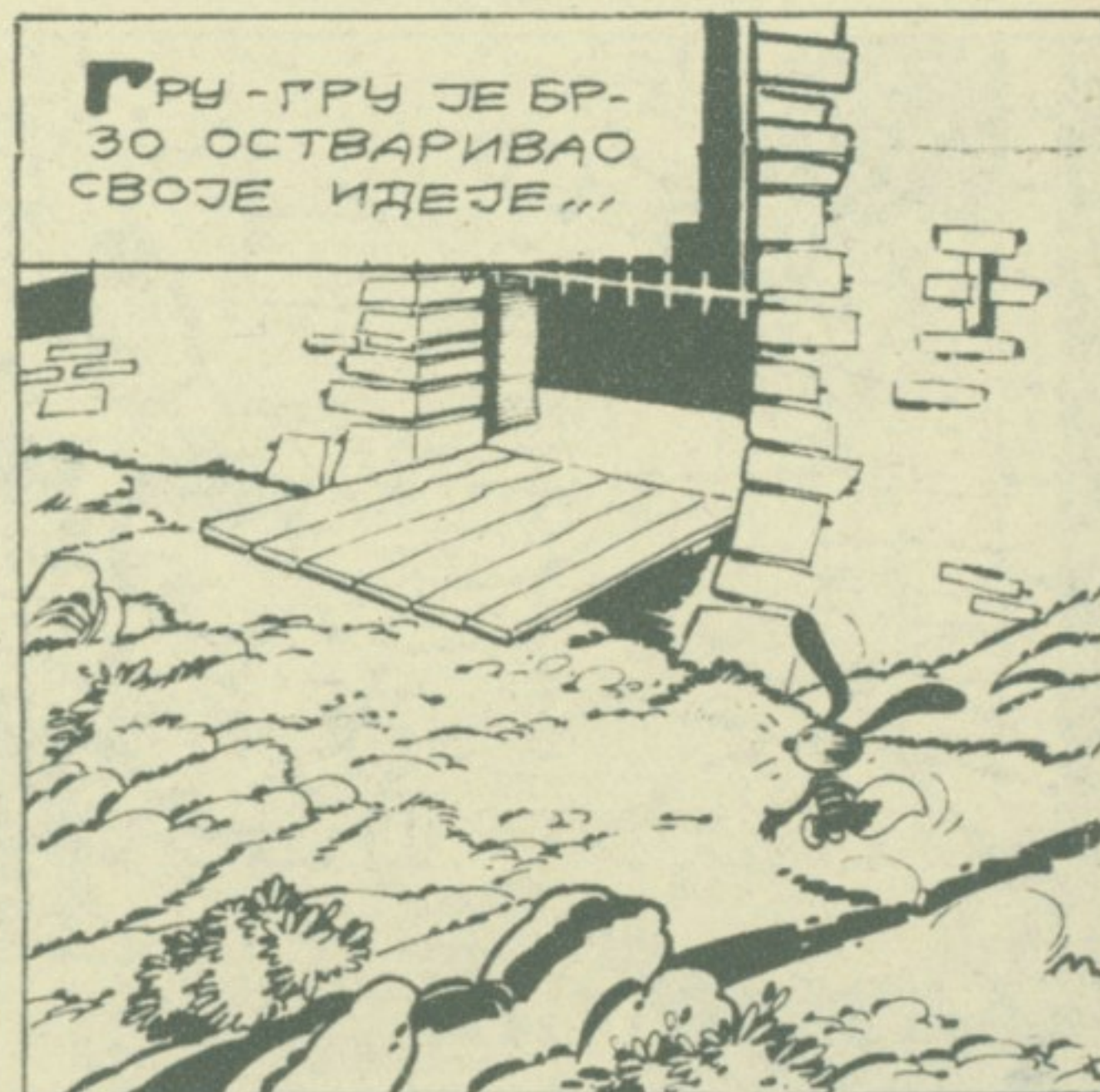

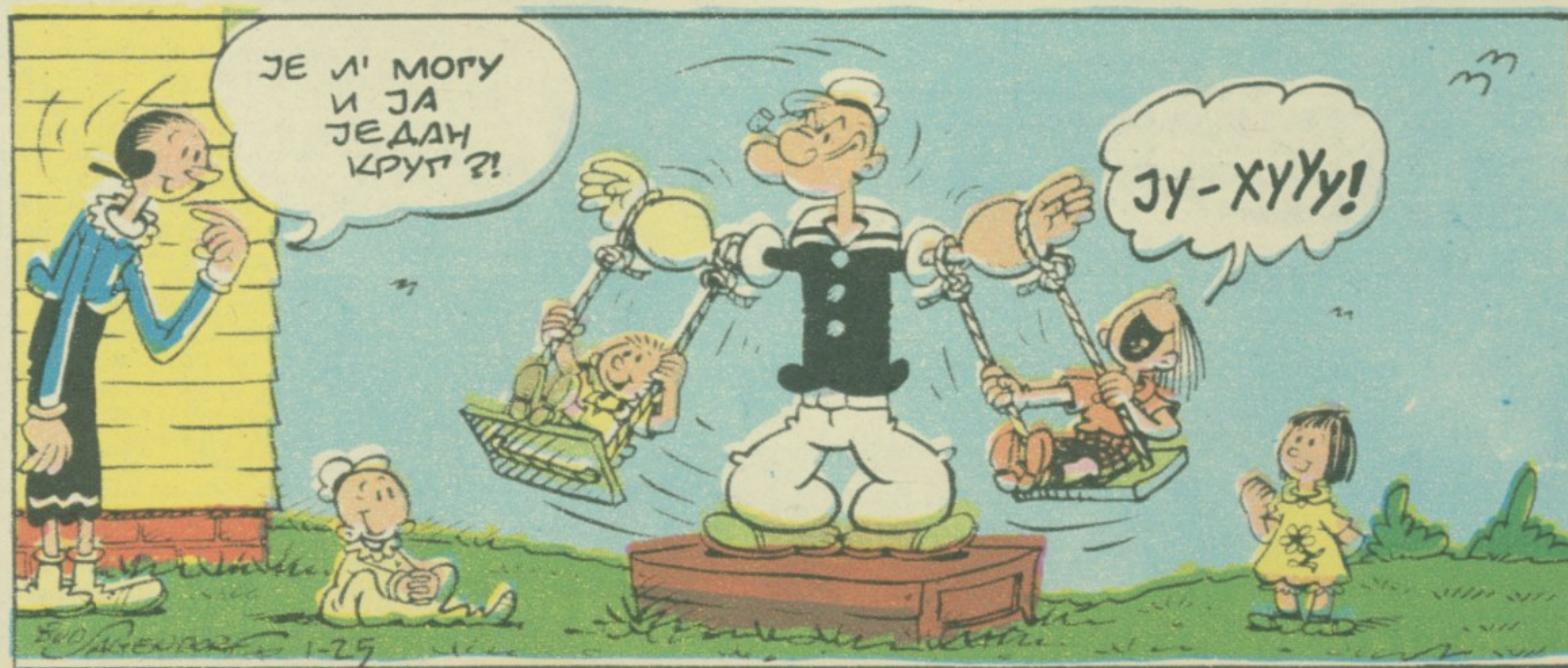

Колико има Данска, толико у тој земљи има ветрови. Оне су, тако рећи, дански национални симбол. Јер, око пет стотина острва заједно са полуострвом Јитланд који чине Данску један су од најветровитијих крајева света. У данским равницама, благо усталисаним хиљадама брежуљака, готово свака сеоска кућа или група зграда заштићена је од ветра густим редовима дрвећа великих лиснатих крошњи.

Ту и тамо налази се на старе ветрењаче, неке рестауриране и сачуване за потомство, неке запуштене и изложене зубу времена. Почетком двадесетог века било их је око сто хиљада, исто колико и у Холандији која се, иначе, сматра земљом ветрењача. Оне нису служиле само за млевење жита и покретање малих занатских машина већ и за добијање топле воде и електрике. Нафта их је потиснула јер је све до почетка енергетске кризе 1973. била јефтина.

Данас ствари изгледају другачије. Данска нема нафту, нема ни брзе реке и водопаде, а ни довољно сунчаних дана да би рачунала на соларну енергију. На Гренланду, највећем острву на свету које припада Данској краљевини, постоје лежишта урана, али је његово коришћење далеко будућност.

У ЧАСТ НИЛСА БОРА

Данска је богата земља — шеста на свету по националном дохотку — упркос чињеници што намерно нема загађујућу индустрију као што су петрохемијска и аутомобилска, на пример. Данска влада финансира Центар за атомска истраживања у Ризу, на једном фјорду у близини Копенхагена. Центар је отворен пре двадесет пет година у част Нилса Бора, великог данског научника и једног од родоначелника модерне физике. Центар је ипак само експерименталан јер Данци нису убеђени у неопходност нуклеарног решења енергетске кризе. Баш у Ризу постоји институт који се бави ветрењачама.

— Многа данска приватна предузећа подижу ветрењаче да би добила електрику и топлу воду — објашњава инжењер Петер Јерсен из Риза. — Ове ветрењаче немају много заједничког са старим тра-

диционалним типовима осим основног принципа — коришћења еолске (грчки: еолос — ветровит) енергије за добијање топлотне и електричне. Моделе које испробавамо праве разне фирме и они се међусобно прилично разликују, али су сви последња реч технике, поуздани, ефикасни и економични и обезбеђују комплетну енергетску самосталност једној фабрици, групи зграда или мањем насељу.

Висина експерименталних ветрењача креће се између дванаест и двадесет метара са крилима дугачким од два до пет метара, у зависности од жељене снаге. У Данској тренутно ради око двеста оваквих ветрењача, а сваког дана се у просеку подиже по једна. Корисници су укључени у националну електричну мрежу из два разлога: да би добијали енергију на традиционалан начин у (ретким) данима без ветра; и да би у националној мрежи продавали енергију кад је има више него што изискују капацитети корисника.

Цена сваког постројења износи више десетина хиљада (претворено у нове динаре) а дански Парламент је још 1979. изгласао разне бенефиције за приватне купце ветрењаче. Странци обично питају колико ће користити ветрењаче тогнети националној електричној мрежи. Песимисти спорарају да неће покрити више од три до пет одсто, оптимисти да ће проценат бити далеко виши.

ВИ СТЕ ПОЛУДЕЛИ!

Данас још није могуће рећи када ће национална мрежа ветрењача постати стварност, али у Данској кажу да добра воља ствара чуда. У Улфборгу на полуострву Јитланду већ ради једна електрична ветрењача, и то највећа на свету, а није је направила ни др-

ЕНЕРГЕТИКА НА ДАНСКИ НАЧИН

ГЛАСАМО ЗА ВЕТРЕ

Данска нема нафту, брзе реке и водопаде. Нема ни сунца, али зато има ветра напретек.

жава ни приватна индустрија већ једна, истина чувена, али скромна школа која има сто двадесет предавача и око шест стотина студената. Идеја о електричној ветрењачи родила се негде 1974. године.

— Зиме су овде веома хладне, рано се смржава и трошили смо много новца за осветљење и грејање. Како ветра увек има напретек, запитали смо се зашто га не бисмо искористили и смањили трошкове — прича бројним посетиоцима Улфборга двадесет четворогодишња Дорте Арп, представник дирекције школе.

— Многи стручњаци су нам без устезања рекли да смо полудели. Ми смо, срећом, више поверења поклонили мишљењу сељака из овог краја који су се сећали предности старих ветрењача. Затим се једна група наших професора и студената прихватила изразе пројекта уз консултацију два инжењера из Центра у Ризу који су нам направили прорачуне. Много нам је помогао и немачки професор Хутер, највећи светски ауторитет за проблеме коришћења еолске енергије.

Новац је прикупљен са разних страна, у финансирању су учествовали чак добровољним прилозима и професори и студенти школе. Када је почела изградња, прискочили су у помоћ и многи младићи и девојке из целог света. Ветрењача је завршена до лета 1978. године. Читава конструкција

коштала је свега седам милиона круна (нешто више од тридесет милиона динара). Штедело се где год је било могуће. Из једне зграде одређене за рушење купљен је лифт, а генератор шведске производње од две хиљаде киловата набављен је по повољној цени. Школа користи само половину његовог капацитета од чега намирује сопствене потребе и продаје електрику националној електричној мрежи.

ДА ИХ УРАГАН НЕ ОДНЕСЕ

Основу највеће електричне ветрењаче на свету чини вештачки брежуљак са створом с једне стране. Још издалека чује се снажно зујање крила, огромних елиса авиона који никада неће полетети. Постројење се зове Твиндрафт што је кованица створена од речи Твинд, имена самог места, и крафт која значи снага.

Улаз у вештачко брдо, базу ветрењаче, личи на улаз у какеу древну микенску гробницу. На зидовима кружне галерије изложени су панси и фотографије који приказују конструкцију и фазе грађње. Одатле се улази у снај јефтин лифт који води до врха гигантског стуба. Стуб је од армираног бетона, висок педесет четири метра. Има три моћна крила (елисе) дугачка по двадесет седам метара.

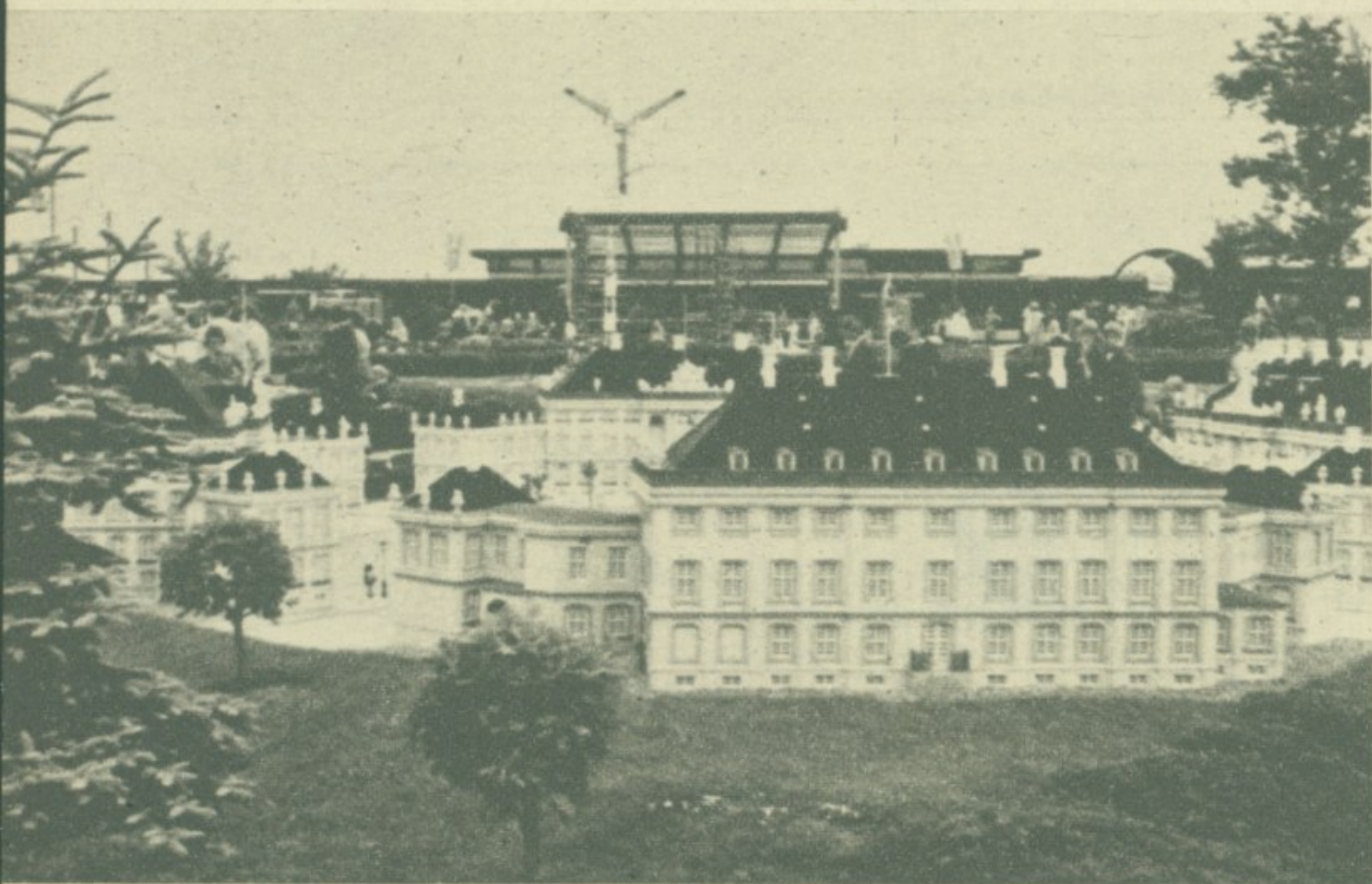
ЛЕГО — ИГРАЈ СЕ ЛЕПО!

У централном делу данског полуострва Јитланда налази се градић Билунд који ни по чему не би био познат да у њему тридесетих година нашег века није живео столар по имену Оле Кирк Кристијансен и да тај столар није остао без посла. У дугу времену, и да би некако прехранио породицу, Кристијансен је за дечију забаву измислио мале пластичне „цигле“ за грађење свих могућих конструкција које се лако и чврсто међусобно спајају системом отвора и одговарајућих испупчења са обе шире стране.

Творац је „цигле“ назвао ЛЕГО што је скраћеница од данског leg godt — играј се лепо. Проналазак је, као што знамо, доживео фантастичан успех, нарочито после другог светског рата када је играчка буквално освојила цео свет. Данас се лего прави у хиљаду разних варијанти, за различите узрасте и врсте конструкција, није нимало јефтин, али представља једну од најуспелијих дечијих играчака које су се икада појавиле.

Пре петнаестак година породица Кристијансен, која је још власник фирме, одлучила је да сагради Леголенд, земљу за забаву са малим зградама начињеним од лего коцки. Објекти, међу којима има свих типова старих ветрењача, представљају најзначајнија здања, споменике и пејзаже Данске и других нордијских земаља.

Леголенд се простире на површини од седам хектара и од 1968. године до данас посетило га је преко девет милиона људи.

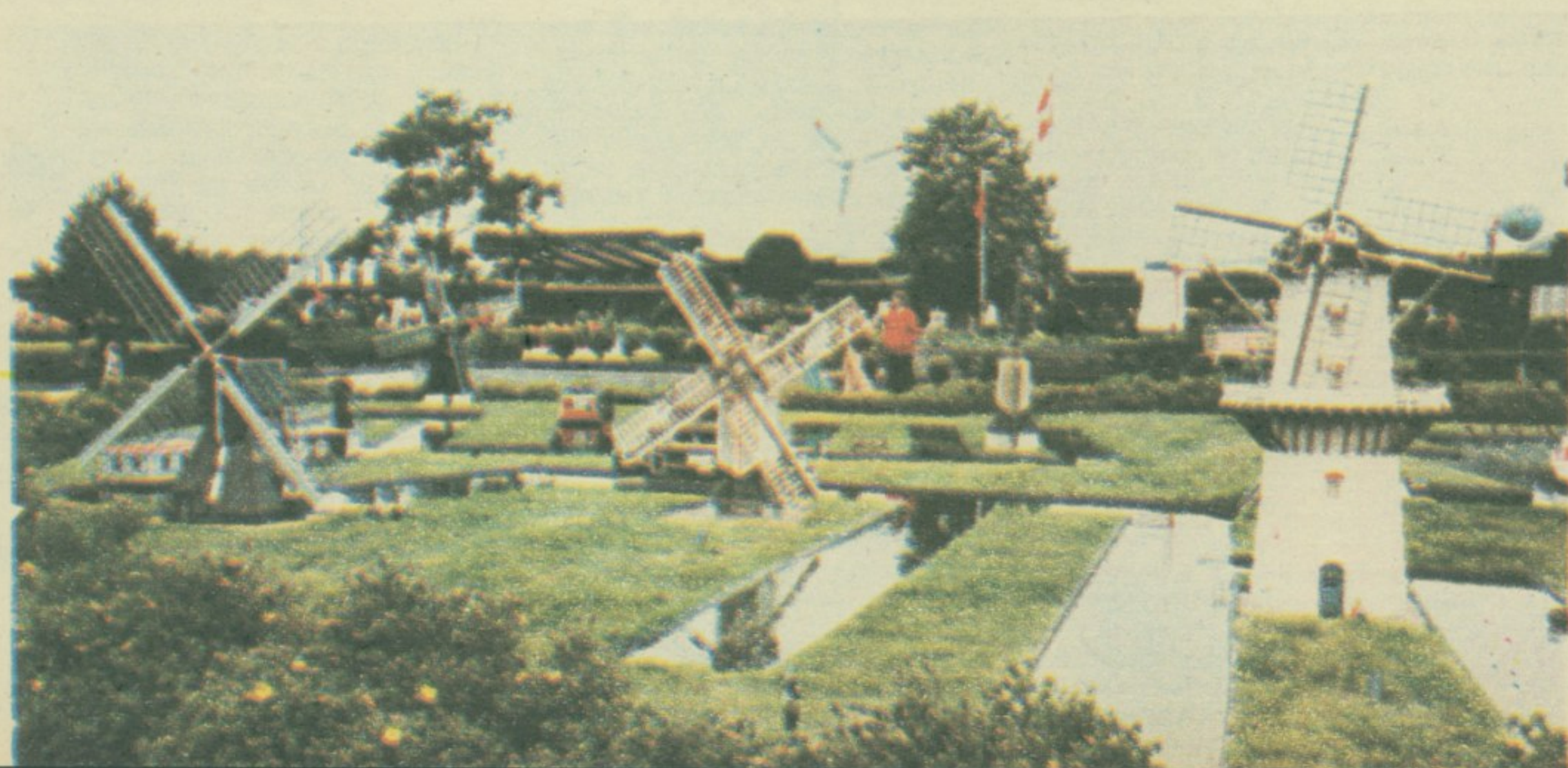
ЊАЧЕ

Највећа електрична ветрењача на свету налази се у Данској. Данци, нарочито млади, сматрају да ветар може успешно да замени атоме.

направљена од фибергласа. Крила, која почињу да се врте и производе енергију већ при „поветарцу“ од два до три метра у секунди, могу да терају до стандардне брзине од четрдесет обртаја у минути што одговара брзини од четири стотине километара на час! Врх торња окреће се тако да су елисе увек у најидеалнијем поло-

У Леголенду су и ветрењаче направљене од лего-ноцница.

Почетном 20. века у Данској је радило оно сто хиљада ветрењача, исто колико и у Холандији која је по њима познатија.

жају према ветру. И саме елисе обрћу се око својих оса да би, према потреби, ветру био окренут њихов профил или лице. Свака елиса има кочнице, па чак и сигурносни падобран који би се аутоматски отворио ако би се којим чудом подигао ураган и покидао крила.

У Твиндкрафту кажу: „При производњи од хиљаду киловата, хиљаду оваквих ветрењача давало би исту количину енергије колико средња нуклеарна централа од милион киловата, што би коштало као хиљаду ветрењача. Цена би, значи, била иста с тим што ветрењаче користе сировину која је бесплатна, безбедна и не загађује околину. Ми гласамо за ветрењаче!“

НЕМАЧКЕ
ПОДМОРНИЦЕ
У САД

ГДЕ ЈЕ НЕСТАО

Други светски рат за-текао је Американце прилично неспремне и без искуства у ратовању. Јапанци и Немци нанели су им у почетку јаке ударе, нарочито немачке подморнице. Зону својих операција прошириле су и на саму америчку обалу, удаљену неколико хиљада километара од најближих немачких база. Посебно су се окомиле на јужну обалу и полуострво Флориду. Бујна вегетација, бројна острвца, заливи и ушћа река били су нарочито погодни за сакривање подморница. Одатле су вршиле препаде и непогрешиво потапале савезничке бродове.

Америчка морнарица вршила је строгу контролу, авиони су непрестано надлетали угрожено подручје, па ипак, непријатељске подморнице су све више угрожавале транспорт бродова који је био од пресудне важности за вођење рата. У пролеће 1943. сваки трећи брод који се кретао у том подручју био је потопљен.

Априла 1943. дат је знак за узбуну. Све је указивало на то да немачке подморнице имају базе и на самој америчкој обали, али оне су биле вешто сакривене и није било лако да их открију.

У Палм Бичу је одржан састанак шефова обавештајне службе. Поред низа мера, предузели су и стари, опробани начин: на свим местима у граду где су се окупљали људи — од луксузних барова до пристанишних крчми — постављени су агенти да даноноћно бдију.

ЧОВЕК ИЗ »ГОЛФА«

Штаб потере био је управо у Палм Бичу, чувеном по раскоши, стетишту милионера. Цео тај део Флориде био је начичкан луксузним вилама са огромним парковима окруженим високим зидовима. У хотеле и коцкарнице свраћали су богаташи из свих крајева Америке, разни авантуристи и они који воле да лове у мутном.

Агент Пат Хенли покривао је пристанишну крчму „Голф“ где се углавном окупљао последњи олош, спреман да за малу суму новца чини све.

Време је пролазило. Изигравајући пијанца Хенли је ступао у разговор са готово свима који су долазили, свађао се, чак и тукао, али ништа значајно није дознао.

Једног дана у „Голфу“ се појавио крупан педесетогодишњак преплануог лица. Деловао је мрачно, изазивачки. Сео је за сто у углу, и, не ступајући ни с ким у разговор, испијао пиво за пивом. Хенли је пришао шанку и гласно се обратио бармену:

— Знаш ли ти, Цек, да су новине поново објавиле да је јуче потопљено неколико бродова. Није ни чудо какви глупаци воде ову земљу! Баш сам срећан што су ме отпустили из морнарице.

Непознати за столом у углу, већ добро загрејан пићем, добацио је, пакосно се церећи:

— Ма потапају они и десетоструко више тих њихових бродова, али новине се не усуђују да то објаве.

Хенлију је застао гутљај у грлу. Мада је незнанац беспрекорно говорио америчким енглеским, рекао је „њихове бродове“.

БОГАТА УДОВИЦА

Пат Хенли се бацио свим жаром на сакупљање података о непознатом. Од бармена је сазнао да је то Чарлс Питер.

— Знаш ли можда чиме се бави, где станује?

— Овде је, у Палм Бичу. Ради нешто код госпође Ане Гифен, ваљда је неки инсталатер или механичар. Мислим да и станује у њеној вили.

Хенлијеве очи су блеснуле. Мало ко није чуо за Ану Гифен и њено баснословно богатство. Имала је огромно имање поред језера.

Увече је први пут поносно изишао пред свог шефа. Овај га је прилично равнодушно саслушао.

— Таква наклапања чујемо сваког дана. Хенли, немаш у рукама још ништа конкретно, али пошто је то једино што имамо, поћи ћемо за тим твојим типом.

Велики обавештајни апарат ступио је у акцију.

О Ани Гифен сакупљен је солидан досије. Имала је шездесетак година, али

је још изгледала веома лепо. Богата удовица раније је често давала прилоге у добротворне сврхе. У последње време ретко је излазила из своје виле.

Није се знало ко сада борави код ње. Полиција је раније имала у евиденцији њеног слугу Дитриха, али он је нестао без трага.

Прикупљени подаци нису говорили ништа нарочито. Неко од агената морао је под било каквим изговором ући у њену кућу.

За тај задатак изабран је Сем Мур, млад и снажљив агент који је највештије умео да одигра улогу занатлије, студента, трговачког путника...

ЧАРЛС НИКАД НЕ ПЛАЋА СИТНИНОМ

Набавио је потребан електричарски алат, обукао одговарајуће радно одело и добио камионет аутогасне службе. Снабдевен прописним службеним налогом да прегледа електричне инсталације у кући Ане Гифен и око ње, ушао је кроз врата за послугу и пријавио се власници.

Те вечери Сем Мур није дошао кући, па ни недељу дана касније. Било је очигледно да му се на имању Ане Гифен нешто догодило.

Многи су предлагали да се одмах продре у вилу и све дозна. Они смиренији били су ипак у већини: ваљало је стрпљиво прикупљати податке и пратити сумњиве, а Ану Гифен, у сваком случају, уљуљивати у уверењу да на њу нико не сумња.

Пат Хенли није мировао. Захваљујући неупадљивом изгледу и даље је вешто пратио сумњиве. Чарлсу Питерсу био је непрестано за петам, чим овај изађе из виле Ане Гифен. То је трајало данима, а онда је Ханли поднео извештај:

— Већ данима пратим тог проклетог Чарлса Питерса и увек се догађа исто, међутим, ја не могу да проникнем о чему се ту ради. Сваког дана у исто време купује новине код истог продавца на углу једне улице. Продавац извикује наслове из новина док не примети да му он

Док су је агенти Бригс и Хенли испитивали, госпођа Гифен је била савршено хладна. Тек кад су је повели у подрум, схватила је да је свему крај. У тренутку је постала права старица.

СЕМ МУР?

прилази. Тада извикује нове наслове. Питерс му прилази, нешто му говори, овај њему одговара. Разговор траје кратко. Питерс никада не плаћа ситниом него крупном новчаником, а шта му продавац новина враћа, нисам успео да утврдим. После његовог одласка продавац наставља

да извикује наслове из новина.

— Очигледно имају неку шифру. Поставићемо магнетофон недалеко од њих — рекао је поручник Бригс.

У близини киоска остављен је аутомобил са магнетофоном. Тако су хватили колпортерски повици.

Неколико дана касније из Вашингтона је стигао стручњак за дешифровање. Продавац новина докивао је Питерсу податке о бродовима — где су се налазили, када су полазили и којим путем су плували.

Било је јасно да се у кући Ане Гифен налази нацистичка база. Одлучено

је да се напад на вилу изврши ујутро 26. априла 1943.

За ову акцију изабрано је тридесет најспособнијих људи. Проучена је свака ситница. Неки су провалили кроз врата, неки се пребацили преко зида који је окруживао парк. Опколили су зграду и појурили у подрумске просторије. Оно што су тамо открили превазилазило је сва очекивања. Једна огромна просторија била је претворена у изванредно опремљену радионицу, у којој су могле да се оправљају чак и подморнице. У другом крају нашли су велике резерве нафте.

ДОСТА ЈЕ ШАЛЕ!

Ана Гифен је за то време седела у салону ништа не слутећи и примала радио-поруке. Кад су банули Пат Хенли и поручник Бригс, прикривала је изненађење.

— Чиме могу да вам послужим, господо?

— Имамо налог да претресемо ваше имање.

Бригс јој је показао овлашћење.

— Наравно, желим да вам поставим и неколико питања. Као прво, шта знате о деловању немачких подморница у овим водама?

— О подморницама? — осмехнула се безазлено. — Па, драги мој поручниче, зар да једну жену питате о томе?

— Дозволите, госпођо Гифен, да ја вама постављам питања. Интересује ме шта се десило са вашим службеником Дитрихом?

— Дитрих? А да, сећам га се. Сада заиста не знам ништа о њему. Хтео је да оде и ја сам га пустила. Вероватно је негде запослен.

— Ви сте, госпођо, као и ваш муж, рођени у Немачкој?

— Ја то никада нисам крила, али ми смо одавно постали амерички држављани. Веома сам срећна што сам сада овде. Није вас, ваљда, онај сулуди Хитлер натерао да у сваком Немцу видите непријатеља?

— Најбоље ће бити да са нама одмах пођете у подрум — наредио је поручник Бригс.

На лицу јој се указао лак трзај. Тек тада је постала свесна како ствари стоје, али је наставила да се смешка.

— Зашто да ми идемо у подрум? Послаћу неког од послуге по флашу доброг вина.

— Доста са шалама — продрао се Бригс. Хенли јој је прискочио иза леђа и снажно јој извукao руку. Гурали су је пред собом

према подрумским степеницама.

Кроз прозор је угледала распоређене агенте са машинкама.

СЛОМ

Гурајући је пред собом стигли су најзад у велику радионицу у подруму. Свуда је владао савршен ред и чистоћа, видело се да је све спремно за употребу и да је често коришћено.

У дну просторије у коју су агенти управо провалили било је ко зна колико буради нафте. За радиостаницом седео је Чарлс Питерс: јављао је својој команди шта се догађа. Кад је угледао агенте, тргао је револвер, али је један од агената био бржи. Испалио је у Питерса три хица.

Ана Гифен вратили су у салон и покушали да је испитују.

Деловала је уморно и одсутно, лице јој се спустило — у тренутку је постала права старица. Тупо је гледала и дрхтала.

— Можда ћете сада, госпођо Гифен, све да испричате? Ми већ знамо да је ваша кућа била база за снабдевање и оправку немачких подморница јер ваше језеро је у вези са морем — рекао јој је помоћник.

Гугала је. Није се ни померила кад јој је обећао смањење казне ако све објасни.

— Хоћете ли нам бар рећи шта је са Дитрихом? — наставио је.

— Дошао је у сукоб са нама. Пошто је сувише знао, морали смо да га убијемо. Његов леш закопан је у подруму.

— А шта је са оним електричарем који вас је посетио пре неколико дана?

— У први мах нисмо знали о чему се ради и пустили смо га да прегледа инсталације, али кад је сипао у подрум и покушао да продре у собу са радиостаницом, Питерс га је убио.

За то време стручњаци су открили велики чврст предмет на дну језера. Бомбардер који се ускоро спустио ниско изнад језера бацио је шест бомби. Даљи посао обавили су људи-жабе. На дну језера пронађена је мала немачка подморница, уништена заједно са неколико чланова посаде.

У току судског процеса Ана Гифен је и-како успела да се обеси у својој ћелији, а остали немачки обавештајци на челу са продајцем новина завршили су на електричној столици.

Е. М.

ВИФ-ВАФ, ТИМ

Доконо високо друштво почело је дланом да пребацује поптицу преко даске која је замењивала мрежицу. Потом се прешло на рекет од пергамента да би случај у амбуланти пресудио у корист ребрасте гуме,

„Друга половина“ шампионског дубла — Антон Стипанчић — био је други на Светском првенству у Калнуги.

Историја спорта није тачно утврдила ко је и када измислио игру данас познату као стони тенис. Од више игара лоптом и рекетом које би могле да буду претече најближа је она играна у Француској у 15. и 16. веку звана „игра јабуке“. Немајући услове да играју тенис под ведрим небом елита тадашњег високог друштва прекраћивала је време пребацујући дланом тениску лопту с једне на другу страну стола. Мрежицу је замењивала обична даска.

Нешто касније длан је замењен ракетом који је имао оквир од дрвета преко

којег је био затегнут пергамент.

Ипак, ова врста тениса није ухватила корена и требало је да прођу три века да се поново појави у Енглеској где је коначно стекла велику популарност па се, захваљујући иселеницима и војницима у колонијама, пренела у Нову Енглеску (САД), Индију и Јужну Африку.

Енглези су овој игри дали и нов назив — „пинг-понг“. То је, у ствари, ономатопеја звука који лопта производи приликом удара у рекет и сто. Сличне називе имала је у САД („виф-ваф“) и Француској („тим-там“), а

позната је и као „госима“ у том периоду. Више се није бројало као у тенису, већ су уведени поени као што се то чини и данас.

ПРОНАЛАЗАК ИНЖЕЊЕРА ГИБА

Први рекети били су, знамо, од пергамента, али и од картона, дрвета и других материјала. Тако се играло све до 1902. године а тада је, сасвим случајно, извесни мистер Гуд, наравно Енглец, смислио рекет са ребрастом гумом. Он је, наиме, у једној амбуланти видео такву

Драгутин Шурбен, годинама најбољи југословенски стонотенисер, бивши је првак Европе и светски шампион у игри парова.

гуму и одмах схватио да је она идеална за — пинг-понг. Свој дрвени рекет пресвукао је таквом гумом и — постао најбољи играч Лондона!

Још је епохалнији проналазак инжењера Џемса Гиба који је 1890. године открио и патентирао лоптицу од целуоида која је заменила некадашњу од луме и плуте. Тако је стони тенис коначно добио све што му је било потребно и врло брзо је стицао велику популарност у Европи и САД.

У наше крајеве дошао је око 1920. године и то прво у оне који су били у додиру с Мађарском. Тако су прве партије пинг-понга код нас одигране у Чаковцу и Сомбору.

На иницијативу Немаца 1926. године одржан је у Берлину оснивачки Конгрес светске федерације којем су присуствовали представници Енглеске, Велса, Мађарске, Аустрије

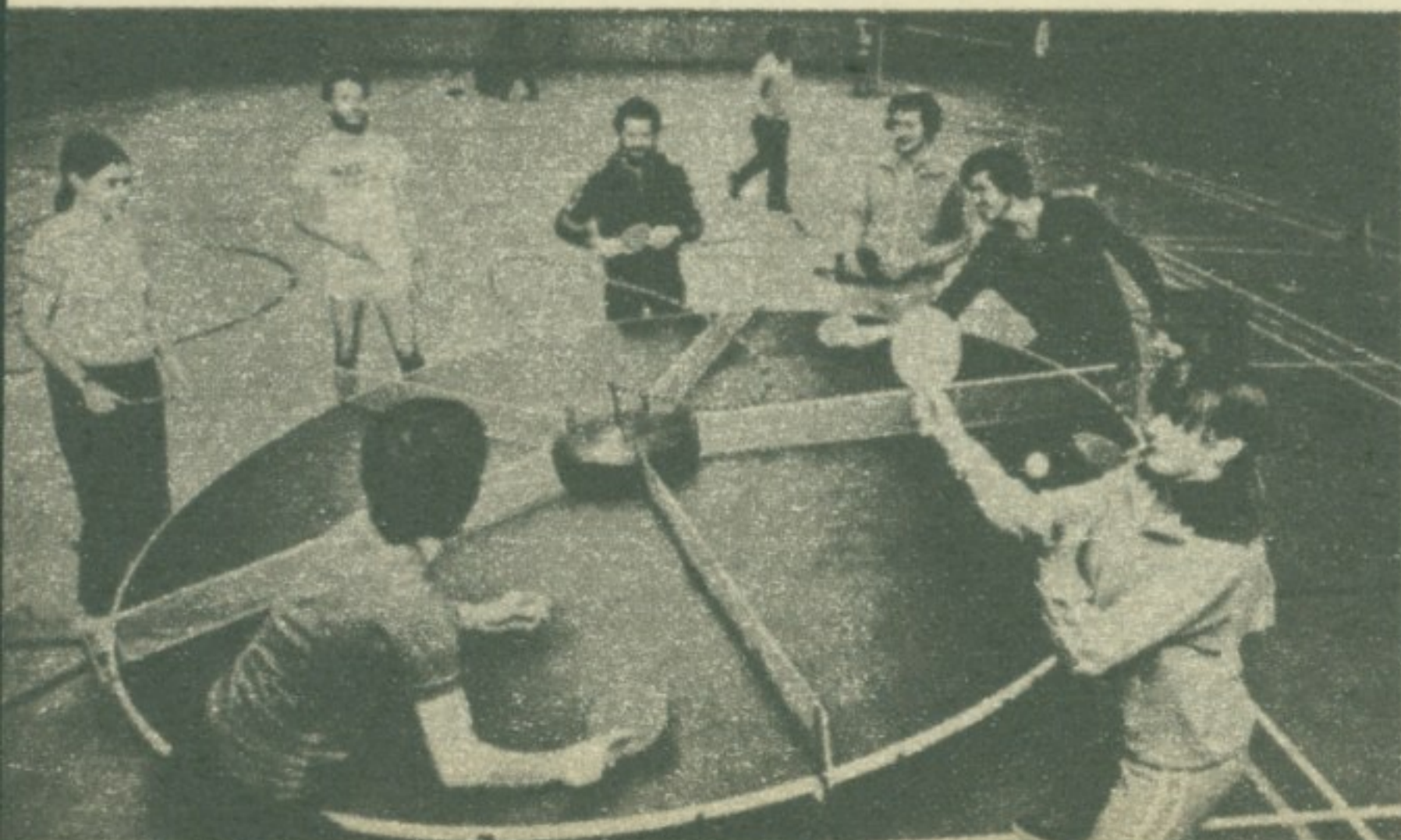
и Немачке. Усвојен је назив који је нисиде Енглеска федерација — „стони тенис“. Тако је основан ИТТФ (International Table Tennis Federation). Исте године у Лондону је одржано и прво светско првенство.

Наш савез основан је 1928. године у Сомбору али је, две године касније, његово седиште пренето у Загреб где је остало све до завршетка другог светског рата. Од 1945. године до данас седиште савеза је у Београду.

Ево и неколико основних техничких података о стонотенису: сто је дугачак 274,3 сантиметра и широк 152,4; горња површина удаљена је од пода 6 сантиметара; бела црта којом је сто омеђен широка је 22 милиметра; уздужна црта (за игру парова) широка је 3 милиметра; мрежа је дугачка 183 и висока 15,25 сантиметара; обим лоптице је између 11,42 и 12,06 сантиметара, а тежина од 2,40 до 2,53 грама. За рекет и одећу, међутим, нема стриктних правила.

Игра се у два или три добијена сета; сваки играч сервира по пет пута узастопно, а побеђује онај који први сакупи 21 поен. Уколико резултат буде 20:20 — онда се игра продужава док се не оствари разлика од два поена (22:20 или 23:21 итд.).

Данас се, на светским првенствима, одржавају такмичења у пет дисциплина: мушкарци и жене екипно (мушки тим има

ЧЕТРДЕСЕТ ОДЈЕДНОМ

Називају их модерним витезовима округлог стола! Овај необични пинг-понг игра се засад само у новозеландском граду Окленду. Измислио га је тамошњи професор техничког универзитета и доктор наука Арнт.

Сто за округли пинг-понг полако се окреће око своје осе и уједино њише, а осим мрежа разапетих кас што се сече торта, постоји и једна главна препрека тако да је игра још занимљивија. Арнт каже да у овом пинг-понгу може да учествује и четрдесет играча одједном!

I-TAM, ПИНГ-ПОНГ...

три, а женски два члана, мушкарци играју само појединачне партије до пет добијених — од 5:0 до 5:4 што је највећи могући резултат јер сваки игра са сваким из противничке екипе — док жене играју по две појединачне партије и једну у дублу па резултат може да буде од 3:0 до 3:2), затим мушкарци и жене појединачно, мушки и женски парови и, коначно, мешовити парови.

ПОДВИГ НАШЕГ ДУБЛА

На ранг-листама најуспешнијих учесника светских првенстава од 1926. године наовамо први су Виктор Барна (играо прво за ЧССР а потом за Енглеску) и Анђелика Розеану (Румунија па Израел) са по тридесет освојених медаља.

Но, за историју нашег стоног тениса „златан датум“ је 14. април 1954. када су свој велики дан имали наши велемајстори стоног тениса — двадесет деведогодишњи Вилим Харангозо из Суботице и пет година старији инжењер хемије

Жарко Долинар из Загреба. Пред 12 хиљада гледалаца они су у финалу савладали ветеране Барну и Хагенауера са 3:0 за само двадесетак минута! Претходно су елиминисали и најбољи јапански дубл Огимура (светски шампион) и Томита, такође са 3:0.

Жарко Долинар, чији су јаки ударци и одлучили овај сусрет, био је врло искусан с обзиром да је још 1939. године у Каиру играо за нашу репрезентацију и донео две бронзане медаље. Од тада је непрекидно напредовао, али је задржао свој необично велики рекет на који је навикао још од почетка каријере, као средњошколац у Загребу.

Вилим Харангозо је врло брзо и тачно враћао лопте и био је „радилица“ у нашем дублу. Тако је наш пар остварио подвиг и први подигао нашу заставу на победнички јарбол.

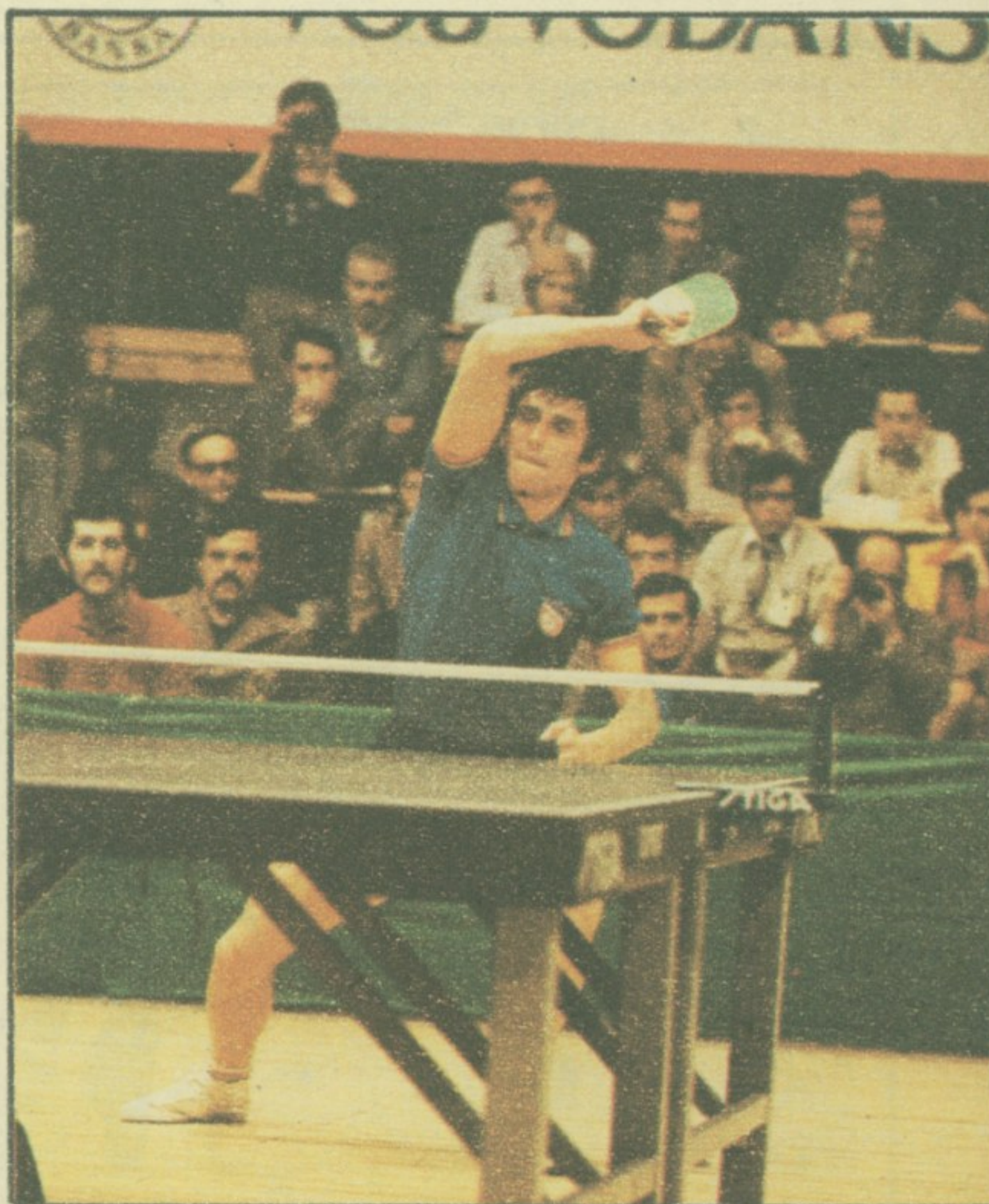
Тек 25 година касније, у Пјонгјангу (ДНР Кореја), наши најбољи играчи у последњој деценији Драгутин Шурбек и Антон Стипанчић достићи ће тај подвиг и кренути у предсто-

јеће окршаје у Новом Саду као званични прваци света.

На крају и неколико речи о стилу: рекет, наиме, може да се држи на два основна начина (који имају бројне варијанте): „класичан“ при којем се рекет држи са четири прста спреда и једним позади и „пенхолдер“ (енгл. пен — перо, холдер, — држати), значи у положају као када се пише пером (пенкалом). Овај други начин посебно је популаран у Азији мада и у Европи има играча (као наш Миливој Каракашевић) који га користе.

По стилу игре такмичари се деле на „офанзивне“ и „дефанзивне“. Први имају више успеха и далеко су атрактивнији за гледање од оних других чије је главно оружје одбрана а у којем су велики мајстори били Швеђанин Флисберг, Немац Шелер и, последњих година, Француз Жак Секретен, најуспешнији од свих до сада. Наши стонотенисери играју офанзивно, мада Шурбек уме и да се бавуросно брани.

Жене нису увек боребене, па је, највише због њих, уведен „тајм-брек“ (енгл. time — време, brack — прекид) што значи да када прекораче дозвољено време, прелази се на бројање:

Миливој Каранашевић је један од ретких Европљана који држи рекет „источноачки“, на пенхолдер начин.

свака играчица наизменично сервира и мора да поентира до 12 прелазака лоптице с једне стране стола на другу. Уколико не „поентира“, поен припада противници.

На почетку, најуспешније нације биле су Енглеска, Мађарска, ЧССР, Аустрија, Немачка... Данас су се ти односи битно изменили — на „штету“ Европе. Наиме, мајстори целулоидне лоптице из НР Кине и Јапана су готово неприкосновени па сваки успех Европљана, посебно у женској конкуренцији где не сме да се заборави ни НДР Кореја, раван је сензацији. То се посебно односи на екипна и појединачна такмичења, док су у дублу представници Европе и Азије равноправнији.

Пред 36. светско првенство у Новом Саду наша земља ужива велики углед у свету стицан још од 1939. године. Зато наши најбољи играчи, Шурбек, Стипанчић, Калинић, Каракашевић, Јурчић, Перкучинова, Фабријева, Палатинушева, Цветковићева, Вестовшек, Батинић и други не улазе у ово такмичење као „аутсајдери“ већ као јака репрезентација, кандидат за медаље у свих пет конкуренција. То нас радује утолико више што је СПЕНС 81. највеће спортско такмичење у овој години код нас.

Родољуб Марковић

Ернебет Палатинуш, „прва дама“ нашег стоног тениса.

ХИТ-СТРАНА

ТОМИ ОРНЕР • TOMMI OHRNER

Као што је некада у Великој Британији владало велико интересовање за лепушасте дечане, па су тако лансирани БЕЈ СИТИ РОЛЕРС (BAY CITY ROLLERS), тако данас у СР Немачкој постоји читав „голобради талас“ који чине дечаци између 15 и 18 година. На годишњем гласању за најпопуларнију групу победили су дечаци из групе ТИНС (TEENS) и то у таквој конкуренцији нао што су ЛЕД ЦЕПЕЛИН и АС/ДС. Очигледно да „нона-нола“ генерација има јаког утицаја на тржиште плоча у СР Немачкој. Један од тих младих идола је и ТОМИ ОРНЕР (TOMMI OHRNER), младић из Минхена који је постигао велики успех својом песмом о

флиперима. У СР Немачкој је игра флиперима толико популарна да се напоредо са диско-тенама отварају „флиперотене“. Оне су за разлику од диско-отека отворене преко целог дана, па су просторије често препуне баш у току преподнева. Над неко побегне са часова у школи, онда се зна да ће га родитељи сигурно наћи крај флипера.

Ипак, млади немачки диско-фили замерају Томију Орнеру што се не јавља чешће са новим плочама. Уместо тога Томи радије снима телевизијски филм „О, радости“ заједно са својом сестром Северин. Тако смо добили немачку верзију Донија и Мери Осмонд.

церта или гитаријаде итд. Фотографије морају бити црно-беле, довољно изоштрене, не сувише мале (најмање формат дописнице).

Ево, на пример, једне фотографије из хале Пинки у Земуну. Стеван Крстец из Котежа крај Београда ухватио је тренутак када се строги чувар реда на једној гитаријади толико „попалио“ музиком да се поистоветио са младим посетиоцима.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ФЛИПЕРОМАНИЈА (PINBALL MANIA)

Музика: У. Шикора
(Uve Schikora)
Текст: Б. Фонфлихт
(Bern Vonflicht)
Пева: Томи Орнер
(Tommi Ohrner)

There is a place I love to go
When homework's duly done
Where the lights are flashing wild
I am bound to run
When the sound of rolling balls
Is taking my brain
I can never stop, I must shoot again
Save my money every day
Don't care for a movie show
Thank God I never smoke
When taking my brain
I can never stop I must shoot again
When the pinball's running wild
Feel like hypnotized
Heading for an extra ball
Makes the pulse rise
And the ball in play again
The bumpers do their job
Kick the iron ball across
Finally make it flop
But the sound of rolling balls
Has taken up my brain
I can never stop, I must shoot again
Who's a winner of the game?
What does the counter say?
Missed again the highest score
Game's over, what a shame!
Save my money every day ...
And the ball's in play again ...

БЕОГРАДСКА АФЕРА

Не, није ништа страшно! АФЕРА је само назив једног музичког ансамбла. Неколико младих музичара из различитих група нашло се на истој „таласној дужини“, формирали су нови ансамбл и у студију ВЕМ снимили први сингл који ће издати „Југотон“.

На овој првој плочи наћи ће се песме „Било би супер“ и „Ти си моја дијета“.

Чланови АФЕРЕ су: Душко Селић, бубњери. Драган Гвозденовић,

бас гитара, Мики Марковић, гитара, Мирко Берић, гитара и Стеван Милутиновић, вокал.

Музику и текст за обе песме написао је Стева Милутиновић, кога одраније знамо као бубњара групе „Горди“! Сад је променио „фах“!

Контакт адреса:
Група АФЕРА,
Веле Нигринове 2
11000 БЕОГРАД

ФОТО-АМАТЕРИ,
ТАЖИДА!

„Политикин Забавник“ успешно сарађује са читаоцима-пртачима, а сада позивамо на сарадњу све аматере фотографије који су у прилици да сниме неки детаљ из музичког живота њиховог града. То може да буде снимак неког оркестра, атмосфере у публици, детаљ са кон-

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ НИША

Овде већ годину дана делује група **СПОРТСКИ ТИМ**. Чланови групе су присталице тешког рока. Наступали су на више приредби, као и у школи „Доситеј Обрадовић“ у Нишу. Надају се да ће ускоро добити просторију за вежбање у месној заједници „Пантелеј“. Свирају углавном своје композиције и имају их око двадесет. Најпознатија им је композиција „Купање“ која је већ постала хит. Узор им је група „Дип парпл“.

СПОРТСКИ ТИМ сачињавају: **ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ**, соло гитара, **ИВИЦА МИЛЕНКОВИЋ**, бас гитара и **ДРАГАН СТОЈАНОВИЋ**, бубњеви.

Надам се да ће се о овом **СПОРТСКОМ ТИМУ** још чути.

Зоран Дамњановић,
Ул. Светозара Милетића 7-а
18000 НИШ
(хонорар 150 дина)

БЕРЗА ПЛОЧА

Желела бих да купим било сингл или ЛП плоче **БИТЛСА** (све изузев дуплог албума „Please, please me“). Цена по договору, могућа је и размена.

Љубинка Стевановић
Хероја Маричића 107/1-5
38000 Краљево

Продајем сингл и ЛП плоче (следи списак од 33 плоче!!)

Купујем плоче **БИТЛСА**.

Натали Наскова
ул. 700 бр. 7 Б-4 1/7
91000 Скопље

Луција Селаковић
Е. Кардеља 29/IV
12000 Пожаревац

Хтио бих мијењати траку **ПРЉАВОГ КАЗАЛИШТА** за **LP ДИВЉИХ ЈАГОДА**.

Новица Ресимић
зграда ц 45/II улаз III
15318 Мали Зворник

Купујем добро очуване плоче аустралијске групе **AC/DC** а у обзир долази и замена.

Никола Петрановић
Цељска 15
74000 Добој

Бојан Антолић
Паићева 20/XII
58000 Сплит

Ја сам редовни слушаца који жели да умањи своју колекцију плоча. Продајем: „Смак“ (СМАК), „Кад би био...“ (ШТО БИ ДАО...), (БИЈЕЛО ДУГМЕ), „Hotel California“ (EAGLES), „In the west“, „Midnight Lightning“ (J. HENDRIX), 5-32's, „Arrival“ (ABBA).

Костов Георге
ул. 5. новембар 35
92400 Струмица

НАША КАРИКАТУРА

ЈОСИПА ЛИСАЦ

наших и страних извођача. Пошто је списак тако велики не можемо га објавити, али сви заинтересовани се могу јавити на следећу адресу:

Јосип Ковачић
Први Самобојски
одвојак бр. 9
41000 Загреб

Купујем касете **БИТЛСА** и **ЕЛВИСА ПРИСЛИЈА**, цена по договору. Исто тако и њихове

слике и постере или неки текст из новина.

Недељка Ловре
ул. Петра Међаве 28/2
72280 Пуцарево

КУПУЈЕМ БИЛО КОЈУ ПЛОЧУ **БИТЛСА**. Плаћање по договору — поузећем.

Невена Кнежевић
ул. Омладинска 35
84210 Плевља

Продајем готово нове плоче следећих извођача: **SUZI QVARTRO**, **BEE GEES**, **EAGLES**, **ROD STEWART**, **FLEETWOOD MAC**, **WINGS**, **KRAFTWERK**, **BLONDIE**, **СМАК**, **БИЈЕЛО ДУГМЕ**, **ЗДРАВКО ЧОЛИЋ** и многи други. Заинтересованима шаљем списак, а онима који на руче три плоче поклањам синглу страних извођача.

Домагој Рабић
Божковићева 23
41000 Загреб

СА СВИХ СТРАНА

ПОЛ МАКАРТНИ интензивно ради на реализацији дугметражног анимираног филма „Медвед Раперт“. Компонувао је већ једанаест песама, а целокупну музику у филму изводи орнестар од 38 чланова на челу са диригентом Џорџом Мартином... „Тигрови из Пан Танга“ имају новог певача који се зове Џон Деверил... Група **ПИЛ** обогатила је свој звук новим инструментима: укулеле и бенџом... Компани-

МОУ ИЗБОР

Ја сам редовни читалац из Бачке Паланке. Зовем се **Рајко Бановић**, имам 16 година и волим све што воле млади. Од домаћих најрадије слушам **БИЈЕЛО ДУГМЕ** и **ПРЉАВО КАЗАЛИШТЕ**, а од страних **БИТЛСЕ**. Ево како изгледа моја листа најслушанијих плоча.

ДОМАЋЕ

1. **МИ ПЛЕШЕМО** — Прљаво казалиште
2. **СВИ МАРШ НА ПЛЕС** — Бијело дугме
3. **НАЈЈАЧИ ОСТАЈУ** — Неца Фалк
4. **РОЂЕН НА АСФАЛУ** — Генерација 5
5. **ПА ДОБРО ГДЕ СИ ТИ** — Рани мраз

СТРАНЕ

1. **ANOTHER BRICK IN THE WALL** — Pink Floyd
2. **MESSAGE IN THE BOTTLE** — Police
3. **ALL MY LOVE** — Led Zeppelin
4. **LITTLE WING** — Jimi Hendrix
5. **BOHEMIAN RAPHSODY** — Queen

ја „Вирцин“ припрема албум **СЕНС ПИСТОЛСА** на коме ће се наћи све „А“ стране њихових сингл-плоча плус две нове песме снимљене у Јапану... Роџер Далтри одбио је да преузме улогу Дејвида Бовија у мјузиклу „Слон-човек“... **ЈАН ДЈУРИ** играће главну улогу у филму „Вавилон“... Очекује се да ће се **КЕТ СТИВЕНС** поново појавити на сцени после вишегодишњег повлачења у исламску филозофију... **БЈАНКА ЏЕГЕР** тражи од Мина Џегера алиментацију од милион долара... Пронађен је једночасовни филм са **ВАН МОРИСОНОМ** у главној улози... Џорџ Харисон поново у студију за снимање... Нени Глен Бартон, обожавалац групе **СТАТУС КВО** отишао је тако далеко да је платио доста високу таксу да би могао да промени име у **Франсис Глен Роси**... Очекује се да ће ових дана почети турнеја **БРУСА СПРИНГСТИНА** по Европи... Амерична група **ДЕД КЕНЕДИС** организовала је тур-

неју на којој иступа против новог председника САД (Rock against Reagan)... **ЏОНИ МИЧЕЛ** добила главну мушну(!) улогу у Цетерлинговом филму „Маснирани човек у црном“... **Елтон Џон** свима прича нано **ЈОКО ОНО** има посебну собу-хладњачу у којој чува своја многобројна крзна... После осам година паузе **ДАСТИ СПРИНГФИЛД** наставља своју певачку каријеру... Група **ГОЛИС** се очекује у Медисон Сквер Гардену... **ФИЛ МАН-ЗАНЕРА** се поново активирао.

ПУРПУРНИ
СВЕТ
НАШИХ
ПРЕДАКА

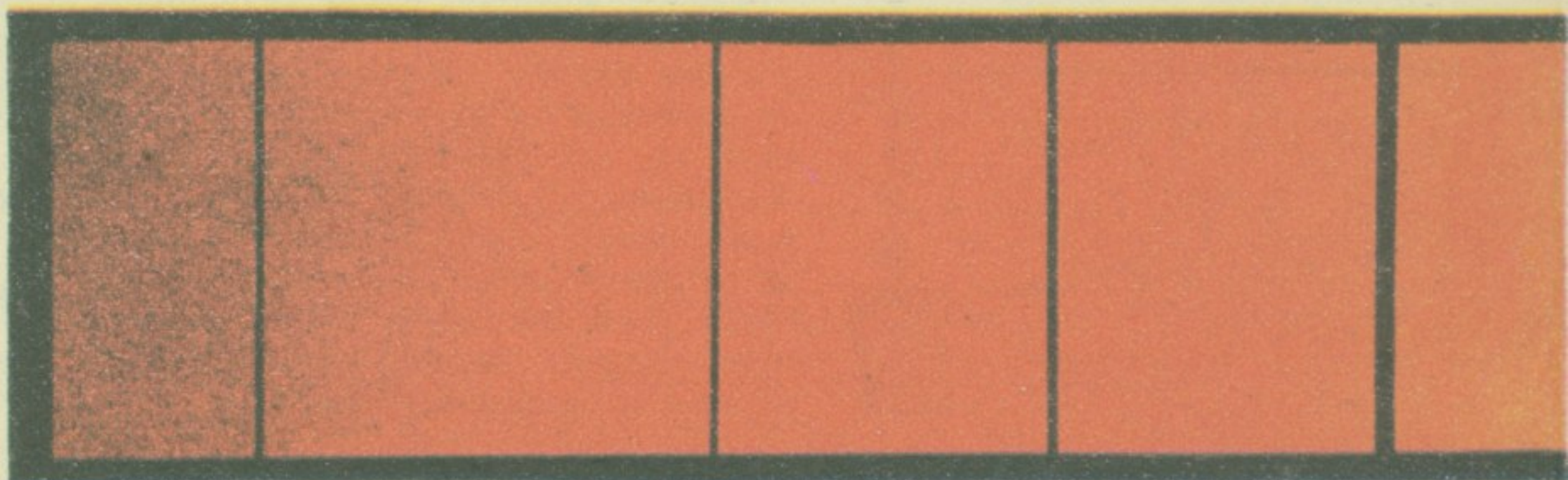
МОРЕ ЈЕ ЦРВЕНО!

ЗЕМЉАНИ НЕКАД НИСУ ВИДЕЛИ ЧИТАВ ЈЕДАН ДЕО СПЕК-
ТРА — ТВРДИ СОВЈЕТСКИ ГЕОЛОГ ВЛАДИМИР НЕЈМАН У
ХИПОТЕЗИ КОЈА ЈЕ ИЗАЗВАЛА ВЕЛИКО УЗБУЂЕЊЕ У НА-
УЧНОМ СВЕТУ. УБРЗО ЗАТИМ ПОЈАВИЛО СЕ НИШТА МАЊЕ
ИНТЕРЕСАНТНО МИШЉЕЊЕ БИОЛОГА ЈУРИЈА СИМАКОВА

Ако се погледају цр-
тежи наших далеких
предака, одмах се
примећује да преовлађује
црвено-наранџасти, тако
звани дуготаласни, „топли“

део спектра боја. Зашто?
Да ли је окер био најпопу-
ларнији код прадавних у-
метника јер им је буквал-
но лежао под ногама, доби-
јали су га од иловаче. Или

су, можда, модно-љуби-
часте боје на „фрескама“
током времена напросто
избледеле?
Нека је тачно и једно и
друго. Али, како онда о-

магнетно поље стварно смањује величину људи, зар и промене гравитације не делују на наш организам? Током последњих година је утврђено да утичу. Гравитација доводи до промене и у тако фином механизму као што је осећај за боје.

КРИВА ЈЕ И ЗЕМЉИНА ТЕЖА

Каква искуства имају космонаути у вези са тим? Ј. Глазков је, на пример, видео из космоса поједине аутомобиле. То звучи немогуће: људско око распознаје предмете тек од једног угаоног минута, док се аутомобил са растојања од 300 км види под углом од свега неколико секунди. Али, аномалија се тиме не исцрпљује. В. Рјумин каже да вегетација, гледана из космоса, није зелена него тамнопрка!

Како то објаснити? Космонаути, прво, виде Земљу кроз дебело слој ваздуха, а друго, посматрање се врши у условима бестежинског стања.

За први разлог нису потребна нека додатна објашњења. Познато је да је „продорна снага“ црвеног зрака много већа од љубичастог који атмосфера апсорбује. Отуда и феномен црвеног сунца на заласку: коси зрак успева да пробије већу масу атмосфере. С бестежинским стањем ствар је сложенија. На жалост, анализа осећаја за боје код космонаута зависно од силе теже своди се само на истраживања Л. Китајева—Смика која су обављена још 1969. Али, резултати су јасни: кад се смањи сила теже, зелена боја се види као жута а при већем оптерећењу — као плава! Из тога се може закључити да је осећај за боје наших предака у вези са мањом силом теже у то доба.

ЈЕДНО »АЛИ« ...

Настарији документи који су дошли до нас, као на пример „Акаша-хроника“ Р. Штајнера, говоре о вре-

менима од којих нас дели 6—8 хиљада година. У тим текстовима могу се срести зачуђујуће ствари. Тако је код Штајнера речено да је у „то време“ (епоха легендарне Атлантиде) „ваздух био гушћи, а вода ређа“, и аутор посебно истиче веродостојност тих података. Дуго ова тврдња није привлачила ничију пажњу јер се нико није замислио са каквим физичким појавама то може бити повезано, а ни представа о променљивости Земљиних параметара није била „у моди“.

Овај опис се недвосмислено односи на представу о томе да је у то време сила теже била знатно мања, вода је лакше испаравала и атмосфера је била богата воденом паром. И ту се појављује једно „али“: зар је могућа било каква „видна“ промена силе теже током хиљада година? На Земљи — планети која се развија током милијарди година? Прорачуни које смо урадили показују да је у време прављења најстаријих карти (пре 6 хиљада година) убрзање Земљине теже било за 20 посто мање од данашњег!

Корени осећаја за боје код наших давних предака се називу, али коначни одговор биће могућ тек када се допуне наша знања о прошлости и када се подробније проучи бестежинско стање — закључује Нејман своју хипотезу.

ПОТПУНО РАЗЛИЧИТИ ЧЕПИЋИ

Стари документи, слаже се Симаков, потврђују да људи тада нису могли да разликују краткоталасни део спектра. Свакако, неко може рећи да је Хомер, рекавши да је море „боје вина“, употребио метафору, али ако пажљиво пратимо све лингвистичке примере које наводи Нејман, они убедљиво доказују да су људи у далекој прошлости слабо разликовали зелену, модру и плаву боју. Истраживања америчког научника Молдона доказују да се чепићи у очном апа-

рату који реагује на плаву боју знатно разликују од ситета оних који реагују на зелену и црвену. То указује на њихов независан и, по свему судећи, каснији развој.

И научници који се баве психофизиком виђења у бојама дошли су до занимљивих закључака. Кад су предложили испитаницима да изаберу оне боје ликова које им се више свиђају ови су се најчешће одлучивали за модро-љубичасту, чисто зелену или наранџасто-црвену. За жуту, плаву, смеђу, бордо и друге нијансе — врло ретко. Ако су наши преци слабо видели модро-љубичасту део спектра, преостало им је да своја уметничка дела стварају или у зеленом или у наранџасто-црвеном тону. А пошто су људи хтели да своје ликове издвоје из околне (зелене) природе, одлучивали су се за наранџасто-црвену боју.

ПРИРОДА ЕКСПЕРИМЕНТИШЕ

Нејманова хипотеза о специфичном осећају за боје код наших предака убедљива је, али како је она везана са силом теже и њеном променом? И да ли таква законитост постоји и код животиња чија је еволуција трајала 1600 пута дужи од периода развоја човека који се мери милионом година? У том огромном временском размаку сила теже на Земљи могла је и битије да се мења. Осим тога, многе животиње су током процеса еволуције излазиле из воде и постале копнене, да би се после опет вратиле у воду тако да је природа сама извела експеримент с променом силе теже.

Остаје нам само да поједине животиње упитамо како виде боје. А то у савременом стадијуму развоја науке није тешко учинити. Код животиња се може развити условни рефлекс на ову или ону боју, и то је један од одговора на питање колико оне разликују боје. Други је електрофизиолошки (ERG) мрежњача се осветљава различитим деловима спектра и мере се биоло-

шке струје које се потом пореде. Користећи ова два начина, научници су утврдили не само како звери, птице, гуштери и водоземци виде боје већ, како то иде код бескичмењака, ракова, па чак и појединих врста црва. Посебно интензивно се истражује како инсекти виде боје!

ШТА НАЈУ ЖАБА, ПУЖ, ГАЛЕБ?

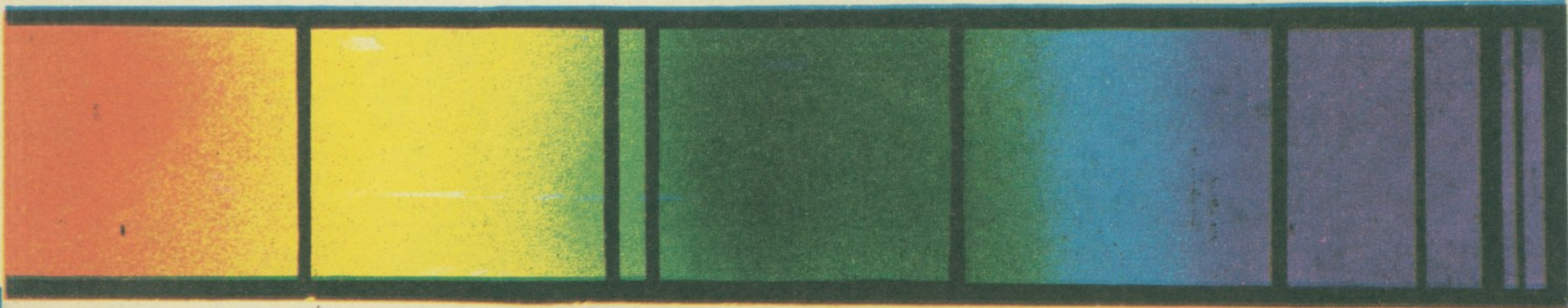
Погледајмо пре свега животиње чији су животни услови најближи бестежинском стању: испоставило се да рибе најактивније реагују на наранџасто-црвене боје.

Животиње кје су прве изашле на копно и осетиле сву тежину Земљине теже, јесу водоземци. Испитивања како жаба види боје показала су да оне свим бојама спектра претпостављају плаву. Исто важи и за виноградског пужа који је такође давно изашао на копно, док његови сродници који су остали у води боље виде дуготаласни део спектра. Стиче се утисак да повећање силе теже доводи до померања према краткоталасном делу спектра. Али, при том треба имати у виду да се та особина развија током процеса еволуције и генетски се преноси тако да не представља моменталну појаву до које долази одмах после промене силе теже.

Кад су копнене животиње победиле силу теже и када су се појавила летећа бића, опет је дошло до померања према наранџасто-црвеном виђењу света. Птице, на пример, користе ваздушне струје да би постигле бестежинско стање. Код птица које могу да лебде (галебсва и других) вид је прилагођен црвеној боји. Опет се, рекло би се, испољава законитост према којој се са смањењем силе теже виђење боја помера према дуготаласном делу спектра.

Међутим, наведене закључке не треба сматрати за коначне пошто се многе чињенице могу објаснити и на други начин јер се, од свих осећаја, осећај за боје најтеже може проучити.

Р. Д

КАД ГОРИЛА ЗАВОЛИ

Д омаћица Мади Кастен из Франкфурта стварно није могла ни да сања у какву се невољу увалила онога дана кад је у једној продавници животиња купила симпатично мајмунче.

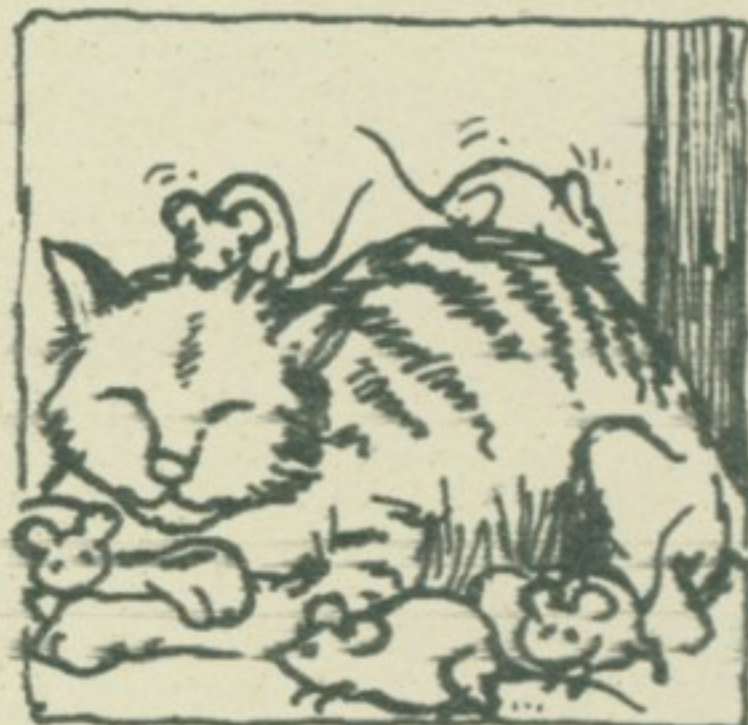
Што је више расло, мајмунче које су назвали Маце, све је мање подсећало на обичног мајмуна, а све више — на горила. Мади и њена породица још некако би и изашли на крај са циновским растом кућног љубимчета и његових 144 килограма да горила — испоставило се да је ипак реч о горили — није постајао агресиван кад год би се неко исувише приближио његовој „мами“.

Тешка срца, Кастенсови су на крају ипак морали да га поклоне франкфуртском зоолошком врту. Да Маце заиста није обична горила говори и специјални третман који ужива: мама-Мади има дозволу управе да га посети кад год га се зажели. И усред ноћи.

ПРРР... ФЕКТАН ПАЈТАШ

З везда мишјег циркуса Јана Круна који с успехом гостује широм СР Немачке је мачак по имену Спуки (енгл. spooky — аветињски, сабласни). Ни хиљаду Крунових мишева-балетана ни Спуки не знају шта значи оно „слажу се ко миш и мачка“: они живе, спавају, хране се и наступају у савршеној слози и љубави.

Неко ће рећи — али они нису прави мишеви, или мачак није прави мачак. Ни једно ни друго. Ствар је у томе што је осмомесечни Спуки одрастао с мишевима. Мисли, ваљда, да су му браћа...

П редање каже да је негде око 850. године Етиопљанин

Калди, изненађен чудним понашањем својих коза, одлучио да проба коштуњав плод зеленог грма који су животиње брстиле. У себи је осетио промене изазване чудним плодом и о њима јавио старом хоџи који је пожелио да и сам опроба коштунице. Органска материја коју су погрицкали са зрневлем била је кофеин, алкалоид који у малим количинама подстиче рад централног нервног система, крвотока, срца и бубрега.

Током следећих векова кафа је постала омиљен напитац, прво у арапском свету, а затим и европским земљама. У многим градовима отворен је велики број кафеџинаца.

ИНСТАНТ — КАФА

Много касније почела је да се производи и растворљива („инстант“) кафа. Екстракт кафе је на тржиште прво пуштен у течном облику, али никад није широко прихваћен. Јапански хемичар Сатори Като произвео је

1901. године у Чикагу прву инстант-кафу у праху која је убрзо постала популарна. Пет година касније амерички хемичар Џорџ Вашингтон патентирао је „пречишћену растворљиву кафу“ која је прихваћена још шире.

До средине педесетих година нашег века производиле су се две врсте инстант-кафе: млевена кафа са додатком угљоводоника и чиста млевена кафа која је на крају однела превагу. Године 1960. усавршен је поступак сушења замрзавањем екстракта и његовим похрањивањем у вакуумски простор без влаге. Инстант-кафа сушена замрзавањем има одличан укус и мирис. Због тога данас на западу она чини трећину свих укупно попијених кафа.

МИНИ ФОРМУЛЕ-МАКСИ УСПЕХ!

Драги читаоци

На нашој слици видиш популарне књижице **МИНИ ФОРМУЛЕ** у природној величини.

- **МИНИ ФОРМУЛЕ** садрже све формуле из математике, физике и хемије.
- **МИНИ ФОРМУЛЕ** су универзални приручници за основце, средњошколце и студенте.

КОМПЛЕТ 60 ДИН.

НАРУЧБЕНИЦА

„ПОЛИТИКА“

Агенција ППП, 11000 Београд
Македонска бр. 35/1

Неопозиво наручујем комплет „МИНИ ФОРМУЛЕ“ у издању ПРЕС-КЛИПИНГА

Пошиљку упутите на адресу:

.....
Име и презиме наручиоца

Адреса:
(пошт. број, место, улица и број)

Уплатити:

а) на жиро рачун бр. 60801-603-15330 — ПРЕС-КЛИПИНГ по пријему пошиљке

б) поужећем

У случају спора надлежан је Окружни суд у Београду.

Место и датум

М П

Потпис овлашћеног лица (за РО)

МОДЕРНА ТАШНИЦА

У данашњем броју покажемо вам како себи да направите малу модерну ташну која се носи преко рамена. Можете је начинити од коже (уколико је имате), скаја, или било каквог чврстог текстила, редимо штофа или тексас платна. Потребно вам је парче материјала 50 x 50 cm. Ако кројите од текстила, треба вам исто толико поставе која може бити права или неки шарени циц, што изгледа лепо и весело.

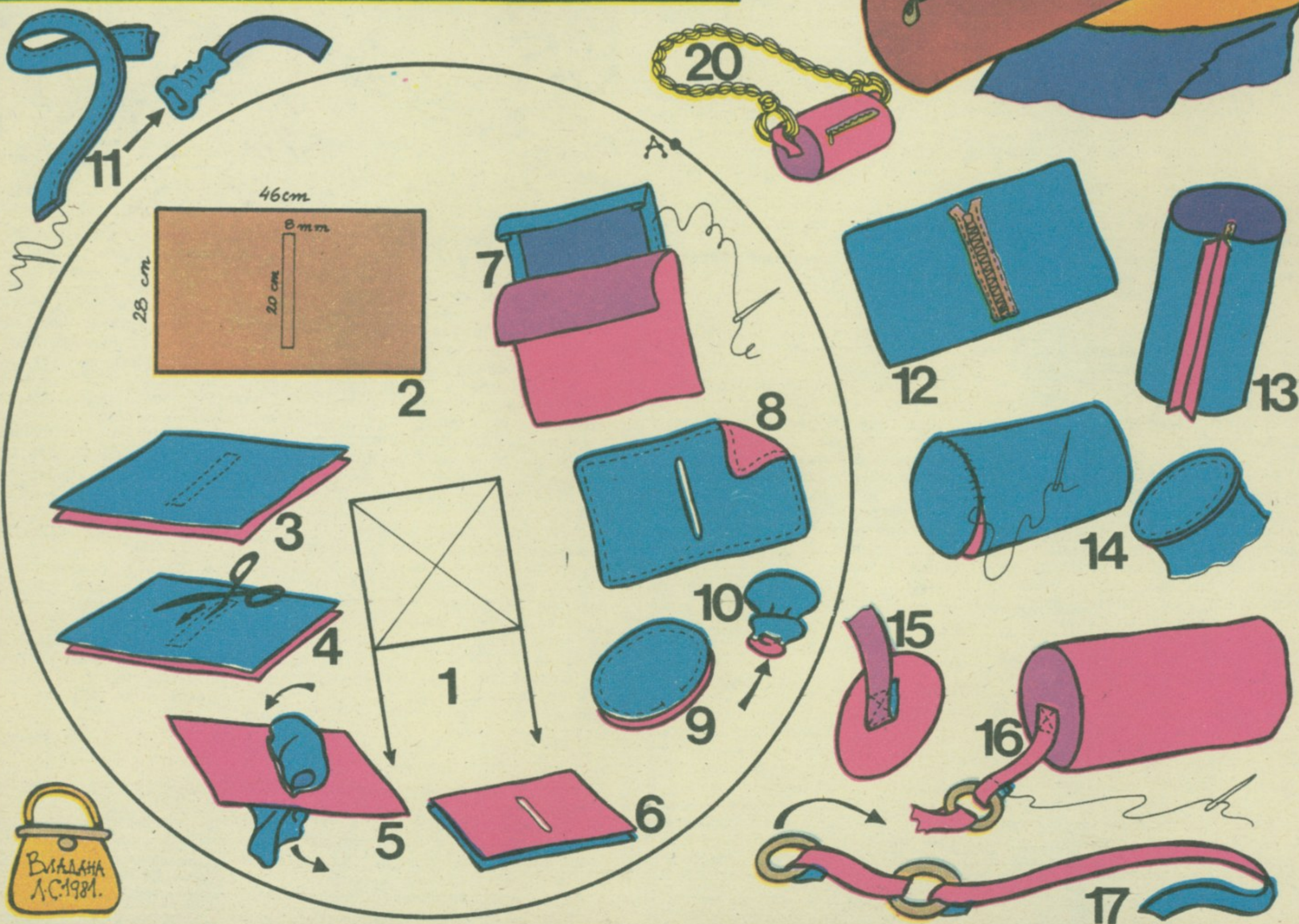
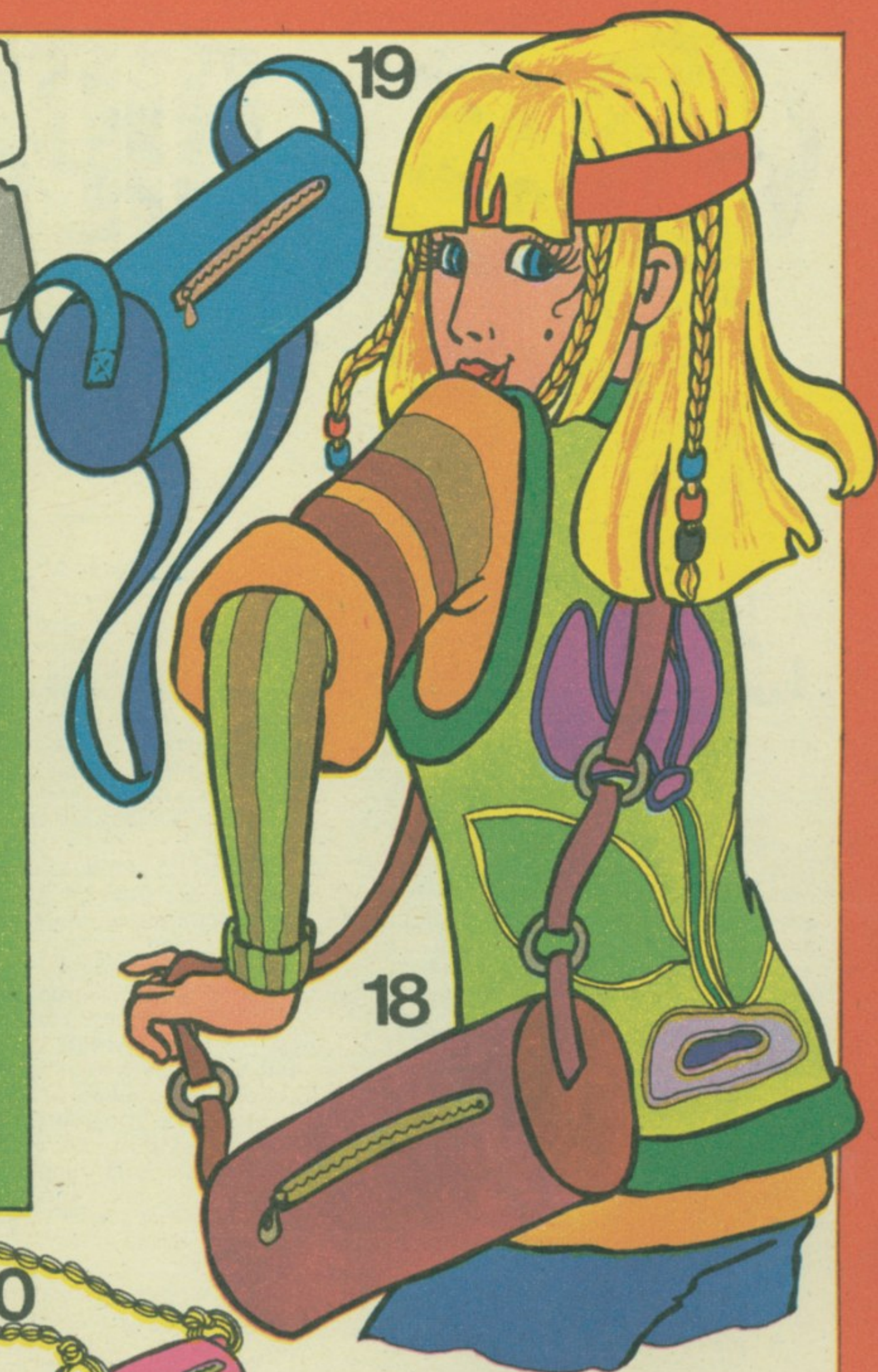
На цртежу 1 дата је шема и то у правој величини (што значи да ћете је прекопирати и по њој кројити) странице ташне. Квадрат у кругу, означен такође као цртеж 1, представља место на коме треба зашити дршку ташне, а стрелице показују у коме је правцу раме, тако да трака-дршка иде у том правцу. На цртежу 2 дата је шема са димензијама тела ташне. Отприлике на средини нацртан је правоугаоник који представља место где треба пришити рајсфершлус од 20 cm.

Објаснићемо како се прави ташна од текстила са поставом. Кад кројите, пустите по пола центиметра за шавове. Искројте поставе и материјал према шема, и то по једно тело ташне и по две странице. Правоугаонике који представљају тело и поставу тела ставите један на други и проштепајте по правоугаонику који означава место за рајсфершлус (цртеж 3). Када сте проштепали, исеците макама унутар тог правоугаоника (цртеж 4), па кроз њега пребаците поставу на супротну страну (цртеж 5). На тај начин добијате порубљени отвор на који ћете пришити рајсфершлус (цртеж 6). Затим порубите фирцањем ка унутрашњој страни посебно поставу, а посебно лице (цртеж 7), и то тако да буду истих величина када се приљубе једно уз друго, а затим их заједно проштепајте (цртеж 8). На тај начин тело ташне је готово. Округле странице — поставу и лице ставе се једно на друго и проштепају тако да се остави један део несавијен (цртеж 9), па се кроз њега све то преврне на другу страну.

Од остатака материјала исеку се траке од 5,5 cm, пресавију се по дужини и прошију као на цртежу 11, па се преврну на другу страну. Тако се добија дршка. Величину дршке одредите сами, већ према томе да ли желите да ташну носите под мишком или ниско на куку. Затим на отвор пришијте рајсфершлус и то на оној страни где је постава (цртеж 12), па тело савијте у цилиндар и прошијте ивице (цртеж 13). После тога пришијте на странице дршке као што се види на цртежу 14, а затим страницу пришијте руком или машином тако што ћете направити мали шав (цртеж 15) са налицја. На цртежима 16 и 17 приказано је како се прави дршка са по две украсне алке од метала (оне које се користе за качење завеса). Готова ташна види се на цртежу 18.

Ако ташну правите од коже или скаја, онда кројите тачно по овим мерама, тј. немојте пуштати пола центиметра за порубљивање. У том случају ташну ћете шити без поставе, а правоугаоник за рајсфершлус само ћете исећи.

На цртежима 19 и 20 дате су још две варијанте ташне — једна има дршку само од траке (ово је готаван модел када се прави ташна од тексас платна), а друга има дршку од уплетеног тајтана.

ФАНТАСТИЧНА

ПРИЧА

РИЧАРД ПОЗНЕР

Ја, Цекоб Клеменс, пишем ову... како да је назovem... исповест. У ранијим вековима зликовци су пред вешање рецитовали дугачке баладе о свом поквареном животу на задовољство окупљеног света.

Знам понешто о томе јер већ извесно време проучавам историју. То је код мене права страст: затворим се у собу, огрнем плаштом прошлости и утоном у норманска освајања, царистичку страховладу, пионирске подухвате. Управо сам читао старе књиге кад су ме ухапсили.

Како да назовем ову своју последњу изјаву? Признањем? Није ми јасно који сам то грех починио. Признању толико да ме је страх. Осим тога, недостаје ми Сара — Сара, која ме не би ни познала кад би ме видела. Али, највише од свега, а то је баш иронично, недостаје ми амбиција која ме је носила на својим крилима.

Још у дечаштву горео сам од амбиције. Као врло млад разносио сам новине али сам убрзо почео да издајем налоге а други су разносили. У средњој школи био сам председник клуба и надгледао сам школске игранке. Био сам у присним односима са директором.

Касније сам показао дар за пословну администрацију, а постао сам и звезда тркачке стазе — моје гипко тело било је као створено за спринт и препоне.

Тада сам упознао банкарску кћи Сару Џејнвеј. Сара је била другачија од осталих девојака: изузетно интелигентна, топла, тврдоглава и практична особа. Венчали смо се када сам одслужио војску. Нашао сам посао нижег директора у инвестиционој фирми „Рим и Барингтон“.

Рим и Барингтон помагали су богатом племству да изврда порез. Када сам ступио код њих били су млада фирма али сам предосећао да ће се развити. Одлучио сам да се кладим на Волтера Рима, сувоњавог шефовог нећака, као на човека који ће успети и бестидно сам му подилазио. Сећам се да сам му управо био пружио подршку у једној жучној расправи са Кловис Џенингс када сам добио грип.

— Кловис — рекао је Рим тог кишног дана — мислим да мој ујак зна шта је добро за ову компанију. Веруј ми, гранање делатности какво ти предлагеш није нарочита идеја.

Кловис је поцрвенела.

— Мислим да си ускогруд — рекла је. — Да сам мушкарац, размотрио би моју идеју.

— То нема никакве везе — рекао је Рим надмено. — Ми смо инвестициона фирма и немамо

ВРЕМЕ ЈЕ САМО ДИМЕНЗИЈА — РЕКАО ЈЕ ДОКТОР ЗЕЈН — А ИЗ ЈЕДНЕ ДИМЕНЗИЈЕ МОГУЋ ЈЕ ПРЕЛАЗ У ДРУГУ. НО, НЕМА СМИСЛА ДА ОВО ПРИЧАТЕ ДРУГИМА ЈЕР ЋУ ПОРЕЋИ.

жеље да се бавимо другим делатностима.

— Чак ни за профит? — упитала је Кловис. — Ако купимо компанију „Андерсон“, добићемо најбоља фармацеутска постројења те бисмо с нашом вештином и капиталом могли да конкуришемо врхунским компанијама.

— Не — рекао је Рим. — И ако још будеш наваљивала, мораћу да се пожалим ујаку.

Кловис се окренула мени, севајући очима.

— Шта ти мислиш, Цекобе?

Оклевао сам. Кловис је била јака личност. Ипак, скренуо сам поглед и одговорио:

— Морам се сложити с Волтером. Треба да останемо што смо. Кловис ме је погледала с мешавином збуњености и презира и измарширала из канцеларије.

Кад сам се поново окренуо Риму, осетио сам грозницу. У глави ми се завртело и Волтерова мршава прилика претворила се у мрљу.

— Грип — рекао је доктор Зејн. — Добили сте француски грип.

Доктор Хари Зејн био је ново лице. Сара је телефонирала нашем лекару доктору Персију, али уместо њега стигао је овај весео проћелав човек који је пушио лулу.

— Доктор Перси је на путу — објаснио је. — Ја обилазим његове пацијенте.

Склопио је стетоскоп и извадио инјекцију.

— Мораћу да вас боцнем — рекао је. — То ће вам помоћи да се мало одморите.

Сара је стајала на вратима, нервозна.

— Шта је то француски грип, докторе?

— Загонетка, ето шта је. Изгледа да је потекао из Марсеја. Напада великом брзином и веома је заразан. То је све што знамо. — Доктор Зејн се смерно осмехнуо па је додао: — Лично се бавим истраживањима у тој области. Општа пракса ми дође тек да зарадим за живот...

Док је Сара испраћала лекара ја сам одједном обневидео и запловио кроз помрчину. Инјекција је деловала.

Ходао сам дугим ходником чији су зидови зрачили меком светлошћу. Осећао сам се тежак и нестабилан. Погледавши се, с ужасом сам приметио да имам огроман стомак и старе меснате шаке. Био сам одевен у сребрнату тунику и широке панталоне а на ногама сам имао сребрнасте папуче. Тешко сам дисао.

Преда мном се, као да је изишла из зида, одједном створила лепа жена проседе косе скупљене у

три шиљка — фризуру какву догад нисам видео. Очни капци били су јој нашминкани љубичасто а усне златно.

— Цекобе — рекла је прекорно — ја немам читав дан!

— Извини — промрмљао сам, покушавајући да се снађем.

Пошао сам за њом и ушао у пространу канцеларију. Одаја је била сва у црвеној боји рубина. Кроз провидне зидове видео се

невероватан град: торњеви су се такмичили у висини с небодерима, облици су треперили и мењали се, сунце се разбијало у хиљаде одблесака.

— Седи — рекла је жена. — Цекобе, већ недељу дана се чудно понашаш. Јеси ли болестан?

— Не — одговорио сам, трудећи се да не кажем превише.

Жена ме је посматрала строгим погледом. Нешто на њеном лицу чинило ми се, и поред гротескне шминке, све познатије.

— Кловис! — прошаптао сам најзад.

— Браво — рекла је она подсмешљиво. — Знаш како се зovem. Да пробамо сад са абecedом.

— Где сам ја? — узвикнуо сам, уплашен. — Какво је ово место? зашто сам дебео? Зашто ти, Кловис, тако изгледаш?

Кловис је устала.

— Цекобе, ти само ту седи, а ја идем по лекара.

Обоје смо устали, при чему ја умало нисам пао.

— Кловис Џенингс, мораш да ми одговориш на питање!

Жена је сажаљиво завртела главом.

— Ја сам намесница за ову хемисферу, Цекобе, а ти си мој заменик. Ми смо најмоћнији људи у западном свету. Данас је требало да ми поднесеш извештај о својим покушајима припајања Јужне Америке нашој империји. Радио си на

сложеном пословном уговору који је обухватао истребљење локалних побуњеника и пребацивање фондова у наше банке. Цекобе, зар се стварно ничега не сећаш?

— Не. Где је Сара?

Кловис је скупила очи.

— Сара? Мислиш на девојку којом си се некада оженио?

— Да, на моју жену Сару.

— Цекобе, Сара и ти нисте у браку још од 1985. године.

— Не сећам се да смо се развели. И — још није 1985. година.

Сенка страха прешла је преко жениног лица.

— Слушај ме пажљиво, Цекобе. Година је 2003. Ти имаш педесет девет година, ја педесет седам. Развео си се од Саре и оженио

мноме. Тако је то трајало двадесет шест година пре него што смо доспели на сувише важне положаје да бисмо се бавили личним животом. Сада господаримо оним што су некада биле Сједињене Америчке Државе, Канада, Мексико и Средња Америка, а захваљујући гвом текућем раду, и већим делом Јужне Америке. Кад будемо имали читаву Јужну Америку, имаћемо и Европу јер Европи је потребна Јужна Америка. Зар се сад не сећаш?

Дрхтао сам, глава ми је била пуна необичних слика.

— Хоће ли бити рата? Нуклеарног рата?

— Не, Цекобе. Нуклеарно оружје је уништено. Сада се боримо путем трговине. Напрегни се и сетићеш се; ти и ја одиграли смо главну улогу у томе. Припојили смо фармацеутску фирму „Андерсон“, а затим и друге компаније... Цекобе, ја хоћу да оздравиш!

— То није био сан — рекао сам доктору Зејну, једва смогаваши снаге да проговорим. Презноавао сам се.

— Да — рекао је доктор Зејн, подстичући ме. Очи су му сјајале.

— Знам да снови могу бити живописни — наставио сам — али ово није био сан. Отишао сам у

годину 2003. и био сам господар света. Хоћу да се вратим тамо, докторе. То је било испуњење мојих жеља!

— Полако — рекао је доктор Зејн. — Још сте у грозници. Сасвим је могуће да сте ипак само сањали. Треба да се помирите с тим.

Погледао сам га подозриво.

— Ви ме ипак нисте исмејали, докторе. Нисте се одређено изјаснили. Значи, верујете и још неко објашњење?

Доктор Зејн је оклевао.

— Да — рекао је најзад — мислим да постоји још једно објашњење. Увек сам веровао у могућност путовања кроз време. Време је само димензија, Цекобе, а из једне димензије могућ је прелаз у другу... Али, ви схватате да нема смисла да препричавате ово? Ја ћу порећи.

— Наравно — одвратио сам. — Али, како сам ја могао да путујем кроз време без икакве машине? Доктор Зејн се насмејао.

— Толико смо навикли на машине! Зашто не би могло без дугмића и полуга? Људски дух је неиспитан. Можда је потребан само катализатор, па да се догоди нешто ново.

— Који катализатор? — упитао сам.

— Не знам, Цекобе. Али, француски грип је неиспитан...

— И други имају грип. Влада епидемија.

— Сваки организам реагује другачије. Мене је, на пример, неколико пута ујела пчела па сам жив, док је један мој пацијент умро четири минута после пчелињег уједа.

Стегао сам га за зглоб руке.

— Онда ми дајте још једну инјекцију! Вратите ме тамо!

Лекар је завртео главом.

— То нема смисла, Цекобе. Ви живите овде и сада. Два Цекоба на истом месту и у исто време — то не може бити. Треба да живите живот и постанете Цекоб из 2003. године. Нека вам је довољно што сте бацили поглед у будућност. И то је повластица.

Лекар је устао и потапшао ме по рамену.

— Мислим да ћете у понедељак већ бити на послу.

У понедељак ми је Кловис усиљено пожелела добро јутро.

Рим је изишао из канцеларије с браон фасциклом у руци.

— Како се осећаш, Цекобе? — упитао је срдечно.

— Много боље.

— Гадна ствар, тај грип. Него, мислио сам да би волео да чујеш: коначно сам отказао онај уговор о припајању „Андерсона“.

Значајно је погледао Кловис која је бесно скренула поглед. Ја сам дубоко удахнуо, помолио се небесима и рекао:

— Жао ми је што то чујем. Волтере. То је вероватно најглупља ствар коју си икада учинио.

Рим је био забезекут.

— Шта?

— То што чујеш. Кловис је била у праву а ја сам био будала што то нисам увидео. Ти, љигави неспособњакотићу, напредујеш у овој фирми само зато што твој ујак има илузију да вредиш. Место ти је на пријавници. Ако ико треба да постане директор, то је Кловис.

Кловис је бленула у мене отворених уста као да јој се откачила вилица. Рим је поцрвенео.

— У реду, Клеменсе, — просиктао је када је повратио глас. — Видим да је лепота јача од разума. Бојим се само да ћете се, кад се прашина слегне, ви наћи на пријавници а не ја.

Окренуо се и бесно изјурио. Кловис је спустила руку на моју.

— Не разумем ово — рекла је тихо. — Ипак, хвала.

Као што сам раније рекао, седео сам у својој радној соби и прелиставао старе књиге кад сам зачуо кораке. Била су то три полицајца, Кловис и Зејн. Доктор је сада био старац танке и изборане коже, једино су му очи још светлוצале. Ипак, нисам се изненадио.

— Шта је било? — упитао сам.

Кловис је плакала.

— Жао ми је, Цекобе, страшно ми је жао — рекла је, јецајући.

— Свеу дође крај, Цекобе — рекао је доктор Зејн. — Већ си двапут путовао кроз време.

— Знам то — одговорио сам, не схватајући. — Француски грип оспособио ме је да путујем у будућност.

Зејн се насмејао.

— Ти, будало! Немогуће је путовати у будућност. Будућност се још није догодила. Видим да си поверовао мојој некадашњој причи. Тада сам још био млад и наиван и имао сам глупе теорије.

Махнуо је полицајцима и они су пришли с оружјем на готовс.

— Годинама носиш у себи тај бацил, Цекобе — наставио је — али он тек сад делује тако да си почео да путујеш кроз време. Али, не у будућност, Цекобе, него у прошлост — у време кад си се заразио. У то време причали смо како си бацљо поглед на будућност, али то није тачно: само си се сетио будућности јер из ње си дошао. Свеједно, сад више не смеш путовати натраг јер си постао неваљао. Разумеш ли?

— Не разумем. Како неваљао?

— Ти не волиш свет који смо створили. Када си остварио амбиције, одједном си се разочарао у нови поредак и окренуо проучавању историје. Постао си романтичар и као такав опасан. Врло опасан.

Полицајци су ме зграбили и свезали. Још нисам схватао.

— Све си ово ти омогућио — наставио је Зејн. — Захвални смо ти. Да ниси први пут кренуо у прошлост и подржао Кловис против Волтера Рима, ништа од овога не би се догодило. Али, сада би могао опет да се вратиш тамо и намерно све поквариш. Зато морамо да те ликвидирамо.

Кловис ме је ухватила за руку. Помислио сам на Сару и на то докле је моја амбиција довела мене и читав свет. Заплакао сам.

Сад ме стражари непрекидно држе на оку. Спремни су да пуцају чим утонем у транс и кренем у прошлост.

Нестало ми је хартије и зато морам да завршим ову исповест. Од ње ионако нема никакве користи пошто је, колико знам, само на мене бацил овако деловао.

Ипак, можда ће моја белешка, на крају крајева, и бити поучна. Рекох да сам недавно почео да се занимам за историју савременог света која постоји. И најтачнију.

укрштене речи

ДРАМА

Драма је, каже енциклопедија, један од најстаријих књижевних облика који се развио у старој Грчкој из културних обрета посвећених богу Дионису. Свој врхунац доживела је код Есхила, Софокла и Еурипида. У драми увек мора да постоји борба двеју супротности (назив уписати испод броја 4), а пошто се у... (испод броја 2) прикажу разлози сукоба и чвор запетља, развитак радње достиже у... (испод броја 1) свој врхунац, после чега у... (испод броја 3) долази до... (испод броја 5).

АУТОР ВЕ- МАК	1	2	ДО ТО- ГА ВРЕ- МЕ- НА	ИМЕ ГЛУ- МЦЕ МАР- ГРЕТ	ГРАД У ПАО- СУ	МАШИНСКИ ТО- ЧАК ЗА РЕПЕН ТИРНИ	ЧУВЕНА БАЗИЛИ- КА У НАР- ГРАДУ	3
ОНО ПЕДЕ- СЕТ								
ПОЉО- ПРИВ- РЕДНО ДОБРО								
				НЕМАР НЕБРИ- ГА 4				
ДЕО РУКЕ					РЕКА У ПОЉУ- СКОЈ			
УПРКОС СВЕУМ					ЗНАК ЗА ВАЉЕВО			
ПАТОСИ						ЗНАК ЗА ОСТИ- ОУШ		
ТАМНО ИЗРЕЗАНО ТЕСТО						БОРИНТ		
						ЖИТЕЉ ЗЕМЉЕ ЛИТИП		
ТИЧНА ЗАМЕ- НИЦА			ФЛУОР		ТРАГ ДИВЉА- ЧИ (СТР.)			
ПИПАК			МАКЕ- ДОНСКО ПРАШНО ИМЕ					
						СТАРО ЗАПАД- СКО ПИ- СТО		
ПЕРТАН- СКО ПЛЕ- МЕ СА ТИЛАН- ДА					ИМЕ ВИ- ШЕ НОР- ВЕШКИХ КРАЉЕВА С.Р.			
ХОЛАН- ДСКИ ФУД- БАЛСКИ КЛУБ						УБИ- ЧАЈЕН, СВАКО- ДНЕВ- НИ	ТИЧНА ЗАМЕ- НИЦА	
5	ПРЕДМЕ- ТАК СА ЗНАЧЕ- ЊЕМ ЧО- ВЕК							ГРАД У ЈУЖ- НОМ ДЕЛУ ПЕРУ
АУТО- ОЗНАКА РАТУ- НИ- ЈЕ		ТОРСКИ РАК БЕЗ ШТИПАЉ- КИ (МН.)		ГВОЗДЕ- НИ КЛИН, ЧАВАО (МН.)	ПОБИНА			
СОАРСЕ- НАСТЕ КИСЕ- ЛИНЕ					КАМЕ- НА СО- ДА			
						"РАДИ- ЈУС"		
ЗНАК ЗА САРА- ЈЕВО			ПРОСТО- РИЗА ЗА ДРАМА- ЊЕ КА- НА (МН.)			РАК- САК		
ДАТО ОДО- БРЕ- ЊЕ								
Л.О.			ДРАМА ВИГОА					
ГЕОГРАФ- СКИ ПО- ЈАМ			ТЕНИСЕР АРТУР					
						УЗВИК ЗА НАР- ЛУ РАД- ЊУ, ХВА- ТАЊЕ		
МИР, СПО- СТВО							ЗНАК ЗА КАТИН- ЈАМ	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОГЛОЗ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Р, СЕКУНДА, с, траверт, г, некормално, ПА, сама, а, Ен, тренер, анцлиа, ТВ, п, Итон, ав, Ести, ТОНА, алка, д, пст, зараван, ч, ИЛ, ГОДИНА, ја, рј, псс, У, ХЕКТАР, списак, АР, Зарко, ио, Т, Воровски, БАР, Солун, скица, оба.

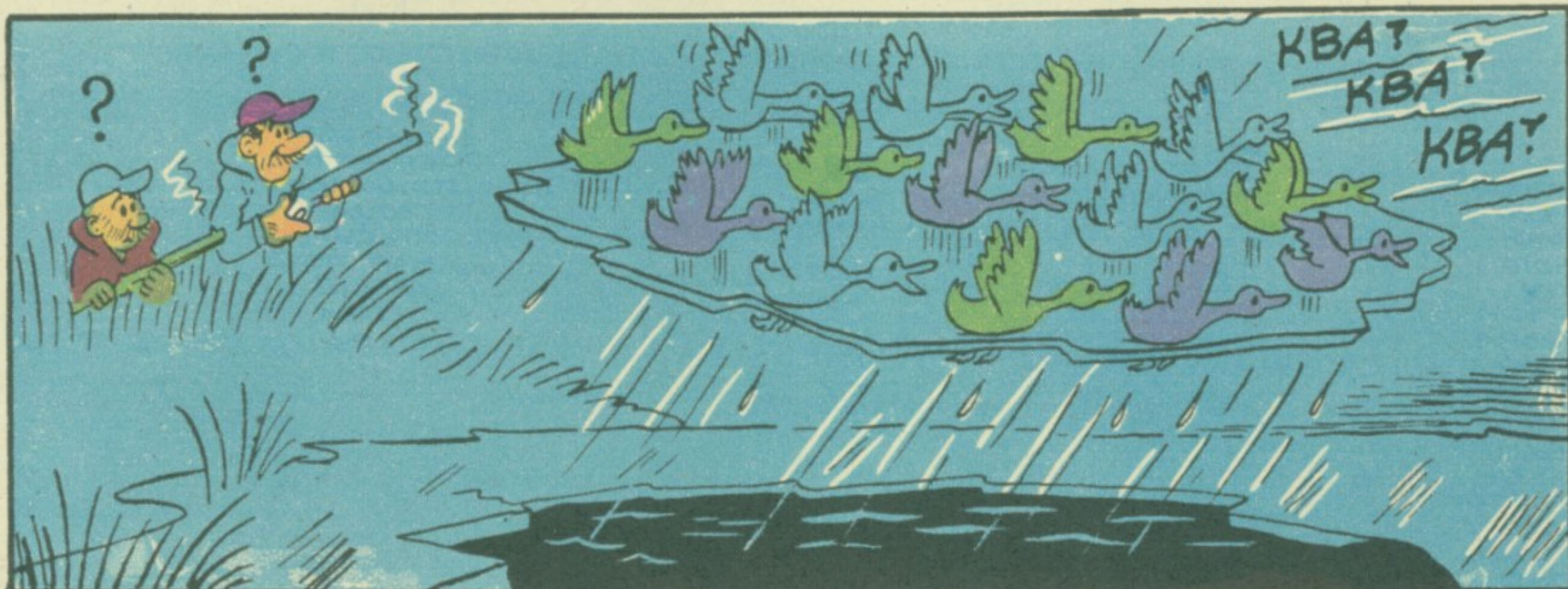
test

Ексклузивна колекција за младе

Робне куће **Теоград**

фотографија — Томовић

РИЛЕ И ГИЛЕ

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

МОЗИОАТУЊА

Желео бих да знам како се зове највећи водопад на свету и где се налази?

Душан Ристановић,
Равни

У близини града Ливингстона на реци Замбези, природној граници Замбије и Зимбабвеа, налази се водопад Мозеоатуња висок 122 метра. Открио га је 1835. године шкотски мисионар и истраживач Давид Ливингстон. Мозеоатуња је до пре неколико година носио назив Викторијини водопади: тако га је, у част енглеске краљице Викторије, назвао храбри истраживач.

КАКО ОБРИСАТИ ЛУТКУ?

Многима си већ помогао, па се надам да ћеш и мени. Пре неколико дана брат ми је ижврљао гумену лутку. Пробала сам да је очистим ацетоном али нисам ус-

пела. Зато те молим да ми кажеш чиме бих могла да је очистим.

Читатељка из Загреб

Ниси нам рекла да ли је твој брат ижврљао лутку хемијском оловком, фломастером или нечим трећим, па ти зато једино можемо предложити да уместо ацетона употребиш алкохол.

ПУ—ПУ—ПУ!

Зимски распуст сам провела код бабе и деде на селу. Једног дана пошла сам са њима код рођака који су управо добили девојчицу. Моја бака је, пошто је бебу даровала, неколико пута тобож плукнула поред ње. Питала сам је зашто то ради, а она ми је рекла да тако треба. Можеш ли ти да ми објасниш да ли је реч о неком обичају и шта он значи?

Мирјана Јашовић
Крагујевац

У многим крајевима наше земље и до данас се одржао обичај да се привидно плује на мало дете да се не би урекло. Плује се и на по-

мен демона и то на леву страну да би се отерали. Опробани „рецепт“ за скидање чини са „сумњивих“ места састоји се такође у плувању. Тиме делокруг плуцања није исцрпљен: плује се и преко красте на телу, лешине животиње. Погађаш, без икакве користи. Може ти се једино десити да сам себе упљујеш.

20:0

Моји другови и ја желели бисмо да знамо који је службени резултат у кошарци кода једна екипа неоправдано не изиђе на терен?

Бранко Хинић,
Ул. Мајаковског 4
Скопље

У том случају, према правилнику КСЈ, утакмица се региструје са 20:0 у корист противника.

ЗА ВАСПИТАЧЕ

Идем у осми разред и желела бих да будем васпитачица, али не знам у коју школу треба да се упишем. Исто тако не знам ни колико година та школа траје. Молим те да ми помогнеш.

Јелица Пауновић,
Панчево

Ако желиш да будеш васпитачица, упиши се после прве фазе усмереног образовања у Педагошку академију за образовање васпитача предшколских установа. Поред општих услова кандидати морају да испуњавају и посебне као што су осећај за слух, ритмику, да немају телесне мане, итд. Школовање траје четири године. У Београду, Педагошка академија за образовање васпитача предшколских установа налази се у Улици Љутице Богдана 46. Телефон је (011) 640-060.

ЧАРЛИ НА ФИЛМУ

Надам се да ћеш ми одговорити које године је Чарли Чаплин снимio први филм и кад је умро?

Предраг Васић,
Београд

Чарли Чаплин се први пут појавио на филму 1914. године у САД снимајући кратке шале за компанију „Кистоун“. Умро је 1977. године.

ЛЕКАР, НЕ ЧАРОБЊАК

Видела сам да многим одговараши, па бих те молила да и мене не изоставиш: у последње време по носу ми избијају неке бубуљице. Лекар ми је препоручио крему којом треба да се мажем. Међутим, мени се чини да ми она не помаже. Шта да радим?

Читатељка из Загреб

Не пишеш колико ти је година, али претпостављам да си негде у завршним разредима основне школе, то јест у периоду пубертета. Једна од његових готово обавезних карактеристика је и појачано лучење жлезда са унутрашњим лучењем под чијим утицајем долази до проширења пора и појачаног „рада“ лојних жлезда. Отуда и те бубуљице. Добро си урадила што си отишла лекару, само треба мало више да му верујеш: он није чаробњак и зато ти саветујемо да се придржаваш његових упутстава јер ће ти она помоћи да број бубуљица буде мањи и да се спречи евентуална инфекција. Као прође пубертет, нестаће сасвим и бубуљица а докле — одржавај редовно хигијену и не испусти да ти то „квари“ живот.

ГОМБЛЕН ИЛИ ГОБЛЕН?

Молим те да ми и овог пута, то си учинио већ једном, испуниш жељу и пресудиш у опклади моје две комшинице. Једна од њих тврди да се правилно каже гомблен а друга гоблен. Која је у праву?

Љиљана Ранчић
Бела Паланка

Правилан назив за уметнички вез са утканим или извезеним сликама јесте — гоблен.

SPOMENAR

ЋАЧКО DOBA

Poštan. fah 38-157
11061 BEOGRAD

★ *Poklon*

NALEPNICA
ZNAČKA

TO JE:

ЋАЧКИ ILUSTROVANI
SPOMENAR
ZA SAMO

90
din.

NARUČBENICA

SPOMENAR u količini od _____ kom.

Ime i prezime _____

Ulica i broj _____

Broj pošte i mesto _____

plaćate poštaru

ПРВО ДРУШТВО У ДУБРОВНИКУ

Молим вас да ми одговорите када је штампана прва марка у Југославији, када је основан први савез филателиста и ко је био Никола Цанга?

Владаца Јанковић,
Лењина 162
Косово Поље

Прву такву марку издала је Краљевина СХС 1918. године. Прво друштво филателиста основано је 1890. године у Дубровнику. Никола Цанга је давао нацрте за израду и манастира.

САМО У ОДБРАНИ

У једном броју Забавника прочитала сам да корњача може да уједе. Да ли је то тачно?

Ирена Леко,
Трг солидарности 16/9
Сарајево

Наше корњаче, и копнене и водене, умеју да грицну али, по правилу, без злих намера; то се до-

гађа само онда кад се рука оног ко их храни нађе сувише близу њихових уста. Тај ујед баш и није прави: више дође као неко штипање јер корњача нема зубе у својим рожнатим устима. За разлику од „наших“ корњача у тропским морима постоје врсте веома крупних припадница овог рода које имају издужен покретљив врат и у случају опасности, да би се одбраниле, уједају доста јако.

ПИШТОЉА ИМА!

Као дугогодишњи читалац замолио бих те за две информације: у броју 1517 у тексту „МОЗАК ВИДИ ШТО ОЧИ НЕ ВИДЕ“ твој сарадник М. К. говори о књизи психолога Гаетана Каније „Граматика вида“. Радо бих купио ту књи-

гу, па ти се обраћам с молбом да ме обавестиш о издавачу књиге и њеном називу у оригиналу како бих покушао да је наручим посредством наших увозника.

Друга информација коју бих желео да добијем је адреса нашег читаоца Бруна Лукића из Новог Београда који се интересовао за куповину ваздушног пиштоља јер сам у могућности да му помогнем.

Бранислав Ђорђевић,
Југ-Богданова сол. 8/2
Крушевац

Редакција, на жалост, не располаже адресом издавача књиге „Граматика вида (назив у оригиналу је „Grammatica del vedere“) грићанског професора Гаетана Каније и једино што може је да ти препоручи да је неком згодном приликом потражиш у некој књижари у Трсту.

Што се друге молбе тиче, ни ту не можемо баш много: на писму које нам је послао Бруно Лукић није написао адресу. Међутим, надамо се да ће као наш стални читалац прочитати ово писмо и да ће ти се јавити.

За све оне који желе да набаве ваздушне пиштоље објављујемо писмо једног другог читаоца из Крушевца: „У једном од прошлих бројева објавили сте да ваздушних пиштоља нема у продаји. Међутим, код нас, у Крушевцу, их још има а могу да се купе у продавници „Шумадија“.

БЈУИК ЕЛЕКТРА

Хтео бих да знам колика је максимална брзина аутомобила бјуик електра 225 и да ли бих могао да га купим у СР Немачкој, у ком граду и по којој цени?

Жељко Гајинов,
Браће Могин 6
Нови Сад

Постоје две верзије бјуик електре 225: једна има 4100 cc и ознаку 4.1 и друга 5700 cc и ознаку 5.7. Електра 4.1 развија максималну снагу од 95 kw и брзину од 160 km на час. Електра 5.7 је нешто јача: њена максимална снага износи 122 kw. Развија брзину од 165 km на час. Цена им је 3115 односно 32800 DM. Адреса фирме која продаје бјуик електру је: GM DEUTCHLAND 6 MBH, EISENSTR. 2. 6090 RUSSELSHEIM а телефон 061-42-60-21.

Лепа Миливојевић, 34300 Аранђеловац, Данице Пајевић 32 — 13 година

Елена Најческа, 91000 Скопље, Булевар партизанских одреда 4, Блок 13, улаз 1 стан 10, реон 6 — 14 година

Мирјана Митић, 37260 Варварин, ОШ „Јован Курсула“ VII/2 — навијач Црвене звезде

Боро Поповски и Сашо Тодоровски, 91220 Тетово, Јане Сандански 43 — воле све што воле млади, навија за Црвену звезду

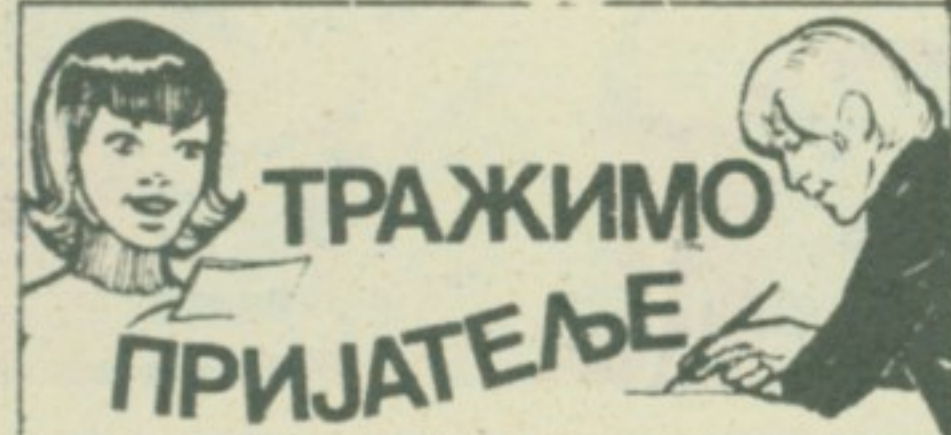
Анела Руљанчић, 58480 Вис, ОШ „Маршал Тито“, VIII разред — 14 година, сакупља стари новац

Весна Влаисављевић, 11090 Београд, Стојана Новаковића 1/6 — 13 година, одговара свима

Снежана Симин, 25000 Сомбор, Јоргованска 40 — 10 година, сакупља маркице

Жана Вечерало, 57000 Задар, Пут XIX дивизије 17 — 13 година, одговара на свако писмо

Снежана Хркаловић, 34300 Аранђеловац, Братства-јединства 4 — 13 година

ПОЛИТИКА
МОЗАИК
ЈЕ НАШАО РЕШЕЊЕ
ЗА ВАШЕ
СЛОБОДНО ВРЕМЕ

СВАКОГ ЧЕТВРТКА — ЗА СВАКИ ДАН!

РЕШИТЕ
И ВИ

ПОЛИТИКА
МОЗАИК

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изишао је 28. фебруара 1939. године.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Владимир Горбунов

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзат Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Владимир Дорошев, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстоловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Витомир Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић, Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара

Обавештавамо претплатнике да је услед повећања цене листа дошло и до промене цене претплате. Почев од броја 1528 нове цене претплате износе:

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

тримесечна	220.00 динара
полугодишња	440.00 динара и
годишња	880.00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

тримесечна	440.00 динара
полугодишња	880.00 динара и
годишња	1.760.00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ — ГОДИШЊА

САД —	\$ 65.—
СР НЕМАЧКА —	DM. 115.—
ШВАЈЦАРСКА —	Sfr. 107.—
ФРАНЦУСКА —	Ffr. 267.—
ШВЕДСКА —	Skr. 271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, бр. 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Све уплате примљене до 20. IV 1981. важе до истека претплате по старим ценама. Почев од 20. IV 1981. обрачунаваћемо нове претплатне цене.

